

LA CONFEDERAZIUN EN FURMA CONCISA

2016

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Chanzlia federala CHf

Maletg da la cuverta

Fraida e clera curra la Maggia tras la cuntrada grippusa bizarra a Ponte Brolla en il chantun Tessin. In pèr kilometers pli lunsch en il sid sbucca il flum en il Lago Maggiore, tar il delta tranter Ascona e Locarno.

«Las aspectativas envers
«la Confederaziun» èn
s'augmentadas enormamain.»

Chara lectura, char lectur

Cur che la «Chasa dal Cussegl federal» – l'actuala Chasa federala vest – è vegnida averta l'onn 1857, purscheva ella piazza al Cussegl federal, al parlament ed a l'administraziun federala centrala che cumpigliava circa 80 funcziunaris. Sin il terz plaun avevi schizunt anc spazi per exposiziuns.

Tar l'administraziun federala lavuran oz circa 38000 employadas ed employads en lieus en passa 260 vischnancas, repartidas sin l'entira Svizra. Las aspectativas envers «la Confederaziun» èn s'augmentadas enormamain ils ultims 160 onns, a medem temp èn er creschids la complexidad da sia administraziun ed il dumber da persunas che lavuran qua. Gnanc per ils parlamentararis e per ils employads federals n'èsi senz'auter cler, da tge che la CAF s'occupa (pagina 55), tge che vegn exactamain prestà en il IFFP (pagina 67) u per tge che la AFA è cumpetenta (pagina 63).

Tant pli impurtant èsi da dar a la publicidad ina survista cun las infurmaziuns las pli impurtantas davart las trais pussanzas statalas e davart ils departaments. «La Confederaziun en furma concisa» ha survegnì quest onn ina nova concepziun, ils cuntengns èn in pau pli visualisads ed ils departaments sa preschentan per l'emprima giada er cun lur temas centrals.

A Vus, charas lecturas e chars lecturs, purchain nus uschia ina survista actuala dal parlament, dal Cussegl federal e da las dretgiras. Tar las lecturas ed ils lecturs pli giuvens vulessan nus svegliar quel interess per la politica ch'è necessari per ch'ina democrazia directa possia insumma funcziunar.

En quest senn giavisch jau a tuts: buna lectura.

Chancelier federal Walter Thurnherr

INTERVISTA E FATGS
LA SVIZRA

4

IL FUNDAMENT
**LA DEMOCRAZIA
DIRECTA**

12

In discurs cun il president
da la Confederaziun Johann
N. Schneider-Ammann 4

La populaziun 6

Las finanzas 7

L'istorgia da la Svizra 8

Il federalissem 10

La separaziun da las pussanzas 14

Eleger e votar 16

Las partidas da sanestra
fin dretga 18

Las partidas en
furma concisa 20

LA LEGISLATIVA
IL PARLAMENT

22

L'EXECUTIVA
LA REGENZA

38

LA GIUDICATIVA
ILS TRIBUNALS

74

Il Cussegl naziunal ed il
Cussegl dals chantuns _____ 24

L'organisaziun
da las chombras _____ 26

La chombra gronda
e la chombra pitschna _____ 28

La mecanica dal parlament ____ 30

Il parlament da milissa _____ 31

La sala dals pass pers _____ 32

Il Servetschs dal parlament ____ 33

La via ad ina nova lescha _____ 34

L'edifizi dal parlament _____ 36

Il Cussegl federal _____ 40

L'administraziun federala _____ 42

Departament federal
d'affars exterius DFAE _____ 44

Departament federal
da l'intern DFI _____ 48

Departament federal
da giustia e polizia DFGP _____ 52

Departament federal da
defensiun, protecziun da
la populaziun e sport DDPS ____ 56

Departament federal
da finanzas DFF _____ 60

Departament federal
d'economia, furmaziun
e retschertga DEFR _____ 64

Departament federal per
ambient, traffic, energia e
communicaziun DATEC _____ 68

La Chanzlia federala ChF _____ 72

La giudicativa _____ 76

Il Tribunal federal ed ils
tribunals d'emprima istanza
da la Confederaziun _____ 78

Il president da la Confederaziun Johann N. Schneider-Ammann dat pled e fatg

CUMINAIVLAMAIN PER PLAZZAS E PER NOSS PAJAIS

A la festa per il president da la Confederaziun nov elegi il december 2015 a Langenthal avain nus rimnà dumondas da la populaziun. Il president da la Confederaziun Johann N. Schneider-Ammann dat resposta.

Co pudain nus procurar che l'economia haja in'occupaziun cumplaina e ch'il dumber da las personas dischoccupadas sa reduceschia?

Elmar Rolewage (44), Zofingen

Mia devisa per quest onn presidial è: "Cuminaivlamain per plazzas e per noss pajais". En quest senn vegn jau a metter en moviment vinavant tut, per che mintgina e mintgin en noss pajais haja ina plazza. Nus stuain far tut il pussaivel, per che nossa quota d'occupaziun – ch'è fitg auta en la cumparegliaziun internaziunala – restia mantegnida, malgrà la situaziun economica precara e malgrà la fermezza dal franc. Mintga persona dischoccupada è ina da memia. Mintga plazza stritgada è ina da memia. Gia dapi in tschert temp sa mova nossa quota da dischoccupaziun tranter trais e quatter pertschient. Natiralmain vesess jau gugent che questa quota fiss sut trais pertschient. Per part dependa ella da la situaziun conjuncturala che nus pudain influen-

zar mo per part. Percunter po e sto la politica megliarar ulterieuramain las cundiziuns generalas. E lura po er mintgina e mintgin gidar a cuntanscher in'occupaziun tras sia scola-ziun e furmaziun supplementara. La purschida avain nus gia amplifitgà fermamain, per che – sche pussaivel – nagin restia senza scolaziun.

Dapertut emprovan ins da reducir las taglias, per esser competitiv ed attractiv. Quai ha per consequenza che nus stuain spargnar tar la furmaziun, tar l'integraziun da personas estras, dentant er tar il sustegn da persunas attempadas. Co duai quest quint ir si a la lunga?

Regula Z. (69), Langenthal

Decisiva è la dretga mesira: Nus duvrain in nivel da taglia attractiv, per che interpresas investeschian qua tar nus e creeschian plazzas da lavur. Quai porta insatge per tut

las burgaisas e per tut ils burgais. Senza cumpetitivitad resultan er cleramain main bainstar e main entradas fiscalas. E quai duvrain nus natiralmain. Jau crai vi d'in stadi concis e ferm. En la runda da spargn actuala na vegnan per exempel betg reducidas las expensas a favur da l'agid social u a favur da la reduziun da las premias da la cassa da malsauns. Er ils daners a favur da la furmazion s'augmentan vinavant surproporzionalmain. Quai è central, perquai che testas finas èn nossa suletta "materia prima".

Sco famiglia sentin nus actualmain vaira ferm las difficultads economicas. Cun in salari – reduci pervia da la fermezza dal franc – na tanschi quasi betg pli. E tge capita, sche quest salari vegn er anc a mancar? Cura datti puspè megliers temps per famiglias?

Marina Didak (38), Langenthal

Jau depluresch fitg Vossa situaziun e poss chapir fitg bain Voss quitads. La tema da perder la piazza da lavur che blera glied ha sco er las malsegirezzas da la politica economica pli e pli grondas han incità il Cussegl federal – en sia emprima sesida da l'onn 2016 – da concepir en moda pli attractiva las pussaivladads per survegnir indemnisaziuns per lavur reducida. Uschia survegnan manaschis, che pateschan p.ex. da la fermezza dal franc e che fan perditas, in pau dapli flad per adattar ils process da lavur senza stuair relaschar collavuraturas e collavuraturas. Quai è ina mesira impurtanta dentant mo temporara che gida a mitigiar las consequenzas negativas da la fermezza dal franc. Per garantir persistentamain l'occupaziun m'engasch jau perquai a favur d'ina politica da mesiras sveltas ed efficacias che servan a reducir custs administrativs nunecessaris en ils manaschis. Tras quai daventan ils products pli cumpetitivs e reduziuns da salari na vegnan speranza betg pli ad esser necessarias. Ma en il mender cas avain nus ina rait sociala cun in'excelleta infrastruttura che garantescha l'existenza.

Tge pudais Vos prender cun Vos dal Langenthal «mediocher» per Voss onn presidial a Berna?

Mirjam Tschumi (41), Burgdorf

Il cliché «citad principala da la mediocradad» enconusch jau natiralmain. Ma jau na poss betg cumenzar blier cun quel. Per mai è Langenthal in lieu central tranter Berna, Turtig, Basilea e Lucerna. Ultra da quai caracterisescha in marcant spiert industrial questa citad. Quest «spiert industrial» cuntegna per mai in spiert cosmopolitic, genuinitad, in senn da responsabladad ed in sentiment da solidaritad. Questas ed ulteriuras qualitads positivs da Langenthal vi jau apprezziar er a Berna, e quai betg mo durant l'onn presidial.

«I vala da sviluppar visiuns per la Svizra.»

Co po il president da la Confederaziun interromper sia lavur e sa recrear?

Reto Weber (47), Langenthal

Quai n'è betg adina uschè simpel. Durant l'emna è mia agenda per il pli tgembla cun sesidas e cun occurrenzas uffizialas. La fin d'emna dovrel jau per leger e per preparar ils dossiers da l'emna proxima. Tuttina, sche pussaivel fatsch jau durant ils dis libers ina spassegiada pli lunga cun noss chauns en la regiun enturn Langenthal. En la natira ma recreesch e ma mov jau e poss per propi trair flad. Talas pausas da reflexiun èn fitg impurtantas perquai che l'incumbensa da la regenza n'è betg mo quella d'administrar las fatschentas actualas: ella sto er sviluppar visiuns per la Svizra.

Avant tschintg onns avais Vos midà dal patrun a Langenthal al patrun a Berna. As sentis Vos anc adina sco «patrun»? Co è quai sa sviluppa durant ils ultims tschintg onns?

Regula Bremy (53), Roggwil

«Ina giada patrun, adina patrun!» Dal tuttafatg n'è quai betg gist, ma dal tuttafatg fauss er betg. Sco minister da l'economia e da la furmazion ma gidan mias experientschas da plirs onns sco schef d'ina interpresa mesauna: Jau sai ch'i n'è betg simpel da garantir sur onns piazzas da lavur en noss pajais char. E quai betg mo pervia da las cundiziuns generalas, mabain er pervia da la scolaziun e furmazion supplementara da las collavuraturas e dals collavuratur. Mia experientscha sco patrun n'hai jau pia betg mess simplamain da la vart. Da l'autra vart na dirigian ins in'administraziun betg tuttina sco ina interpresa. Sco cusseglier federal stoss jau en emprima lingia persvader politicamain. Mesirà na vegn jau betg vi da cifras, mabain vi da las decisziuns dal parlament e dal pievel.

Avais Vos gugent animals? Possedais Vos er animals?

Olivia Weber (10), Langenthal

Gea, jau hai dus labradors. Quels n'èn betg pli ils pli giuven, ma els dovran anc adina blier moviment. Els èn mes cumpogns fidels sin mias spassegiadas en la regiun da Langenthal ed en vacanzas. Durant l'entira emna taidl, discor, discutesch jau. Alura èsi bel d'avair in mument ruaus cun mes chauns. Mes bab era veterinari. Jau sun creschi si avend blier contact cun animals, e quest contact è anc oz impurtant per mai.

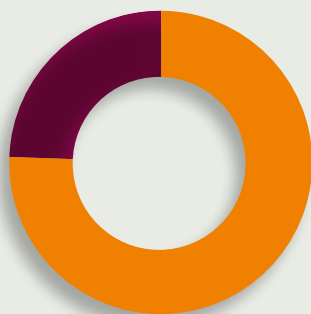

Infurmaziuns davart il presidi da la Confederaziun e davart las activitads dal president da la Confederaziun:
www.admin.ch

La Svizra en cifras

LA POPULAZIUN

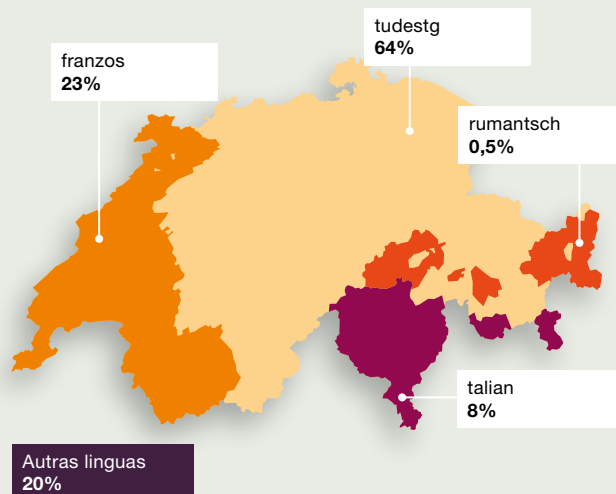
8,2 milliuns personas

■ Abitant(a)s	8 238 000
■ Da quai personas estras	1 998 000

En Svizra vivan circa 8,2 milliuns personas. La part da las personas estras importa 24 pertschient. Passa la mesadad da las personas senza passaport svizzer è ubain gia naschida en Svizra u viva dapi almain 10 onns qua. 66% da la populaziun estra deriva da la UE. La pli gronda part èn personas da l'Italia (15% da las personas estras), da la Germania (15%) e dal Portugal (13%). 15% derivan da differents pajais betg europeics.

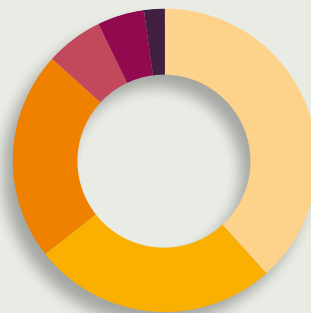
4 linguas naziunalas

La Svizra è in pajais pluriling. I dat quatter linguas naziunalas: tudestg, franzos, talian e rumantsch. 64% da la populaziun discurran principalmain tudestg/tudestg svizzer, 23% franzos, 8% talian e 0,5% rumantsch. Er autras linguas vegnan discurdidas en Svizra: englais, portugais, albanais (mingamai circa 3 fin 5%) ed ulteriuras linguas. Blers inditgeschan duas linguas sco linguas principalas.

Per gronda part da religiun cristiana

70% da las personas en Svizra decleran d'esser da religiun cristiana. En 14 chantuns èn ils catolics la part da la populaziun la pli gronda, en trais chantuns ils reformads. En ils ulteriurs chantuns èn las relaziuns main cleras. Tuttina sche cristian, muslim u gidieu: per la gronda part da la populaziun na gioga la religiun betg ina gronda rolla en il mingadi. La part da quellas personas che na tutgan tar nagina cuminanza religiosa è 22% – ella s'augmenta dapi onns.

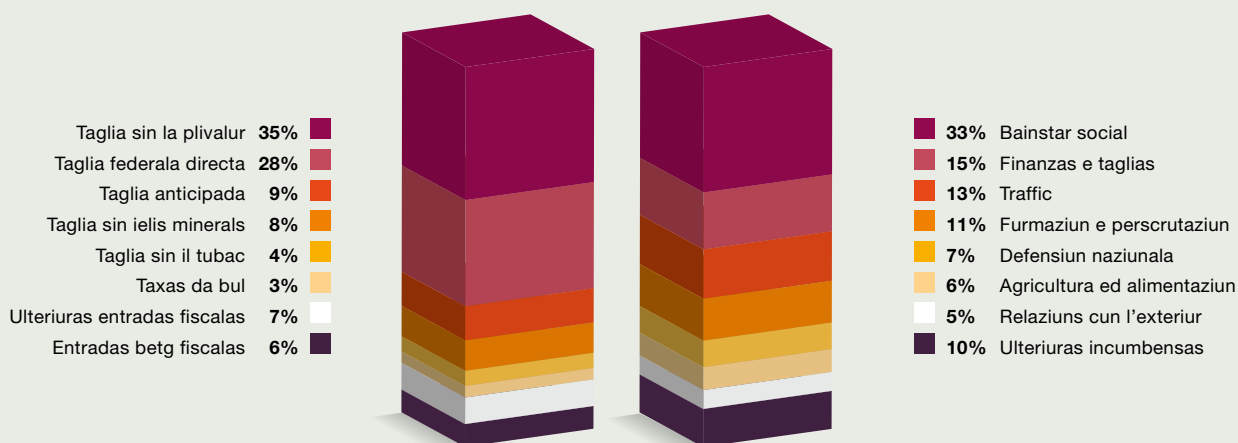
■ 38% catolic-roman	■ 6% autras cuminanzas cristianas
■ 26% evangelic-refurmà	■ 5% cuminanzas islamicas
■ 22% senza confessiun	■ 3% ulteriuras cuminanzas/nunenconuschent

Ulteriuras infurmaziuns davart la populaziun: www.bfs.admin.ch

LAS FINANZAS

63 900 milliuns francs entradas (2014)

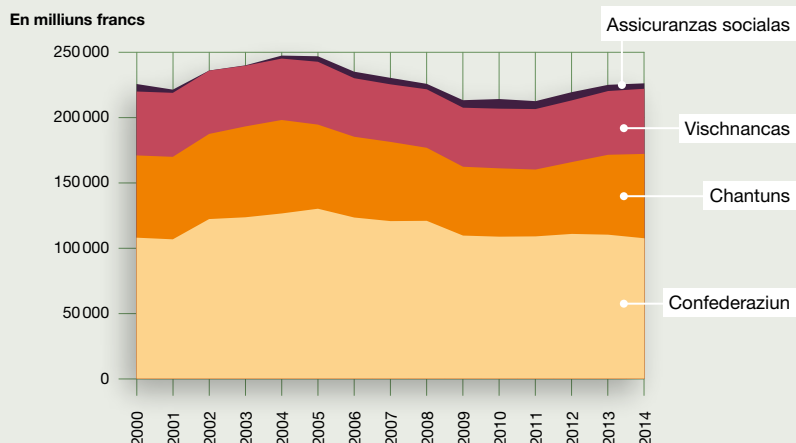
64 000 milliuns francs expensas (2014)

La taglia federala directa e la taglia sin la plivalur èn las funtaunas d'entrada las pli impurtantas da la Confederaziun. La competenza da la Confederaziun d'incassar questas taglias è limitada temporarmain e sto mintgamai vegnir renovada dal pievel e dals chantuns. L'urden da finanzas vertent vala fin l'onn 2020. La taglia federala directa vegn incassada tar personas privatas sin las entradas (maximalmain 11,5%), tar interpresas sin il gudogn (8,5%). Per la pli gronda part da la rauba e dals servetschs vala ina tariffa da la taglia sin la plivalur dad 8%.

Las finanzas federalas èn finanzas da transfer: circa trais quarts da sias expensas transferescha la Confederaziun a las assicuranzas socialas, als chantuns sco er a retschaviders da subvenziuns. La mesadad da las expensas per il bainstar social va a l'assicuranza da vegliadetgna, bundant in quart a l'assicuranza d'invaliditad. Las expensas en quest sector èn creschidas cuntinuadamain ils ultims onns, quai che po vegnir declerà oravant tut cun l'inveteraziun da la societad e cun l'augment dals custs da sanadad.

Svilup dals debits: Il frain a l'indebitament mussa effect

Dapi l'onn 2001 statti en la Constituiziun che la Confederaziun stoppia mantegnair sias expensas e sias entradas en equilibr a lunga vista. Durant ina buna conjunctura sto ella cuntanscher in surpli, durant temps economicamain pli nauschs dastga ella dar ora dapli che incassar. Il frain a l'indebitament ha pussibilità da reducir fermamain l'indebitament da la Confederaziun – da 130 a var 110 milliardas francs. En la cumparegliaziun internaziunala sa preschenta la Svizra fitg bain qua. La quota d'indebitament da tut il stadi importava l'onn 2014 34,5% dal product naziunal brut (PNB).

Da la federaziun da stadis al stadi federal

L'ISTORGIA DA LA SVIZRA

La Svizra è sa sviluppada en il decurs dals tschientaners or d'ina rait da differentas alianzas ad ina federaziun da stadis fin al stadi federal. Ils cunfins svizzers e la neutralitad èn vegnids fixads e reconuschids l'onn 1815 sin plaun in-

ternaziunal. Il sistem politic ha ses origin en la Constituziun federala da l'onn 1848. Dapi lura ha la Confederaziun survegnì dapli competenzas, il pievel dapli dretgs, e la diversitad politica è creschida.

1291 | Veglia Confederaziun

PARTENADIS D'ALLIANZA

Allianzas alternantas tranter las citads e las regiuns ruralas han l'intent da segirar l'urden politic a l'intern e l'indipendenza vers anora. L'onn 1291 fan Uri, Sviz e Sutsilvania l'emprima alianza documentada. La noziun «Eitgenoze» (confederà) cumpara l'onn 1315. En il decurs dals tschientaners crescha la Confederaziun tras ulteriuras alianzas e tras la conquista da territoris.

1803–1814 | Mediazion

PUSSANZA ESTRA MAIN SEVERA

Suenter guerras civilas tranter ils federalists ed ils aderents da la Republica helvetica dat Napoleun a la Svizra ina costituziun da mediazion. Quella dat als chantuns puspè ina tscherta indipendenza e fixescha la gronda part dals cunfins chantunals.

1847–1848 |

Guerra dal Sonderbund

LIBERALS CUNTER CONSERVATIS

La dumonda davart la concepziun da la Confederaziun chaschuna la finala ina guerra civila tranter ils chantuns liberals ed ils chantuns conservatifs catolics. La Guerra dal Sonderbund finescha cun ina victoria da las forzas liberalas.

1200

1800

1850

1798–1802 | Helvetica

STADI UNITAR SUT PUSSANZA ESTRA

Suenter l'invasiun da las truppas franzosas vegn la Confederaziun transfurmada en la Republica helvetica: en in stadi unitar sut la controlla da Paris.

1815 | Contract federal

NEUTRALITAD E FEDERAZIUN DA STADIS

Suenter la fin da Napoleun reconuschon las grondas pussanzas europeicas la neutralitad da la Svizra, ed i vegnan fixads ils cunfins naziunals che valan anc oz. Tras il Contract federal dal 1815 vegnan reunidas las differentas alianzas federalas ad in'unica federaziun da stadis. Quella è responsabla per la politica da segirezza.

1848 | Constituziun federala

STADI FEDERAL DEMOCRATIC

La Constituziun federala conceda a la gronda part dals burgais – als umens – differents dretgs e libertads, tranter auter il dretg da votar e d'eleger (dretg da votar da las dunnas a partir dal 1971). Sin plaun federal vegn introduci – tenor l'exempel american – il sistem da duas chombras cun in Cussegl naziunal ed in Cussegl dals chantuns ch'elegian il Cussegl federal. Intgins secturs vegnan centralisads. La Svizra sa sviluppa ad in spazi giuridic ed economic unitar.

1874, 1891 |
 Extensiun da la democrazia

INIZIATIVA, REFERENDUM

Tras la revisiun da la Constituziun federala survegn la Confederaziun dapli incumbensas ed ils dretgs democratics vegnan extendids sin plaun federal. Il 1874 vegn introducì il referendum, il 1891 l'iniziativa dal pievel. Il 1891 elegia il parlament per l'emprima giada in represchentant dals conservativs catolics (oz PCD) en la regenza: Per l'emprima giada dapi il 1848 na sa cumpona il Cussegl federal betg mo da Liberals.

1919, 1929 | Proporz

VINAVANT EN DIRECZIUN DA LA DEMOCRAZIA DA CONCORDANZA

Il 1919 vegn il Cussegl naziunal elegi per l'emprima giada tenor il sistem da proporz, ed en il Cussegl federal sesa in segund commember conservativ catolic. A partir dal 1929 fa er in commember da la Partida da purs, mastergnants e burgais (oz PPS) part da la regenza.

1959–2003 | Furmla magica

DIVERSITAD ER EN IL CUSSEGL FEDERAL

La regenza sa cumpona da represchentants da las partidas cun ils pli blers electurs: 2 PLD, 2 PCD, 2 PS, 1 PPS. Questa uschenumada furmla magica vala fin il 2003. Dapi lura variescha la cumposiziun dal Cussegl federal en quai che riguarda las partidas.

1900

1950

2000

1914–1918 | Emprima Guerra
 mundiala, chauma generala

IDEAS SOCIALISTICAS

La povradad e la dischoccupaziun durant l'Emprima Guerra mundiala sco er las ideas socialisticas da la Revoluziun russa provocheschan il 1918 la chauma generala naziunala.

1939–1945 |
 Segunda Guerra mundiala

INTEGRAZIUN DA LA SANESTRA

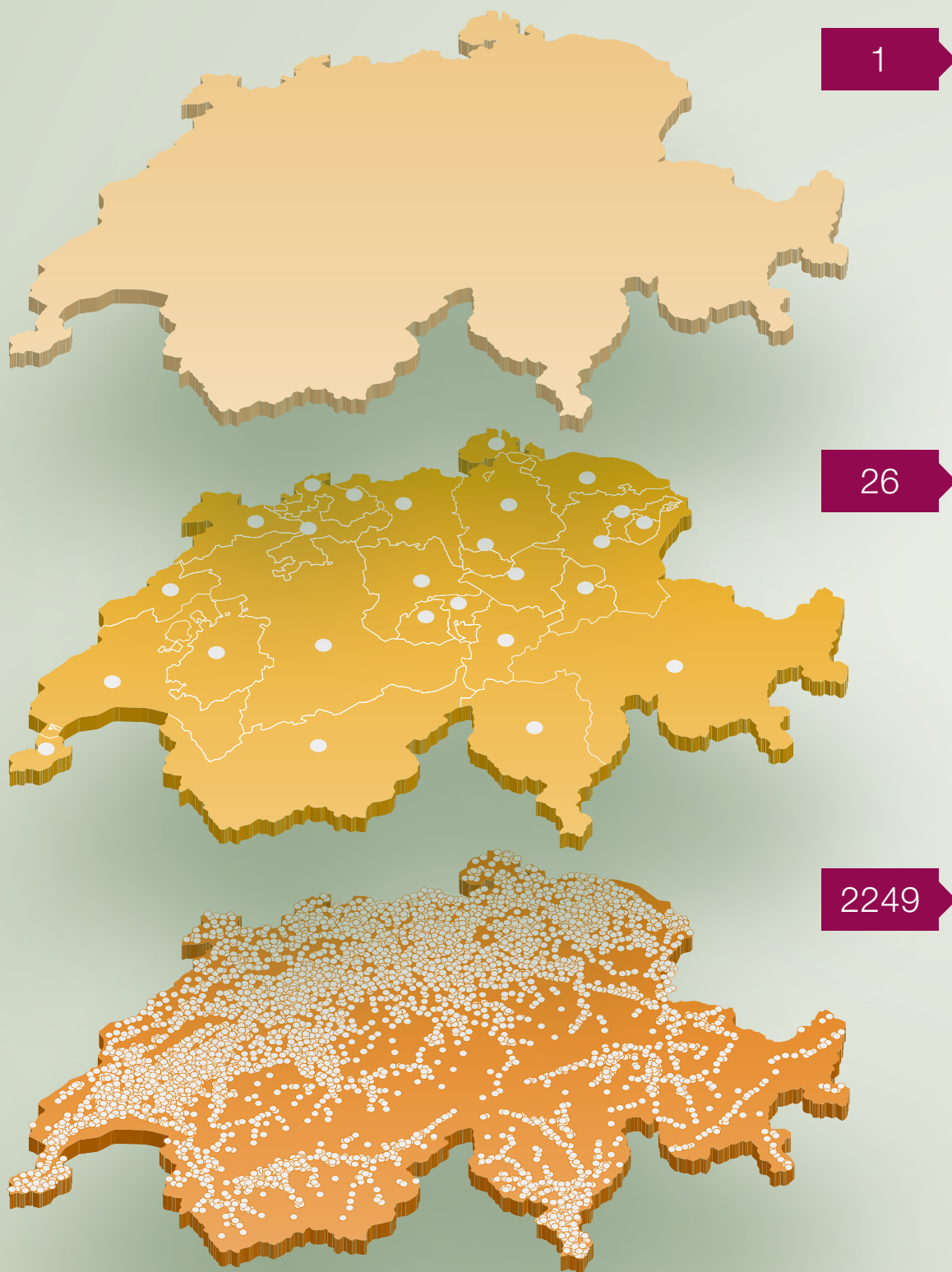
Sut l'impressiun da la smanatscha da l'exteriur s'uneschan las forzas politicas da la sanestra fin a la dretga: Durant la Segunda Guerra mundiala elegia il parlament il 1943 in socialdemocrat en la regenza.

2000 | Terza Constituziun federala
**MANTEGNIMENT ED
 AVERTADAD**

La revisiun totala da la Constituziun federala accentuescha la collavraziun collegiala tranter la Confederaziun ed ils chantuns e regla la repartiziun da las incumbensas. Il 2000 approvescha il pievel svizzer ils contracts bilaterals tranter la Svizra e l'Uniun europeica (UE). Dus onns pli tard accepta el la participaziun a la ONU.

Confederaziun, chantuns e vischnancas

IL FEDERALISSEM

La Svizra è in stadi federalistic: la pussanza statale è repartida sin la Confederaziun, sin ils chantuns e sin las vischnancas. Ils chantuns e las vischnancas han grondas libertads d'agir per ademplir lur incumbensas.

Tras il federalissem èsi pussaivel che la Svizra po exister sco unitad – malgrà quatter culturas linguisticas e malgrà atgnadads regiunalas particularas.

Confederaziun

Dapi l'onn 1848 è la Svizra in stadi federal che vegn er numnà «Confederaziun». La Constituziun federala fixescha las incumbensas da la Confederaziun. Quai èn tranter auter las relaziuns cun l'exteriur, la defensiun naziunala, la rait da vias naziunalas e l'energia nucleara. Il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns furman il parlament federal, la regenza naziunala sa cumpona da set cussegliers federals, il Tribunal federal è responsabel per la giurisdicziun naziunala. Per sia finanziaziun incassescha la Confederaziun tranter auter la taglia federala directa.

- Circa 9 pertschient da las Svizras e dals Svizzers vivan a l'exteriur.
- Trais quarts da las abitantas e dals abitants vivan en territoris urbans.
- Las entradas da la taglia federala directa importan circa 28 pertschient da tut las entradas da la Confederaziun.

Chantuns

La Confederaziun consista da 26 chantuns. Mintga chantun ha in agen parlament, in'atgna regenza, atgnas dretgiras ed in'atgna constituziun. Quella na dastga betg cuntrar a la Constituziun federala. Ils chantuns realiseschan las prescripziuns da la Confederaziun, concepeschon dentant lur activitad tenor agens basegns. Ina gronda libertad d'agir han els p.ex. en ils fatgs da scola, d'ospital, da cultura e da polizia. Mintga chantun incassescha taglias chantunalas per sia finanziaziun.

- En il chantun Basilea-Citad è il product naziunal brut (PNB) per persuna circa trais giadas uschè grond sco en il chantun Uri.
- En la gulivaziun da finanzas naziunala pagan 9 chantuns; 17 chantuns survegnan pajaments da gulivaziun da quest instrument.
- En ils chantuns Appenzell Dadens e da Glaruna ha anc lieu il cumin u la mastralia.

Vischnancas

Ils 26 chantuns èn dividids en vischnancas. Mintga chantun regla sez co che las incumbensas tranter el e las vischnancas vegnan repartidas. Las incumbensas da las vischnancas èn p.ex. la planisaziun locala, il manaschi da scola, ils fatgs da provediment ed ils pumpiers. Vischnancas pli grondas e citads han parlaments e votaziuns dal pievel. En vischnancas pli pitschnas decida il pievel en radunanzas communalas davart projects politics. Mintga vischnanca incassescha taglias communalas.

- En la vischnanca la pli pitschna (Coriggio, TI) vivan 12 persunas, en la pli gronda circa 385 000 (citad da Turitg).
- En consequenza da fusiuns datti mintga onn en media circa 30 vischnancas pli pauc.
- En quatter da tschintg vischnancas decida il pievel en radunanzas communalas davart projects politics.

Il fundament

LA DEMOCRAZIA DIRECTA

DEMOCRAZIA

La separaziun da las pussanzas _____ 14

Eleger e votar _____ 16

Las partidas _____ 18

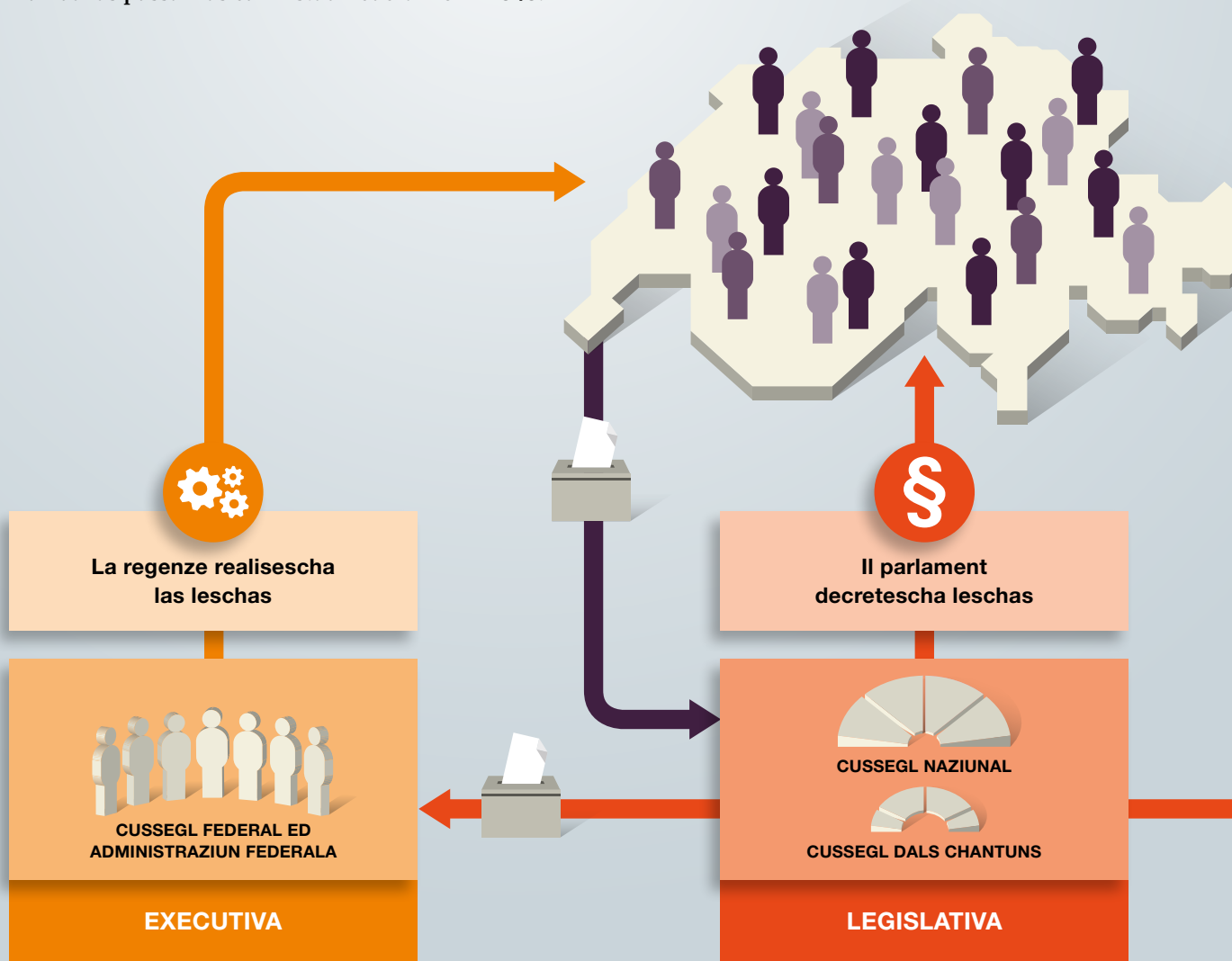

18 d'october 2015, elecziuns dal cussegl naziunal:
A Murten ed en las autras circa 2200 vischnancas èn
en accziun gidantras e gidanthers per las elecziuns.

In princip da basa da la democrazia

LA SEPARAZIUN DA LAS PUSSANZAS

La separaziun da las pussanzas impedischa la concentraziun da pussanza tar singulas persunas u instituziuns ed evitescha l'abus da la pussanza. La pussanza è repartida sin las trais pussanzas statalas: la legislativa, l'executiva e la giudicativa. Ina persuna dastga appartegnair il medem mument mo ad ina da las trais pussanzas statalas. La Svizra ha introduci la separaziun da las pussanzas cun il stadi federal l'onn 1848.

Realisar leschas

Il Cussegl federal è la regenza da la Svizra. El maina las fatschentas currentas e realisescha las leschas ch'èn vegnidas concluidas dal parlament. Mintga commembra e mintga commember dal Cussegl federal maina in departament. Ensemen cun la Chanzlia federala furman ils set departaments l'administraziun federala.

Concluder leschas

Il parlament consista da duas chombras: dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns. Las duas chombras han ils medems dretgs; ensemen furman ellas l'Assamblea federala plenara. Il parlament decretescha leschas e surveglia la gestiun dal Cussegl federal e dal Tribunal federal.

Far dretgira

Il Tribunal federal è la dretgira suprema da la Svizra. El procura ch'il dretg vegnia applitgà en moda e maniera unitara e protegia ils dretgs da las burgaisas e dals burgais. Ultra da quai decida el sco istanza superiura davart dispitas giuridicas tranter las burgaisas ed ils burgais ed il stadi ubain tranter la Confederaziun ed ils chantuns.

Tgi elegia tgi?

En Svizra pon circa 5,3 milliuns umens e dunnas sa participar a las elecziuns federalas. Persunas svizas sut 18 onns e burgaisas e burgais esters n'han nagin dretg d'eleger sin plaun federal.

Il pievel svizzer elegia il parlament (legislativa). L'instanza politica suprema da la Svizra è pia il pievel. Il Cussegl naziunal represchenta l'entira populaziun, il Cussegl dals chantuns ils 26 chantuns. Las elecziuns federalas han lieu mintga quatter onns.

Il parlament elegia pliras istanzas, numnadain:

- **l'executiva:** ils set commembers dal Cussegl federal, la chanceliera federala u il chancelier federal. La perioda d'uffizi dura quatter onns, ina reelecziun è pussaivla. (► p. 40)
- **la giudicativa:** il president dal Tribunal federal sco er las derschadras ed ils derschaders dal Tribunal federal e dals trais tribunals d'emprima istanza. (► p. 78)
- **il procuratur public federal:** el maina la Procura publica federala. Quella persequitescha tranter auter delicts en connex cun material explosiv u spiunadi, sco er delicts uffizials commess d'employiads federalas.
www.bundesanwaltshaft.ch

Tgi controlla tgi?

Il parlament ha la surveglianza suprema dal Cussegl federal e da l'administraziun federala sco er dals tribunals da la Confederaziun e da la Procura publica federala. Ils commembers dal parlament da lur vart vegnan elegids dal pievel. Ad el ston els render pled e fatg.

Dretgs democratics

ELEGER E VOTAR

En strusch in auter stadi ha il pievel dretgs da cundecisiun uschè vasts sco en Svizra. Las Svizras ed ils Svizzers che han almain 18 onns dastgan eleger e votar sin plaun naziunal. Ultra da las elecziuns dal parlament che han lieu mintga quatter onns, po la populaziun s'exprimer fin a quatter giadas per onn en votaziuns dal pievel davart dumondas materialas concretas da la politica. A chascun d'ina votaziun èn per il solit gist plirs projects en discussiun.

Davart la Constituziun e davart leschas

Davart mintga midada da la Constituziun vegni votà (referendum obligatoric). Midadas da la Constituziun dovran il consentiment d'ina maioritad dal pievel e dals chantuns (maioritad dubla). Davart la revisiun d'ina lescha u davart ina nova lescha vegni percunter mo votà, sch'in referendum facultativ pretenda quai. La lescha è acceptada, sche la maioritad dal pievel l'accepta (maioritad simpla).

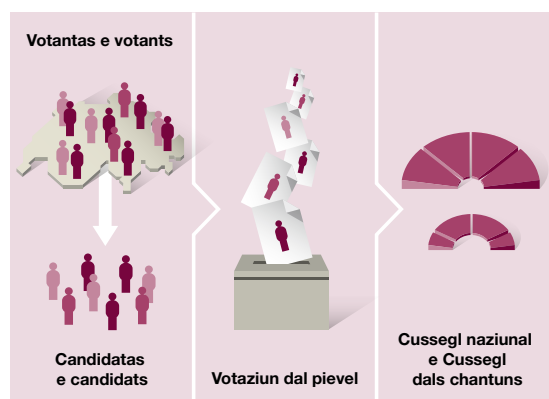
Chalender da votaziun 2016

Il Cussegl federal fixescha mintgamai almain quatter mais ordavant, tge projects che vegnan en votaziun. Ils termins èn dentant enconuschents bler pli baud: Gia oz èn els fixads fin l'onn 2034.

L'onn 2016 han lieu las votaziuns federalas durant las suandantas dumengias:

ils 28 da favrer, ils 5 da zercladur, ils 25 da settember ed ils 27 da november.

DRETG D'ELEGER

Eleger e vegnir elegì

Tut las persunas cun dretg d'eleger pon per l'ina eleger las commembras ed ils commembers dal parlament (dretg d'eleger activ); ellas pon per l'autra er sa laschar eleger sezzas (dretg d'eleger passiv). Per il Cussegl naziunal han er las Svizras ed ils Svizzers a l'exteriur il dretg d'eleger, en tscherts chantuns vala quai er per il Cussegl dals chantuns.

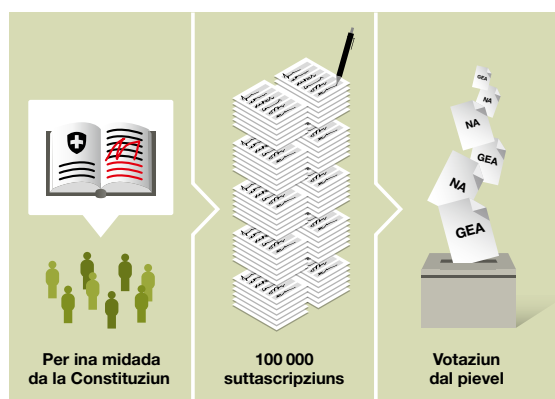
Cussegl naziunal e Cussegl dals chantuns

Las 200 commembras e commembers dal Cussegl naziunal e las 46 commembras e commembers dal Cussegl dals chantuns vegnan elegids directamain dal pievel. Las elecziuns han lieu mintga quatter onns en scrit. Unicamain en l'Appenzell Dadens elegia il cummin sia represchentanza en il Cussegl dals chantuns cun tegnair si il maun.

- La participaziun a las elecziuns federalas da l'onn 2015 ha importà 48%.
- L'onn 2015 han 1308 dunnas e 2480 umens candidà per il Cussegl naziunal.
- Sin plaun federal han las dunnas dapi l'onn 1971 il dretg da votar e d'eleger.

INSTRUMENTS DA LA DEMOCRAZIA DIRECTA

INIZIATIVA DAL PIEVEL

Midar la Constituziun

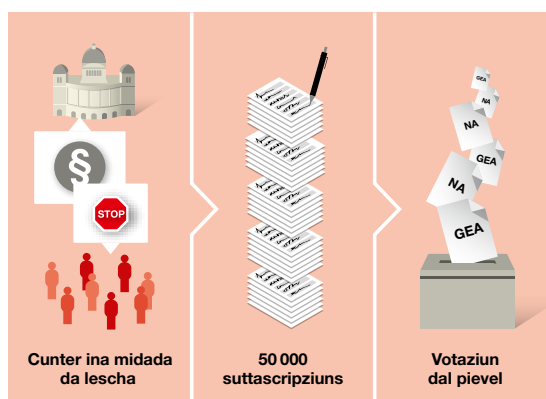
Las burgaisas ed ils burgais pon pretender cun ina iniziativa dal pievel da midar la Constituziun, betg dentant da midar ina lescha. Tut las Svizras ed ils Svizzers cun dretg d'eleger pon suttascriver ina iniziativa dal pievel ed er lantschar sezs – en ina grupp d'almain set persunas (comité d'iniziativa) – ina iniziativa dal pievel.

100 000 suttascripziuns

Per ch'ina iniziativa reusseschia, èn necessarias 100 000 suttascripziuns valaivlas. Questas suttascripziuns ston vegnir rimnadas entaifer 18 mais. Il Cussegl federal ed il parlament recumondan ubain d'acceptar ubain da refusar la dumonda dal pievel. Per che l'iniziativa vegnia acceptada è necessaria la maiortad dal pievel e dals chantuns (maioritad dubla). Sche l'iniziativa vegn acceptada, vegn la nova disposiziun costituziunala realisada concretamain, sch'ella vegn refusada, vala il dretg vertent.

- Iniziativas dal pievel existan sin plaun federal dapi l'onn 1891.
- Dapi lura èsi vegnì votà davart 200 iniziativas dal pievel. 22 èn vegnidas acceptadas.
- Ils 31-12-2015 eran 9 iniziativas en il stadi da la rimnada da suttascripziuns, 9 eran pendentas tar il Cussegl federal u tar il parlament ed 8 eran prontas per la votaziun.

REFERENDUM FACULTATIV

Impedir ina nova lescha

Il parlament deliberescha leschas novas u midadas. Las burgaisas ed ils burgais pon far in referendum cunter quellas e cunter tsherts contracts internaziunals. Er il dretg da referendum è in element impurtant da la democrazia directa.

50 000 suttascripziuns

Las Svizras ed ils Svizzers cun dretg d'eleger pon suttascriver in referendum. Per ina votaziun dal pievel èn necessarias la pretensiun cuminaivla dad otg chantuns (referendum dals chantuns) u 50 000 suttascripziuns valaivlas. Questas suttascripziuns ston vegnir rimnadas entaifer 100 dis. Il project entra en vigur, sche la maiortad dal pievel l'accepta (maioritad simpla). Sch'il pievel refusa il project, vala il dretg vertent.

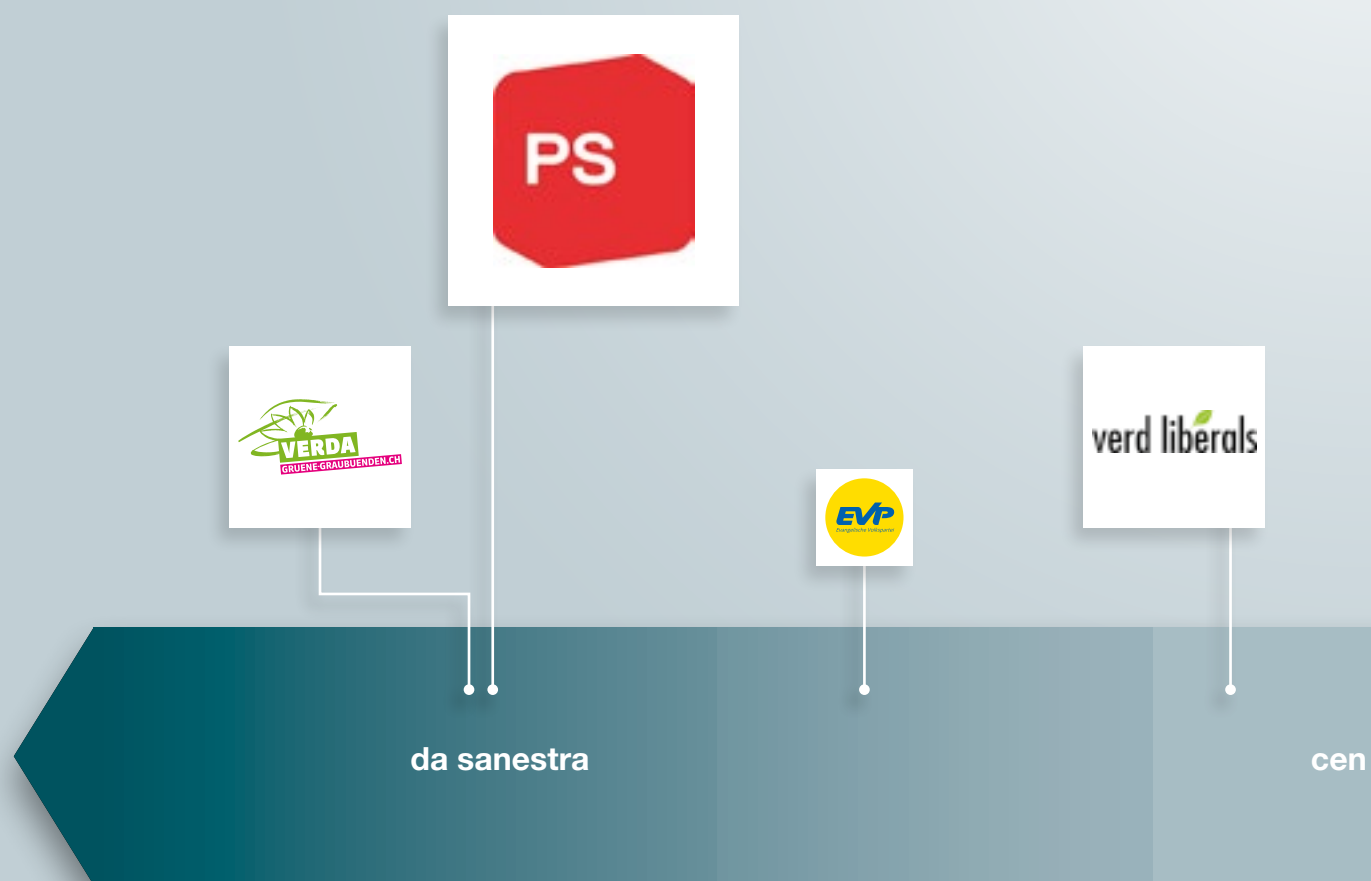
- L'onn 1874 è vegnì introducì il referendum.
- Dapi lura èn reussids 180 referendums facultativs. Da quels èn 78 vegnids refusads dal pievel.
- Ils 31-12-2015 eran 20 referendums en il stadi da la rimnada da suttascripziuns, 2 referendums facultativs eran pronts per la votaziun.

La colliaziun tranter il pievel ed il stadi

LAS PARTIDAS DA SANESTRA FIN DRETGA

Per far funcziunar la democrazia èn las partidas indispensablas. Ellas gidan a furmar l'opiniun, mettan a disposiziun candidatas e candidats per uffizis publics e lantschan initiatives u fan referendum. Las partidas sa distinguan ina da l'autra tras lur differentas visiuns dal stadi, da la societad e da l'economia.

Partidas sanestras sustegnan in ferm stadi social, partidas da la vart dretga dal center èn oravant tut per ina politica economica liberala e per la responsabladad da mintga singula persuna. Ultra da la dumonda da sanestra e da dretga datti dumondas concernent l'ambient, concernent l'avertura da la Svizra envers l'Europa ed envers las organisa-

Tge signifitga «da sanestra»?

- in ferm stadi social che gulivescha las differenzas socialas
- interess dals lavurants en il center
- controllas dals pretschs, servetsch public
- dapli politica da pasch, damain armada

ziuns internaziunalas e la dumonda da las valurs liberalas (p.ex. in partenadi da la medema schlattaina). Las partidas dal center collavuran – tut tenor la tematica – cun partidas da sanestra u cun partidas da dretga.

La cuntrada da partidas da la Svizra consista da bleras partidas, da las qualas nagina n’ha la maioritad sin plaun fe-

deral. Quatter partidas cuntanschan en il Cussegl naziunal ina fermezza da passa 10 pertschient (PPS: 29%, PS: 19%, PLD: 16%, PCD: 12%). La gronda part da las partidas è represchentada en tut las regiuns linguisticas. Entaifer las medemas partidas datti però differenzas dal cuntegn, tut tenor la regiun linguistica ed il chantun.

Tge signifitga «da dretga»?

- libertad ed atgna responsabladad, il stadi intervegn mo sche necessari
- interess dals patruns en il center
- interprendiders libers, impuls economic
- ferma defensiun naziunala

Las 12 partidas sin plaun federal

LAS PARTIDAS EN FURMA CONCISA

En la legislatura 2015-2019 sa cumpona il Cussegl naziunal da 12 partidas. 6 da quellas èn er represchentadas en il Cussegl dals chantuns, 4 en il Cussegl federal. Las partidas sin plaun federal vegnan preschentadas qua curtamain. La successiun correspunda al dumber da sezs ch'ellas han en l'Assamblea federala.

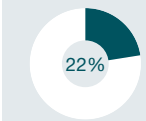

PPS Partida populara svizra

 President da la partida (fin l'avrigl 2016) Toni Brunner www.svp.ch		Cussegl dals chantuns	Cussegl naziunal	Cussegl federal	Fundada 1971 (PMB 1917)
		5 	65 11 	2 	

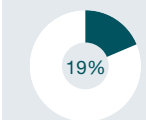

PS Partida socialdemocratica da la Svizra

 President da la partida Christian Levrat www.spschweiz.ch		Cussegl dals chantuns	Cussegl naziunal	Cussegl federal	Fundada 1888
		12 4 	43 25 	2 1 	

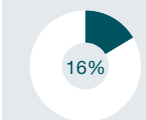

PLD PLD.Ils Liberals

 President da la partida (fin l'avrigl 2016) Philipp Müller www.fdp.ch		Cussegl dals chantuns	Cussegl naziunal	Cussegl federal	Fundada 1894 (fusione nel 2009)
		13 1 	33 7 	2 	

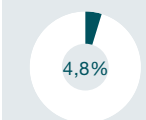

PCD Partida cristiandemocratica

 President da la partida (fin l'avrigl 2016) Christophe Darbellay www.cvp.ch		Cussegl dals chantuns	Cussegl naziunal	Cussegl federal	Fundada 1912
		13 2 	27 9 	1 	

Ils Verds Partida ecologica svizra

 Copresidentas da la partida (fin l'avrigl 2016) Adèle Thorens Goumaz Regula Rytz www.gruene.ch		Cussegl dals chantuns	Cussegl naziunal		Fundada 1983
		1 	11 5 		

PBD Partida burgais-democratica Svizra

 President da la partida Martin Landolt www.bdp.info	 3,3%	Cussegl dals chantuns 1 	Cussegl naziunal 7 1 6	Fundada 2008

pvl Partida verd-liberala

 President da la partida Martin Bäumle www.grunliberale.ch	 2,8%		Cussegl naziunal 7 3 4	Fundada 2007

PEV Partida evangelica svizra

 Presidenta da la partida Marianne Streiff-Feller www.evpev.ch	 0,8%		Cussegl naziunal 2 	Fundada 1919

LdT Lega dei Ticinesi

 Coordinatur Attilio Bignasca www.lega-dei-ticinesi.ch	 0,8%		Cussegl naziunal 2 1 1	Fundada 1991

CSP OW Partida cristiansociala Sursilvania

 Copresidents da la partida Sepp Stalder Christian Schäli www.csp-ow.ch	 0,4%		Cussegl naziunal 1 	Fundada 1956

MCG Mouvement Citoyens Genevois

 President da la partida Roger Golay www.mcge.ch	 0,4%		Cussegl naziunal 1 	Fundada 2005

PsdL Partida svizra da la lavur

 President da la partida Gavriel Pinson www.pda.ch	 0,4%		Cussegl naziunal 1 	Fundada 1944

La legislativa

IL PARLAMENT

PARLAMENT

Il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns _____	24	La sala dals pass pers _____	32
L'organisaziun da las chombras _____	26	Il Servetschs dal parlament _____	33
La chombra gronda e la chombra pitschna _____	28	La via ad ina nova lescha _____	34
La mecanica dal parlament _____	30	L'edifiz dal parlament _____	36
Il parlament da milissa _____	31		

30 da november 2015: Il cumbat electoral chatta (per entant) sia fin cun la saramentaziun da las commembras e dals commembers dal Cussegl naziunal.

Dus cussegls – in parlament

IL CUSSEGL NAZIUNAL ED IL CUSSEGL DALS CHANTUNS

Ina represchentanza dal pievel ed ina dals chantuns

Il parlament svizzer – la legislativa – sa cumpona da duas chombras che han il medem status, ma ch'èn tuttina differentas: en il Cussegl naziunal, la chombra gronda, sesan las represchentantas ed ils represchentants dal pievel, en il Cussegl dals chantuns, la chombra pitschna, las represchentantas ed ils represchentants dals chantuns. Ensemen furman las duas chombras l'Assamblea federala plenara. Las 246 commembras e commembers dal parlament represchentan las differentas cuminanzas linguisticas, partidas, ideologias e regiuns ed ils divers interess da la Svizra.

Las **200 cusseglieras naziunalas e cussegliers naziunals** represchentan ils var 8 milliuns abitants da la Svizra – mintga commember dal Cussegl naziunal represchenta pia circa 40 000 persunas. La pli gronda è la delegaziun turigaisa cun 35 commembers. Cunquai che mintga chantun ha tenor la Constituziun federala il dretg d'almain in sez en il Cussegl naziunal, trametta er il chantun Appenzell Dadens, cun ses mo stgars 16 000 abitants, in agen deputà a Berna.

Ils **46 commembers dal Cussegl dals chantuns** represchentan lur chantun. Mintga chantun ha dus deputads. Ma er qua datti in'exceptiun: ils anteriurs mezs chantuns Sursilvania, Sutsilvania, Basilea-Citad, Basilea-Champagna, Appenzell Dador ed Appenzell Dadens tramettan mingamai mo in represchentan a Berna. Ils commembers dal Cussegl dals chantuns vegnan elegids ozendi en in'elecziun directa. Pli baud n'èn els betg vegnids elegids dal pievel, mabain d'ina autoritad chantunala, uschia per exempel en il chantun Berna fin l'onn 1979 dal Cussegl grond.

Il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns sa radunan per regla separadamain, tschertas fatschentas tractan els però ensemen sco Assamblea federala plenara. Latiers tutgan tranter auter l'elecziun dals commembers dal Cussegl federal e dals tribunals federali. L'Assamblea federala exquescha uschia – cun resalva dals dretgs dal pievel e dals chantuns – la pussanza suprema en la Confederaziun. Quai

è ina particularitad da la Svizra: cuntrari ad auters pajais elegia en Svizra il parlament la regenza e la dretgira suprema. Las decisiuns dal parlament na pon vegnir controlladas da naginas dretgiras. Ultra da quai na po il parlament betg vegnir schlià avant ch'ina legislatura è ida a fin.

Assamblea federala plenara

L'Assamblea federala plenara sa raduna en la sala dal Cussegl naziunal. Entant ch'ils commembers dal Cussegl naziunal sesan sin lur plazs usitads, prendan ils commembers dal Cussegl dals chantuns plaz davant la paraid davos da la sala sin ils sezs ch'èn ordinads tenor chantuns. La direcziun ha il president dal Cussegl naziunal. Perquai vegn el denominà sco pli aut Svizzer.

Las duas vias en il parlament

Mintga 4 onns han lieu l'atun elecziuns per la renovaziun totala dal Cussegl naziunal. Ellas vegnan realisadas en l'entira Svizra tenor reglas unitaras e tenor il sistem da proporz. Mintga chantun furma in circul electoral e survegn almain in sez. L'elecziun dals commembers dal Cussegl dals chantuns sa drizza però tenor il dretg chantunal. Perquai na pon ins betg discurrer d'ina elecziun per la renovaziun totala sco tala. Cun excepziun dal chantun Giura e dal chantun Neuschatel vegn il Cussegl dals chantuns elegì tenor il sistem da maiorz. L'elecziun vegn fatga en tut ils chantuns il medem mument sco las elecziuns dal Cussegl naziunal; mo en il chantun Appenzell Dadens vegn il represchentant chantunal elegì in auter di. En il Cussegl dals chantuns na datti pia nagina renovaziun totala ed uschia er nagina perioda da legislatura.

En la cumposiziun da las partidas politicas en il Cussegl naziunal ed il Cussegl dals chantuns datti differenzas considerablas. Quai ha tranter auter da far cun il sistem electoral. En il Cussegl naziunal è la PPS cun 65 commembers actualmain lunschor la partida la pli ferma, suandada da la PS cun 43, da la PLD. Ils Liberals cun 33 e da la PCD cun 27 represchentants. En il Cussegl dals chantuns han la PCD e la PLD mintgamai 13 sezs, la PS 12 e la PPS 5 sezs.

Elecziun da maiorz ed elecziun da proporz

Tar il **sistem da proporz** vegnan ils sezs attribuids a las partidas tenor il dumber da vuschs ed alura distribuids sin ils candidats da las partidas tenor la piazza ch'els han cuntanschì en l'elecziun. Quest sistem pussibilitescha er a partidas pli pitschnas da conquistar in sez en il parlament.

Tar il **sistem da maiorz** è elegida quella persuna che ha survegnì en ses chantun las pli bleras vuschs. Questa procedura favurisescha partidas grondas e persunalitads enconuschentas. Che mintga chantun ha – independentmain da sia grondezza e dal dumber da sia populaziun – la medema paisa en il Cussegl dals chantuns gulivescha en il parlament la differenza tranter chantuns gronds e chantuns pitschens.

Novas elecziuns mintga 4 onns

Tar las elecziuns per la renovaziun totala a la fin da la legislatura vegnan per regla occupads da nov circa 30 pertschient dals sezs. Durant ina legislatura currenta sa retiran e vegnan remplazzads var 10 pertschient dals parlamentararis.

Elegì – ed ussa?

L'ORGANISAZIUN DA LAS CHOMBRAS

Organs dal parlament

Mintga grupp pli gronda dovra reglas, uschia er las duas chombras. A mintga parlamentari vegn attribuì ina piazza fixa. Commembers da la medema partida sesan per regla in sper l'auter. En l'emprima sesida da la nova legislatura elegia mintga chombra l'emprim ses presidi ed ils commembers dal biro da la chombra. Il president maina las sesidas da la chombra. El vegn sustegnì dal secretariat da la chombra e – sche necessari – substituì dal vicepresidente. Il **biro**, in organ impurtant davos las culissas, deliberescha ils programs da sessiun e fixescha uschia l'urari da las debattas. El designescha er ils commembers da las cumissiuns e da las delegaziuns ed attribuescha ad els ils champs da lavur sco er las fatschentas che ston vegnir predeliberadas tranter las sessiuns. Ils biros da las chombras sa cumponan dals presidents, dals dumbravuschs ed en il Cussegl naziunal dals parsuras da las fracziuns.

Ils commembers d'ina partida u da partidas cun ils medems interess politics s'uneschon a **fracziuns**. Per furmar ina fracziun dovri almain tschintg commembers d'ina chombra. Tut tenor lur grondezza survegnan las fracziuns contribuziuns finanzialas per lur lavur politica. Tar la pli gronda part da las fatschentas che vegnan tractadas en il Cussegl naziunal han mo ils commembers d'ina fracziun il dretg da discurren. Plinavant ston ins appartegnair ad ina fracziun per pudair far part d'ina cumissiun. Mo tgi che fa part d'ina fracziun po pia far ina politica efficazia. Partidas cun main che tschintg parlamentaris sa stentan perquai da pudair sa colliar cun in'otra fracziun. Viceversa emprovan er las fracziuns da gudagnar blers parlamentaris. Pli gronda ch'ina fracziun è numnadamain, e dapli sezs ch'ella dastga occupar en cumissiuns e pli gronda che sia influenza è en la chombra.

Per ils parlamentaris èsi ina incumbensa difficila da far in'opiniun fundada en la surabundanza da fatschentas che concernan savens er dumondas plitgusch tecnicas. Avant che la chombra tracta las fatschentas, vegnan ellas perquai discutadas en las fracziuns. Ins emprova da fixar posiziuns unitaras ch'ils commembers da la fracziun pon preschentar en il cussegl sco er envers las medias e la publicitad. Sin

fundament da la Constituziun voteschan ils parlamentaris però senza directives. Mintga parlamentari è liber da deviar da l'opiniun da la fracziun u da la posiziun d'in chantun u d'ina federaziun, cura che la chombra votescha.

Las **cumissiuns** porschan spazi per discussiuns pli detagliadas e pli profundas, per sclerir dumondas materialas, per tadlar specialists da l'administraziun, experts ed ils circuls pertutgads e per discutir cun ils cusseglers federals. Ma las cumissiuns èn er il lieu, nua ch'i sa mussa, sche tshertas ideas chattan ina majoritad er ordaifer la partida.

Sessiuns

Mintg'onn han lieu quatter sessiuns ordinaras da trais emnas – per regla il mars, il zercladur, il settember ed il december. Il dumber da dis da sesida è anc adina pli u main il medem sco tar la fundaziun dal stadi federal l'onn 1848.

Savens vegn convocada ina sessiun speziala tranter la sessiun da primavaira e la sessiun da stad per reducir la chargia da lavur. La convocaziun d'ina sessiun speziala po mintga chombra pretender cun ina simpla decisiun da majoritad.

Cumpetenzas

Las incumbensas dal parlament e sias reglas da procedura èn fixadas en la Lescha dal parlament. Ultra da quai ha mintga chombra fixà per sai in agen reglament da gestiun. L'incumbensa principala dal parlament è quella da deliberar leschas. Il spectrum tanscha da la Lescha federala davart ils dretgs politics da las Svizras e dals Svizzers a l'exteriur fin a la Lescha federala davart il servetsch civil, da dumondas da la protecziun da la natira fin a la construcziun d'autostradas, da la Lescha davart il material da guerra fin a la promoziun da la pasch.

Il parlament è però er responsabel per:

- deliberar ils meds finansials (preventiv) ed approvar il quint da la Confederaziun;
- survegliar il Cussegl federal, l'administraziun ed ils tribunals federali;
- eleger ils commembers dal Cussegl federal e dals tribunals federali sco er il chancelier federal;
- contracts internaziunals, nun ch'il Cussegl federal saja responsabel per concluder tals; e
- tgirar las relaziuns cun parlaments da l'exteriur.

Onns d'emprendissadi

Presidiar il cussegl è ina incumbensa pretensiusa, la perioda d'uffizi è però limitada ad 1 onn. Ma perquai ch'i vegnan mintgamai elegids in emprim ed in segund vicepresidente, resulta quasi in «temp d'emprendissadi» da 2 onns, durant il qual in titular futur vegn introducì sco commember dal biro dal cussegl en las lavurs dal presidi. Malgrà tut las midadas è uschia garantida ina gronda cuntinuitad. En il Cussegl dals chantuns duran quests onns d'emprendissadi schizunt 4 u 5 onns, perquai ch'er ils dumbravuschs e lur substituts succedan en l'uffizi.

Dunnas en il parlament

Las dunnas han pir dapi l'onn 1971 il dretg da votar e d'eleger en Svizra. La quota da dunnas en il parlament è creschida da 5 pertschient l'onn 1971 ad actualmain 32 pertschient. Per cumparegliar: sin tut il mund èn en media stgars 22 pertschient dals sezs en ils parlaments occupads da dunnas, en ils pajais scandinavs èn quai circa 40 pertschient. La quota relativa la pli auta ha il stadi ostaffrican Ruanda cun passa 60 pertschient dunnas en il parlament.

Daventa il parlament adina pli giuven?

Avant circa 20 onns furmavan ils parlamentararis da 40 fin 60 onns la maioritad en il parlament, ils onns 1920 era schizunt circa in tschintgavel dals parlamentararis pli giuven che 40 onns. Ozendi è la repartiziun tenor classas da vegliadetgna pulitmain equilibrada. Il parlamentari il pli giuven ha actualmain 27 onns, il pli vegl 73 onns.

Duas chombras cun ils medems dretgs

LA CHOMBRA GRONDA E LA CHOMBRA PITSCHNA

Il sistem da duas chombras procura per in equiliber tranter ils chantuns gronds ed ils chantuns pitschens e dat dapli pais a las differentas regiuns linguisticas. In sistem da duas chombras n'è betg insatge che sa chapescha da sasez – en blers pajais datti mo ina chombra parlamentara. Nua ch'i dat duas chombras ha la chombra «gronda», che represchenta savens il pievel, per regla da dir dapli che la chombra «pitschna», che represchenta per il solit las regiuns. En Svizra è quai auter: tuttas duas chombras han **las medemas competenzas**, ellas tractan las medemas fatschentas da medema moda e maniera. Quai vala er per dumondas dal preventiv. Alternantamain tracta l'ina u l'otra chombra sco emprima ina fatschenta. Tuttas duas chombras ston prender decisiuns concordantas per che quellas survegnian vigur legala. Er ils singuls commembers dal Cussegl dals chantuns e dal Cussegl naziunal han ils medems dretgs. Mintgin po inoltrar sbozs da leschas u incumbensas al Cussegl federal. Questa **egualitad cumpletta** da las duas chombras datti er en il congress american, nua ch'il senat e la chombra dals represchentants han competenzas identicas. En l'Europa però è la Svizra l'unic pajais, nua che quai è uschia. Er ils chantuns han mo ina chombra parlamentara.

Sbozs da leschas vegnan tractads da mintga chombra fin trais giadas per vegnir a la fin a las medemas decisiuns. Quai po mintgant er esser stentus, ma i gartegia savens da chattar ina soluziun, perquai che mintga chombra porchia maun per cumpromiss e per avischinaziuns. Quai, schebain che las duas chombras na funcziunan betg tuttina. Pervia da la **composiziun politica differenta** na cuntanschan ellas savens betg ils medems resultats en lur votaziuns. Il Cussegl dals chantuns stat ultra da quai pli datiers als chantuns ch'il Cussegl naziunal. Er la grondezza ha ina influenza: ils 46 commembers dal Cussegl dals chantuns

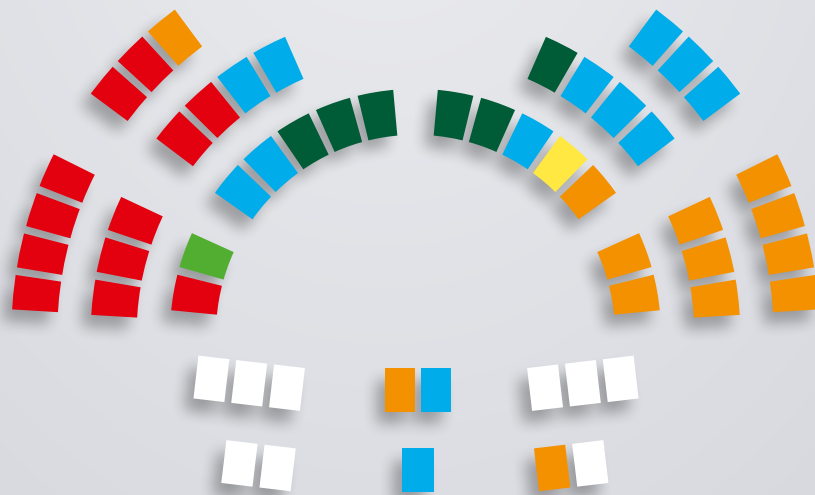
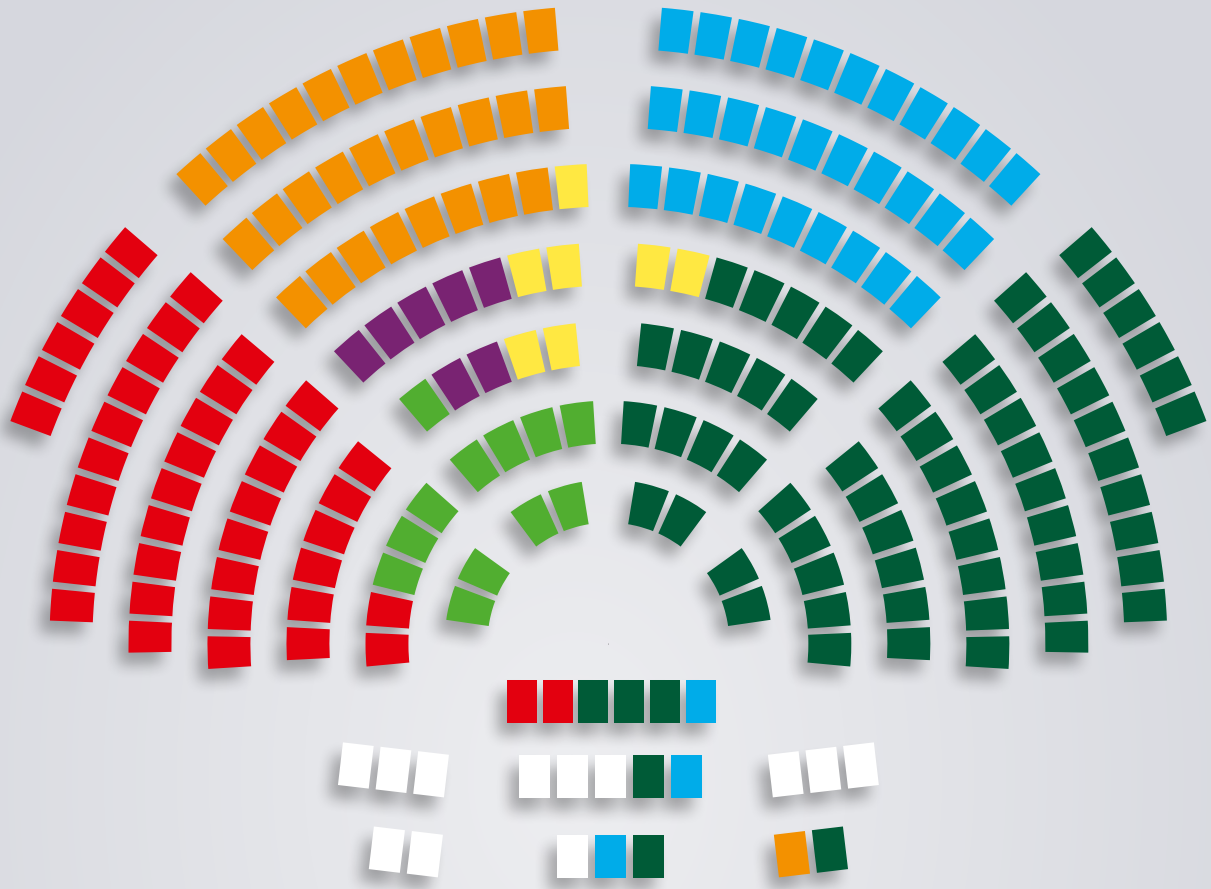
pon s'exprimer spontanamain tar mintga fatschenta, entant ch'i vala in urden da discurs complex per ils 200 commembers dal Cussegl naziunal che permetta mo paucs votums spontans. Perquai èsi pli simpel d'influenzar ina votaziun cun buns arguments en il Cussegl dals chantuns che en il Cussegl naziunal.

Fin ch'ina lescha vegn deliberada da las duas chombras cun precis il medem text, passa savens bler temp. Sche quai è però il cas e sch'ella ha survivi in eventual referendum, resta ella ditg en vigur. Questa previsibilitad e **stabilitad da las decisiuns politics** è in factur impurtant per il success e per il bainstar da la Svizra.

Allianzas

Suletta na fa nagina fracziun passar ina fatschenta. Per gudagnar dovri alianzas. Per il solit sa divide il parlament en cas da projects dispitaivels en ina vart plitost burgaisa ed en ina vart plitost sanestra. Uschia decida la finala il center politic davart in gea u in na. Mintgant datti dentant er in'uschenumnada alianza «nunsontga»: la part sanestra dal cussegl (PS e Verds) s'unoscha cun la part dretga (PPS) per midar fundamentalmain u schizunt per refusar in project cun forzas unidas, ma per part per motivs dal tuttafatg cuntrararis.

REPARTIZIUN DALS SEZS CUSSEGL NAZIUNAL

REPARTIZIUN DALS SEZS CUSSEGL DALS CHANTUNS

Fracziuns	
■ PPS	■ Verds
■ PS	■ PBD
■ PLD	■ PVL
■ PCD	

LA MECANICA DAL PARLAMENT

Instrumentes parlamentars

Cun in'uschenunada intervenziun po mintga commember dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns proponer l'introducziun da novas disposiziuns constituziunals e da leschas u midadas da leschas. El po er pretender dal Cussegl federal e da l'administraziun rapports u infurmaziuns.

Cun in'**iniziativa parlamentara** po in parlamentari proponer ch'il parlament decreteschia sez ina lescha – saja quai cun formular l'idea u gist cun preschentar in sboz da la lescha. Cun ina **moziun** po in parlamentari pretender dal Cussegl federal da daventar activ sin il champ legislativ. Cun in **postulat** vegn il Cussegl federal mo incumbensà d'examinar, sch'igl è necessari da preschentar in text da lescha u da conclus u da prender ina mesira, entant ch'ina **interpellaziun** pretenda ch'il Cussegl federal infurmeschia davart eveniments ed affars impurtants da la politica interna ed exteriura.

Per che las intervenziuns vegnian insumma tractadas dovri maioritads: en las cumissiuns predeliberantas, en ina u schizunt en tuttas duas chombras. Perquai che las intervenziuns tematiseschan per gronda part temas ch'èn politicamente dispitaivels, na sa chapeschi però betg da sez che quellas maioritads vegnan chattadas.

Ils instrumentes parlamentars vegnan duvrads fitg savens: L'onn 1995 ha mintga parlamentari inoltrà en media 3,9 intervenziuns. L'onn 2009, il punct culminant (per entant), èn quai stadas 9,4 intervenziuns. Las inoltraziuns èn lura puspè sa reducidas levamain ad 8 intervenziuns per parlamentari l'onn 2011. L'onn 2015 han stuì vegnir tractadas totalmain 1816 intervenziuns (stadi dals 25-9-2015).

Mintga intervenziun vul dir ch'il Cussegl federal e l'administraziun ston sclerir e prender posiziun, per che la cumissiun responsabla e sunter il cussegl tractian ella e decidan alura davart ella. Fin ch'ina intervenziun vegn acceptada u refusada, èn gia vegnidadas investidas bleras uras da lavur.

Cumissiuns

Bainqual sa smirveglia forsa in zic da las salas mez vidas dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns e sa dumonda, sch'i vegn insumma lavurà. Cur ch'ina fatschenta vegn tractada en la chombra, è ina gronda part da la lavur parlamentara però gia vegnida fatga e bleras decisiuns preliminaras èn gia vegnidadas prendidas. Quai vegn fatg en las cumissiuns, nua che tut las fatschentas vegnan predeliberadas.

I dat nov cumissiuns legislativas che sa fatschentan en emprima lingia cun la predeliberaziun da leschas. Ad ellas èn attribuids tscherts circuls tematics sco il traffic, dumondas giuridicas, la politica exteriura u la politica sociala, e.u.v. Plinavant datti la Cumissiun da finanzas e la Cumissiun da gestiun che s'occupan e surveglian las finanzas federalas e la gestiun dal Cussegl federal e da l'administraziun.

En cas speziels po la Cumissiun parlamentara d'inquisiziun (CPI), che ha competenzas spezialas, examinar tscherts andaments e secturs.

Cuntrari a las sesidas dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns n'èn las sedutas da las cumissiuns betg publicas – las debattas confidenzialas duain pussibilitar als commembers da discutir a moda pli averta. Sunter lur sesidas infurmeschan las cumissiuns alura dentant las medias.

Las cumissiuns dal Cussegl naziunal cumpiglian 25 commembers, quellas dal Cussegl dals chantuns 13. Lur cumposiziun dependa da la forza numerica da las fracziuns. Las cumissiuns sa radunan mintgamai ina fin duas giadas tranter las sessiuns per in u dus dis. Ils commembers da las cumissiuns pon far propostas concernent ils texts da lescha che vegnan tractads, e quai tar ils texts entirs u tar singuls puncts. Sch'ina proposta vegn refusada, po ella vegnir inoltrada anc ina giada pli tard en il cussegl.

IL PARLAMENT DA MILISSA

Mandat a temp parzial

Il parlament svizzer è in uschenumnà parlament da milissa. Ses commembers impundan bain bler temp per lur mandat parlamentar, la gronda part dad els ha dentant daspera anc in'actividad professiunala. Pervia da questa gronda chargia da lavur datti vuschs che mettan en dumonda il sistem da milissa e che pretendan – er pervia dal dumber creschent e pervia da la complexitad tematica da las fatschentas – in parlament professiunal. Cunter quai vegni fatg valair che parlamentararis a temp parzial sajan pli datiers dal pievel e possian – grazia a lur experientschas professiunalas – integrar enconuschientschas specificas concretas e preziasas en las discussiuns.

L'uffizi è er in tschert burdi, perquai ch'ils parlamentararis èn blers dis a Berna. Tar la preschientscha durant las sessiuns ston numnadamain anc vegnir quintads ils dis da sesida en las cumissiuns. Ils commembers dal Cussegl naziunal fan part d'ina fin duas cumissiuns, quels dal Cussegl dals chantuns da trais fin quatter cumissiuns. Quai vul dir ch'ils cusseglers naziunals ston esser durant 30 fin 50 ed ils cusseglers dals chantuns tranter 40 e 70 ulteriurs dis en la chapitala federala.

Multifariadad professiunala

Bain inditgeschan gia var 18 pertschient dals cusseglers naziunals e 40 pertschient dals cusseglers dals chantuns ch'els sajan politichers da professiun, ma la gronda part dals parlamentararis ha er anc autras occupaziuns. Il spectrum da professiuns tanscha dal medi u da l'advocat sur il mastergnant ed impressari fin al president da federaziun. Ma er purs, banchiers e politichers communalas fan part dal parlament.

Il salari dals parlamentararis

Il reglament prevesa las suandantas indemnisaziuns per ils parlamentararis:

- entradas annualas per preparar la lavur parlamentara: 26'000 francs
- diaria en il cussegl ed en las cumissiuns: 440 francs
- indemnisaziun annuala per expensas persunalas e materialas: 33'000 francs

Vitiers vegnan indemnisaziuns per ils pasts, per ils viadis e per las pernottaziuns, per la cassa da pensiun sco er indemnisaziuns supplementaras per ils presidents da las chombras e da las cumissiuns sco er per ils vicepresidents. Ina part da las indemnisaziuns è libra da taglias.

Tut tenor il dumber da dis da sesida e da funcziuns importan l'onurari e las spensas tut en tut circa 130'000 fin 150'000 francs per onn e persuna.

Las opiniuns èn fatgas

LA SALA DAL PASS PERS

Da la vart sid da la sala dal Cussegl naziunal sa chatta la sala dals pass pers, ina localitad curvada e clera cun in ambient festiv ed ina vista sin la spunda da l'Aare, sin il Marzili e sin il Gurten. Dapi l'onn 1902 serva la sala dals pass pers sco sala da festa e da retschaviments. Ella è ornada cun maletgs e cun stuccaturas e construida cun differents craps da decoraziun da tut la Svizra ch'èn vegnids duvrads sco curnischs, sco pitgas e sco mirs laterals da portas.

Per il cumenzament da la 50avla legislatura è la sala dals pass pers vegnida sanada a moda cumplexsiva l'onn 2015. En quest connex èn ins s'orientads d'ina vart sche pussaivel vi da l'equipament original, ma da l'autra vart han ins er mobiglià questa localitad frequentada fermamain cun sutgas novas che correspundan als basegns actuals e modernisà las installaziuns tecnicass.

Durant las sessiuns – ed en spezial a chaschun da las eleziuns dal Cussegl federal – è la sala dals pass pers il lieu cun il dumber da medias probablmain il pli grond da la Svizra. Durant l'entir onn è ella però er il lieu, nua che lobbyists e parlamentariss sa scuntran per discurs. Qua vegn dentant er lavurà diligentamain. Pleds e discurs survegnan l'ultima glimada, arguments ina formulaziun pregnanta ed alianzas ina strenschida dal maun impegnativa.

En las sessiuns dal parlament regna en la sala dals pass pers in travasch sco en ina masaina.

Il center dal parlament

ILS SERVETSCHS DAL PARLAMENT

Dal support per il computer sur la preparaziun fin a l'elavuraziun posteriura d'ina sesida da plirs dis da la cumissiun – ils Servetschs dal parlament sustegnan ils parlamentararis dad a fin z d'ademplier lur incumbensas. En il senn da la separaziun da las pussanzas èn els sut-tamess al parlament ed èn independents dal Cussegl federal e da l'administraziun federala.

Il cumenzament dal temp d'uffizi d'in parlamentararis nov elegì po vegnir cumpareglia cun il cumenzament d'ina nova plazza da lavur: ins ha bleras dumondas, vegn surchargià cun infurmaziuns, stuess gist esser productiv, ma sto l'emprim ina giada emprender d'enconuscher ils mecanissem dal parlament. Tar ina midada da legislatura han ils Servetschs dal parlament cun lur 311 collavuraturs che lavuran en 213 plazzas cumplainas perquai spezialmain bler da far.

Durant las sessiuns dals dus cussegls èn las differentas unitads dals Servetschs dal parlament activas dapertut: da las loschas fin als pults dals presidents dals cussegls, da las plazzas da lavur dals parlamentararis fin al restaurant, da la stanza da sesidas la pli pitschna fin a la pli gronda – davant e davos las culissas.

Gia durant las sedutas vegnan las debattas transfurmadas en scrit e publicadas en il Bulletin uffizial, uschia ch'ils singuls votums ed ils resultats da las votaziuns pon vegnir consultads sin www.parlament.ch gia var in'ura pli tard.

Servetschs multifars

En las periodas tranter las sessiuns èsi in zic pli quiet. Ma er alura han lieu sesidas durant blers dis. Las sesidas da las cumissiuns vegnan mintgamai preparadas dals secretariats da las cumissiuns e sustegnidas en dumondas praticas da la squadra da salters. Per ch'ils commembers d'ina cumissiun possian sa lavurar en en la cumplexitad dals temas e dals secturs spezial, als vegnan mess a disposiziun ils documents correspundents, uschia per exempel ils rapports dals uffizis federals, artigels da las medias u da spezialists ed ils protocols da sesidas passadas. Parlamentaris pon però er sa laschar documentar e cussegljar individualmain dals Servetschs dal parlament per avair enconuschientschas pli profundas en tshertas dumondas u per preparar contacts cun persunas da la Svizra e da l'exteriur.

Ils Servetschs dal parlament scrivan ultra da quei comunicaziuns, organiseschon conferenzas da medias, preparan viadis da delegaziuns svizras a l'exteriur e viceversa er visitas da delegaziuns estras al parlament svizzer. Er en quest regard sustegnan ils Servetschs dal parlament ils parlamentararis cun pled e fatg.

Infurmaziuns online ed en tut las linguas uffizialas

Ina gronda part dals documents chattan ils parlamentararis en l'intranet. Mintga parlamentari survegn sin giavisch in laptop u almain ils codes correspundents, cun ils quals el po s'annunziar sin il sistem dal parlament. In team d'informatichers e da spezialists d'internet è responsabel per il manaschi e per il mantegniment da l'entira infrastruttura d'informatica tar ils Servetschs dal parlament e tar ils secretariats da las fracziuns. Per che la publicitad interessada possa s'infurmar online davart las fatschentas, ils parlamentararis u er occurrenz, sto la pagina d'internet dal parlament adina esser actuala. Durant las sessiuns vegnan las debattas ultra da quai transmessa directamain en l'internet.

Ils parlamentararis discurren lur lingua en las cumissiuns ed en il cussegl. Durant las sessiuns garantisce il servetsch d'interpretaziun en il Cussegl naziunal la translaziun simultana dals votums en las trais linguas uffizialas tudestg, franzos e talian. La gronda part dals documents vegnan er mess a disposiziun en ina versiun transladata.

La populaziun na po betg mo perseguitar la lavur da ses represchentants en las medias u en l'internet, mabain er directamain giu da la tribuna dal parlament federal. Parlamentaris beneventan singuls visitaders u gruppas en la Chasa federala. Ils visitaders pon ultra da quai sa laschar infurmar davart la Chasa federala en il rom d'ina visita guidata.

En la Chasa federala entaup'ins bleras gruppas da persunas fitg differentas: ils parlamentararis, ils represchentants d'interess e da las medias, ils represchentants da l'administraziun e las visitas. Ina chasa uschè averta pretenda tshertas mesiras architectonicas da segirezza e la preschientscha da persunal da segirezza. Ultra da quai sto la chasa vegnir mantegnida. Quai che daventa visibel e capita davantvart na fiss betg pussaivel, sche l'invisibel davos las culissas na vegniss betg realisà: sch'ils chanasters da palpieri na vegnissan betg svidads, sch'i na vegniss betg stgaudà durant l'enviern u sch'i na dess nagliur in café ...

Servetschs dal parlament

Secretari general: **Philippe Schwab**

www.parlament.ch

Da l'idea fin al conclus

LA VIA AD INA NOVA LESCHA

CUSSEGL FEDERAL ED ADMINISTRAZIUN

Postulat, consultaziun, missiva

Cun in **postulat** dumonda la Cumissiun per traffic e telecomunicaziun dal Cussegl naziunal (CTT-CN) il favrer 2009 in rapport dal Cussegl federal, in rapport en il qual duain vegnir preschentadas e validadas alternativas tar la taxa da recepziun actuala per radio e televisiun. Il motiv èn ils problems creschents che derivan da la colliaziun da la taxa cun l'apparat per retschaiver ils programs da radio e da televisiun. Suentar ch'il rapport è vegni preschentà pretenda la CTT-CN dal Cussegl federal l'elavuraziun d'in project per in sistem nov da la taxa da recepziun.

Sinaquai elavura il **Departament federal per ambient, traffic, energia e comunicaziun (DATEC)** ina midada da lescha correspondent e fa ina consultaziun che dura dals 9 da matg fin ils 29 d'avust 2012. Ils 29 da matg 2013 deliberescha il Cussegl federal la **missiva tar la midada da la Lescha federala davart radio e televisiun (LRTV)**.

Predeliberaziun, project (CTT)

Ils presidis dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns assegnan la fatschenta al Cussegl naziunal sco emprim cussegl. La **CTT-CN** fa la predeliberaziun dal project ed envida per quai ils circuls interessads ad in'audiziun. Cun 16 cunter 6 vuschs decida ella d'entrar en il sboz. En la tractativa detagliada suonda la cumissiun per gronda part la proposta dal Cussegl federal. Cunzunt s'exprima ella ils 21 d'october 2013 cun 14 cunter 10 vuschs cunter ina pussaivladad da desdir la taxa da concessiun per chasadas che n'han nagin apparat da recepziun (uschenumnà opting-out). En la votaziun generala vegn approvà il project cun 14 cunter 7 vuschs e cun 3 abstenziuns.

Cumissiun

1. deliberaziun

Il **Cussegl naziunal** tracta la fatschenta ils 12 da mars 2014 en ina debatta da quasi set uras. La dumonda, sche chasadas senza pussaivladad da recepziun pon vegnir deliberadas da la taxa, chaschuna ina vasta discussiun. Sco cumpromiss approvescha il Cussegl naziunal ina proposta da minoritad da la **CTT-CN**, tenor la quala chasadas senza apparat da recepziun pon vegnir deliberadas da la nova taxa anc durant tschintg onns dapi che quella è vegnida introducida. Contestada è er la dumonda, sche interpresas ston insumma pajar ina taxa en l'avegnir. Cun in resultat fitg stretg (cun 93 cunter 92 vuschs) ha il Cussegl naziunal refusà ina proposta individuala che pretendeva che las taxas per interpresas vegnian stritgadas dal tutfatg.

Eliminaziun da las differenzas

En l'**eliminaziun da las differenzas** vegn la fatschenta suttamesa danovamain l'emprim a la cumissiun dal Cussegl naziunal che tracta mo pli las disposiziuns contestadas. Cun 14 cunter 9 vuschs propona la CTT-CN a ses cussegl da restar tar la pussaivladad d'in opting-out limità a tschintg onns per chasadas. En quatter auters puncts accepta la CTT-CN percurter las propostas dal Cussegl dals chantuns.

Cumissiun

Predeliberaziun, project (CTT)

En sia sesida dal 1. d'avrigl 2014 è il **CTT dal Cussegl dals chantuns** s'exprimida senza opposiziun d'entrar en il project. En quai che concerna l'opting-out limità a tschintg onns ch'è vegni introduci en la lescha dal Cussegl naziunal ha la cumissiun proponi cun 12 cunter 1 vusch da puspè stritgar questa disposiziun e da suandar uschia il sboz dal Cussegl federal. En la votaziun generala vegn approvà il project cun 10 cunter 1 vusch e cun 1 abstenziun.

Cumissiun

1. deliberaziun

Ils 19 da zercladur 2014 è il **Cussegl dals chantuns** entrà unanimamain en il project. En il decurs da la debatta da quatter uras suonda la chombra pitschna per gronda part il conclus dal Cussegl naziunal, fa però tuttina in pèr midadas. Uschia suonda il Cussegl dals chantuns senza opposiziun sia cumissiun predeliberanta e refusa excepziuns da l'obligaziun da pajar la taxa per chasadas. Ultra da quai pretenda il Cussegl dals chantuns ina variaziun pli gronda da la part da la taxa per organisaturs privats. El suonda cun 28 cunter 14 vuschs ina minoritad da la cumissiun e fixescha la part tar 4 fin 6 pertschient dal retgav total da la taxa da radio e televisiun.

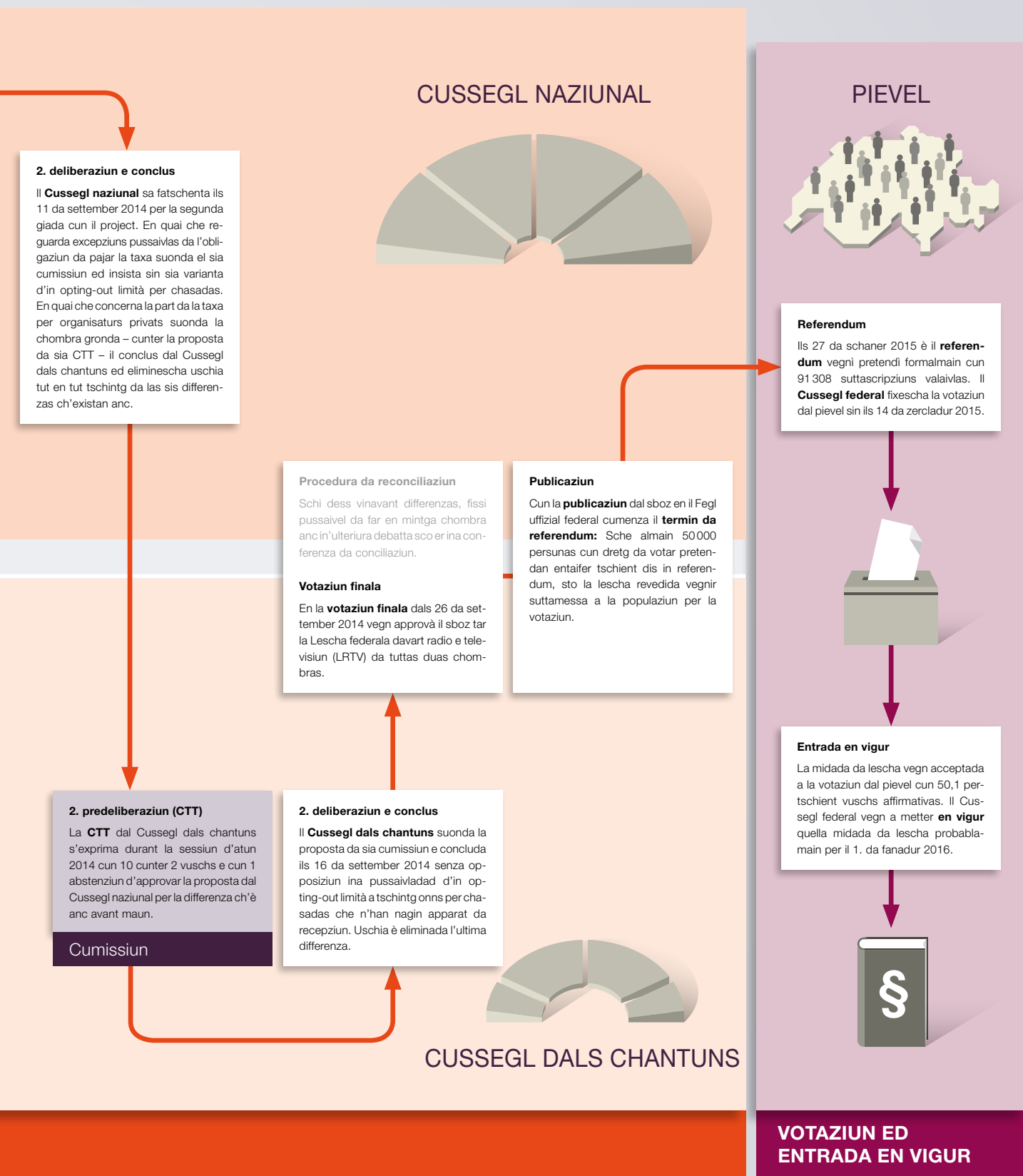
INIZIAZIUN

FASA PARLAMENTARA

La concepziun d'ina lescha è ina chausa cumplexa e savens stentusa. Quest process dura almain in onn e po – en il cas extrem – durar passa diesch onns.

L'exempl qua sutvart mussa la revisiun parziala da la Lescha federala davart radio e televisiun (LRTV).

Il process cumenza l'onn 2009 e vegn terminà cun l'entrada en vigur da la midada da lescha, probablamain la mesadad da l'onn 2016.

L'EDIFIZI DAL PARLAMENT

Ina construcziun en etappas

La Chasa federala, la sedia dal parlament e da la regenza da la Svizra, vala sco in dals edificis istorics ils pli impurtants da la Svizra e cumpiglia trais parts ch'èn colliadas ina cun l'autra tras passarellas: la Chasa federala vest, l'edifizi dal parlament e la Chasa federala ost. Auter che en la gronda part dals pajais cun in sistem da duas chombras sa chattan ils dus cussegls sut il medem tetg.

Ils 28 da november 1848 ha l'Assamblea federala tscherni en l'emprim scrutini Berna sco chapitala ed uschia sco sedia da las autoritads federalas. Per la collocaziun centrala da la regenza, dal parlament e da l'administraziun federala na devi a Berna anc nagin edificis adattà, perquai han ins stui tschertgar soluziuns provisoricas. Al Cussegl federal è vegni mess a disposiziun il «Erlacherhof» a la Junkerngasse, il Cussegl naziunal è sa radunà en ina sala da musica construïda l'onn 1821 e numnada «Casino» ed en cas da basegn en il «Rathaus» da Berna, entant ch'il Cussegl dals chantuns ha fatg sias sesidas en il «Rathaus zum Äusseren Stand» a la Zeughausgasse. Il Tribunal federal e l'administraziun federala èn sa chasads en differents edificis da la citad veglia.

Il favrer 1849 han las autoritads da la citad survegnì l'incumbensa dal Cussegl federal da tschertgar in lieu adattà per in edificis central. El avess da cumpigliar las salas per las duas chombras parlamentaras, localitads per il Cussegl federal, 96 biros ed in'abitaziun per il chancelier federal. Da pliras propostas ha il Cussegl federal tscherni l'areal dal lavuratori da lain da la citad da Berna, situà gist sper il Casino. Il cussegl communal ha publitgà ils 8 d'avrigl 1850 in'occurrèza d'architectura per la «Chasa dals cussegls federalas» che duai esser situada a l'ur sid da la citad veglia ed a l'ur sura da la spunda vers la Aare.

L'onn 1852 han ins cumenzà a construir l'ala vest actuala, en la quala èn er vegnidas integradas las salas dal Cussegl naziunal e dal Cussegl dals chantuns. Suent in temp da construcziun da stgars 5 onns ha pudì vegnir festivada la

surdada ils 5 da zercladur 1857. L'onn 1884 è ella vegnida engrondida cun l'ala ost spievlada.

L'edifizi central dal parlament, ch'è vegnì costruì ils onns 1894 – 1902 tenor ils plans da l'architect Hans Wilhelm Auer, ha engrondi il stabiliment al complex actual da trais parts colliadas ina cun l'autra.

L'edifizi dal parlament è ina construcziun da represchentaziun monumental en il stil da la neorenaschientscha cun in portic e cun ina cupla marcanta. La ritga decoraziun artistica e las materialias da bajegiar da tut las parts da la Svizra suttastritgan il caracter da l'edifizi dal parlament sco monument naziunal da la Svizra e sco «Palaz federal».

L'intenziun da l'architect è stada da laschar nascher simbolicamain l'entira Svizra en l'edifizi dal parlament. Per quai ha el svilupà in program da maletgs e da simbols che represchenta trais temas: l'istorgia naziunala a maun dals mitus da fundaziun, las basas costituziunalas e las virtids generalas dal stadi sco er la diversità culturala, politica, geografica ed economica da la Svizra.

Tgi che vegn e va en Chasa federala

Il center da la Svizra politica è dapi l'onn 1848 a Berna. Dapi l'onn 1902 sa radunan ils cussegls en la Chasa federala. Oriundamain è ella vegnida construida sco sedia betg mo dal parlament, mabain da l'entira administraziun federala.

Er en l'era dals chatrooms, da skype e da las social media dovri in lieu, nua ch'ils parlamentaris pon sa radunar per sesidas e per discussiuns, ma er per discurs informals. La Chasa federala è en emprima lingia la «stanza da sesidas da la naziun». Sper las sessiuns ordinarias dals dus cussegls en las duas salas grondas han lieu en numerusas localitads pli grondas e pli pitschnas var 2000 sedutas per onn. Pli navant ha la Chasa federala er in'impurtanta funcziun represchentativa e betg sco ultim ina funcziun sociala. Considerond sia architettura vul ella esser ina tribuna per ils acts politics. Las tractativas dals cussegls èn publicas ed attiran in grond public. Politichers sa scuntraran cun gruppas da visitaders da lur chantuns, ed en las localitads cun bels ornamentals vegnan beneventadas las delegaziuns da l'exteriur. La sala dals pass pers ed il restaurant permettaran da manar discurs en gruppas pli pitschnas, ed ils parlamentaris chattan qua plazzas per lavurar.

Medias

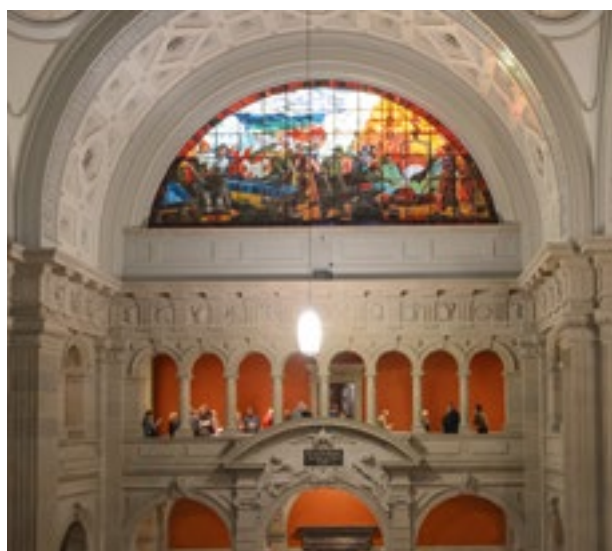
Nua ch'i vegn fatg politica, èn er las medias. Dapi in temp exista in grond center da medias cun in equipament modern a la Bundesgasse, ma quasi mintga di èn teams da cameras er en gir en la Chasa federala sezza per envidar politichers ad intervistas.

Lobis

En la Chasa federala entaup'ins er lobists che represchantan envers il parlament ils interess da federaziuns, d'interpresas e d'autras organisaziuns. Mintga parlamentari ha il dretg da designar duas persunas che pon vegnir ed ir sco ses giasts en l'edifizi dal parlament.

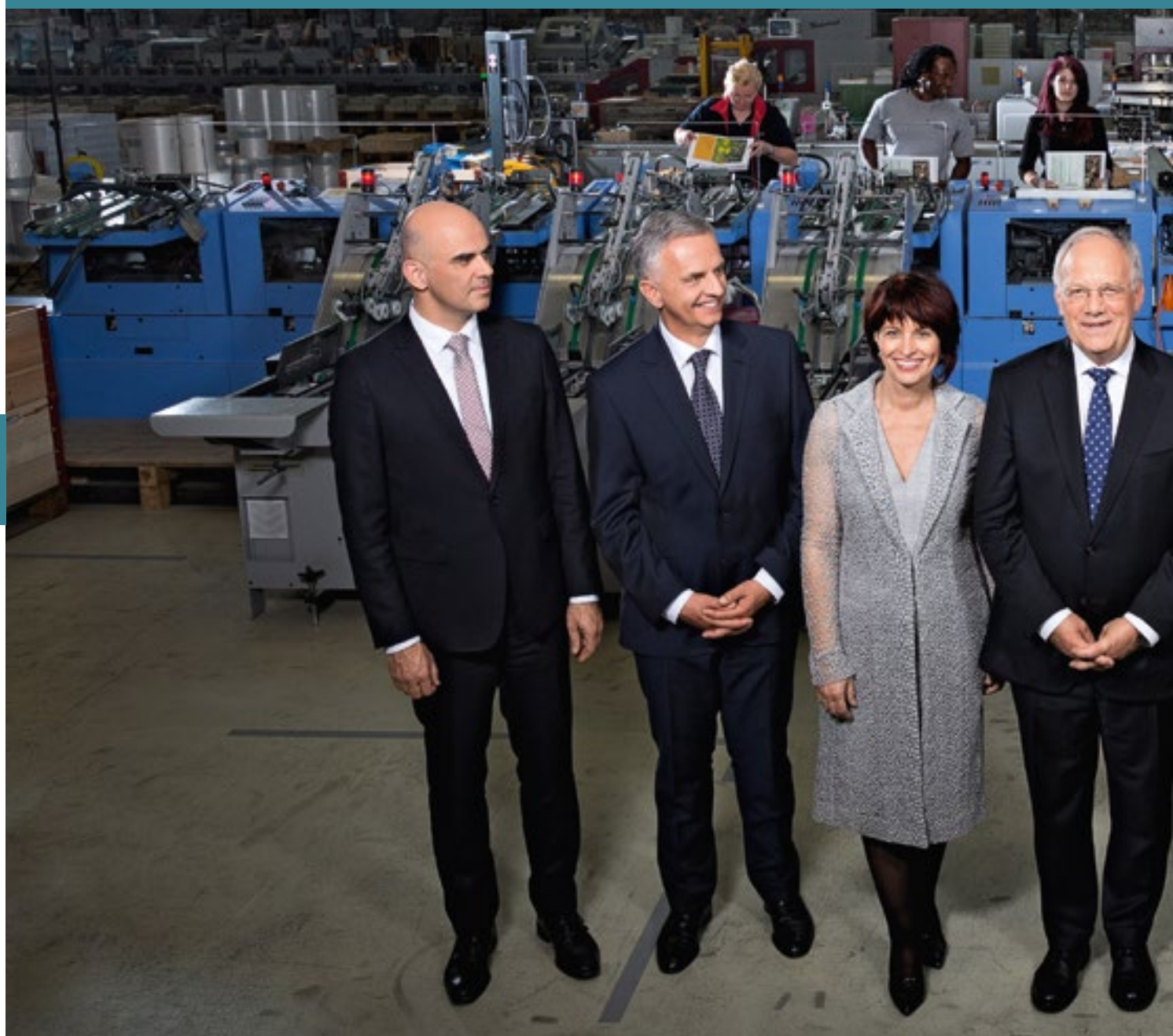
En la sala dal Cussegl dals chantuns.

La Chasa federala è er in magnet per la populaziun: 100 000 visitadras e visitaders èn vegnids dumbrads l'onn 2015.

L'executiva

LA REGENZA

REGENZA

Il Cussegl federal _____ 40

L'administraziun federala _____ 42

Ilis departaments _____ 44

La Chanzlia federala ChF _____ 72

1. da schaner 2016: Il nov Cussegl federal sa preschenta sin la fotografia uffiziala dal Cussegl federal.

In collegi sco regenza

CUSSEGL FEDERAL

Johann N. Schneider-Amman

President da la Confederaziun
Schef dal Departament federal d'economia, furmaziun e retschertga
Dapi il 2010 en il Cussegl federal

Commember da la:

PLD

Doris Leuthard

Vicepresidenta da la Confederaziun
Scheffa dal Departament federal per ambient, traffic, energia e communicaziun
Dapi il 2006 en il Cussegl federal

Commembra da la:

PCD

Ueli Maurer

Schef dal Departament federal da finanzas
Dapi il 2009 en il Cussegl federal

Commember da la:

PPS

Didier Burkhalter

Schef dal Departament federal d'affars exterius
Dapi il 2009 en il Cussegl federal

Commember da la:

PLD

Simonetta Sommaruga

Scheffa dal Departament federal da giustia e polizia
Dapi il 2010 en il Cussegl federal

Commembra da la:

PS

Alain Berset

Schef dal Departament federal da l'intern
Dapi il 2012 en il Cussegl federal

Commember da la:

PS

Guy Parmelin

Schef dal Departament federal da defensiun, protecziun da la populaziun e sport
Dapi il 2016 en il Cussegl federal

Commember da la:

PPS

Walter Thurnherr

Chancelier federal dapi il 2016

Set commembras e commembers che han il medem status

Il Cussegl federal è la regenza da la Svizra. Ils 9 da december 2015 ha l'Assamblea federala plenara (Cussegl naziunal e Cussegl dals chantuns) elegì 5 umens e 2 dunnas per ina perioda d'uffizi da 4 onns en il Cussegl federal. Cussegl federal Johann N. Schneider-Amman è vegnì elegì per 1 onn

sco president da la Confederaziun. El ha il medem status sco las autras commembras ed ils auters commembers, ma el maina las sesidas e represchenta la regenza vers anora. Il chancelier federal nov elegì è il schef dal stab dal Cussegl federal.

Manar las fatschentas da la regenza

Il Cussegl federal è responsabel per l'activitad guvernativa. Mintga commembra u commember dal Cussegl federal dirigia in departament da l'administraziun federala.

Da princip sa raduna il Cussegl federal mintga emna ad ina sesida ordinaria. Dossiers fitg pretensius tracta el en sesidas da clausura. Tut en tut decida el mintga onn davart passa 2000 fin 2500 fatschentas. Ils set departaments e la Chanzlia federala al sustegnan tar las preparativas.

Il Cussegl federal planisescha e coordinescha l'activitad guvernativa. Per quest intent fixescha el strategias e finamiras. Sin basa da quai prepara el sbozs da leschas. En proceduras da consultaziun resguarda el l'opiniun da vasts circuls da la populaziun e da l'economia. Suentar surdat el ils projects al parlament per la debatta. Durant las discussiuns dal parlament represchentan las cusseglieras federalas ed ils cussegliers federalas las fatschentas da lur departaments. Nua che quai è necessari realisescha il Cussegl federal cun ordinaziuns las decisiuns ch'il parlament ha prendi.

Cun il preventiv e cun il quint dal stadi dirigia il Cussegl federal las finanzas da la Confederaziun. Las decisiuns definitivas en chaussa prenda il parlament.

Consens e collegialitad

Er en il Cussegl federal na duai dar nagina concentraziun da la pussanza. Las commembras ed ils commembers dal gremi derivan da differents chantuns ed appartegnan actualmain a 4 partidas politicas. 4 commembras e commembers derivan da la Svizra tudestga e 3 commembras e commembers da la Svizra franzosa. La Svizra taliana è stada represchentada l'ultima giada en il Cussegl federal ils onns 1986 fin 1999.

Il Cussegl federal decida sco collegi: Las commembras ed ils commembers tschertgan in consens per cuntanscher che lur politica chattia ina maioritad. Vers anora represchentan las cusseglieras federalas ed ils cussegliers federalas la posiziun dal collegi, er sch'ellas u els persunalmain ubain sche lur partida è d'ina outra opiniun (princip collegial). Cuntrari als systems da l'exteriur na datti en Svizra nagina clera separaziun tranter la regenza e l'opposiziun.

Da la regenza d'ina partida a la regenza da bleras partidas

1848	consistiva il Cussegl federal da 7 liberals (ussa PLD. Ils Liberals). Els han regi sulets durant 43 onns.
1891	è vegnì elegì l'emprim commember dals conservativs catolics (oz PCD) en la regenza, 1919 il segund.
1929	ha l'Assamblea federala elegì in commember da la partida da purs, mastergnants e burgais (la PPS dad oz) en il Cussegl federal.
1943	è vegnì elegì l'emprim socialdemocrat (PS) en la regenza, 1951 il segund.
1959	han las quatter partidas che avevan ils pli blers electurs concludì la furmaziun d'ina regenza tenor la «furmla magica»: 2 PLD, 2 PCD, 2 PS, 1 PPS. Questa repartiziun ha durà 44 onns.
2003	ha la PPS gudagnà tar las elecziuns dal Cussegl federal in sez dapli a cust da la PCD.
2008	han ils dus represchentants da la PPS midà a la partida burgais-democratica (PBD) ch'è vegnida fundada da nov.
2009	è vegnì elegì in represchentant da la PPS empè dal represchentant da la PBD ch'è sa retratg. La regenza consistiva ussa da 2 PLD, 2 PS, 1 PPS, 1 PBD, 1 PCD.
2015	è sa retratga la represchentanta da la PBD. L'Assamblea federala ha elegì enstagl dad ella in represchentant da la PPS. La repartiziun dad oz sa cloma: 2 PLD, 2 PS, 2 PPS, 1 PCD.

Organisaziun

L'ADMINISTRAZIUN FEDERALA

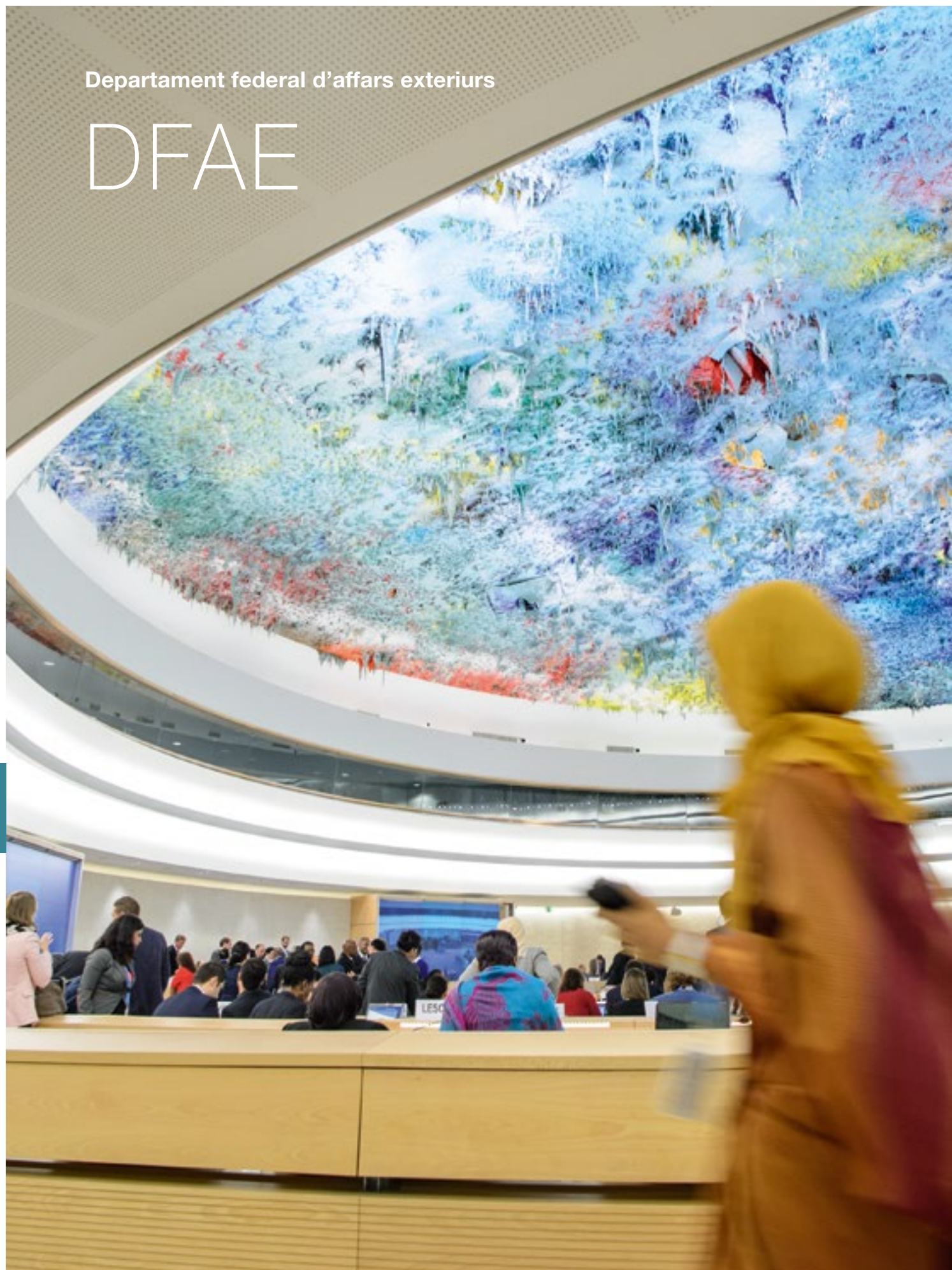
DFF Il Departament federal da finanzas Ueli Maurer Schef dal departament	DEFR Departament federal d'economia, furmaziun e retschertga Johann N. Schneider-Ammann Schef dal departament	DATEC Departament federal per ambient, traffic, energia e comunicaziun Doris Leuthard Scheffa dal departament	ChF La Chanzlia federala Walter Thurnherr Chancelier federal
Secretariat general SG-DFF	Secretariat general SG-DEFR	Secretariat general SG-DATEC	Incumbensà federal per la protecziun da datas e per la trasparenza IFPDT
Secretariat da stadi per dumondas finanzialas internaziunalas SFI	Secretariat da stadi da l'economia SECO	Uffizi federal da traffic UFT	
Administraziun federala da finanzas AFF	Secretariat da stadi per furmaziun, retschertga ed innovaziun SEFRI	Uffizi federal d'aviatica civila UFAC	
Uffizi federal da personal UPPER	Uffizi federal d'agricultura UFAG	Uffizi federal d'energia UFE	
Administraziun federala da taglia AFT	Uffizi federal per il provediment economic dal pajais UFPE	Uffizi federal da vias UVIAS	
Administraziun federala da duana AFD	Uffizi federal d'abitaziuns UFAB	Uffizi federal da comunicaziun UFCOM	
Uffizi federal d'informatica e da telecomunicaziun UFIT	Surveglianza dals pretschs SPR	Uffizi federal d'ambient UFAM	
Uffizi federal per edifizis e logistica UFEL	Cumissiuin da concurrenza CUMCO	Uffizi federal da svilup dal territori ARE	
Organ da direcziun informatica da la Confederaziun ODIC	Sectur da las Scolas politencas federalas SPF	Inspecturat federal per la segirezza nucleara IFSN	
Administraziun federala d'alcohol AFA	Institut federal da scola auta per la furmaziun professiunala IFFP		
Autoritad federala per la surveglianza dals martgads da finanzas FINMA	Cumissiuin per tecnologia ed innovaziun CTI		
Controlla federala da finanzas CDF			
Cassa federala da pensiun PUBLICA			

Las organisaziuns marcadadas cun alv èn per gronda part autonomas.

Departament federal d'affars exterius

DFAE

REGENZA

Il Cussegl dals dretgs umans da l'ONU a Geneva po festivar quest onn ses giubileum da 10 onns.

Schef dal DFAE è Didier Burkhalter. El è cusseglier federal dapi l'onn 2009. L'emprim era el schef dal DFI, l'onn 2012 ha el midà al DFAE.

Stadis vischins ed UE

La tgira e l'amplificaziun da las relaziuns cun ils stadis vischins e cun l'Uniun europeica (UE) è ina prioritad centrala da la politica exteriura da la Svizra. L'onn 2016 vai en emprima lingia per realisar las novas disposiziuns costituzionalas pertutgant l'immigraziun e per chattar ina soluziun cun l'UE en connex cun la libra circulaziun da persunas. A medem temp duai vegnir renovada e sviluppada vinavant la via bilaterala. Per quest intent vul il Cussegl federal cuntanscher in resultat cumplessiv en las tractativas cun l'UE.

La paina da mort na meglierescha betg la segirezza da la societad.

Genevra internaziunala e dretgs umans

Genevra è la sedia da l'Organisaziun da las Naziuns Unidas (ONU) e da numerusas organisaziuns internaziunalas, pia in lieu impurtant per la Svizra e per sia politica exteriura. Ils 19 da zercladur festivescha il Cussegl dals dretgs umans, il forum principal da l'ONU per la promoziun e la protecziun dals dretgs umans, ses giubileum da 10 onns. La Svizra ha contribuì bler a la fundaziun dal Cussegl dals dretgs umans ed è fitg activa. Tranter auter l'èsi reussida da fixar sin l'agenda dal Cussegl dals dretgs umans temas impurtants sco p.ex. la paina da mort, la giustia transitorica ubain la protecziun dals dretgs umans a chaschun da demonstraziuns paschavlas.

Segirezza, pasch, svilup

Promover la segirezza, la pasch e la democrazia sin il mund sco er mitigiar la povrad e procurar per in svilup persistent èn pitgas impurtantas da la politica exteriura e da la politica da svilup bilaterala e multilaterala. La nova strategia pertutgant la collavuraziun internaziunala 2017–2020 cumpiglia, ultra da la cooperaziun al svilup e da l'agid umanitar, per l'emprima giada er il sectur da la segirezza dals umans. La finamira da questa colliaziun è da trair a niz sinergias. La missiva correspondententa vegn suttamessa l'onn 2016 al parlament. Pervia da la situaziun inquieta da la politica mundiala vegn il DFAE plinavant a rinforzar ses engaschament en la politica da segirezza.

Departament federal d'affars exteriurs DFAE

Il DFAE coordinescha e concepescha – per incumbensa dal Cussegl federal – la politica exteriura, defenda ils interess dal pajais e promova las valurs da la Svizra. Per quest intent sa basa el sin ils principis dal stadi da dretg, da l'universalitad e da la neutralitad e realisescha sias activitads en il senn da la solidaritad e da la responsabladad. Il DFAE tgira un rait da circa 170 represchentanzas e 204 represchentanzas onuraras a l'exteriur.

Expensas 2014 **3016 miu. fr.**

Plazzas a temp cumplain 2014 **5667**

www.eda.admin.ch

Secretariat general SG-DFAE

Secretari general: **Benno Bättig**
www.eda.admin.ch

Il Secretariat general coordinescha las fatschentas per il parlament e per il Cussegl federal, è competent per la promoziun da l'egualitad da las schanzas, per il controlling, per la communicaziun interna ed externa e per la surveglianza da la gestiun da las represchentanzas a l'exteriur. Dal SG fan part ultra da quai la Preschientscha Svizra (PRS) ed il Servetsch istoric.

Secretariat da stadi

Secretari da stadi: **Yves Rossier**

Il Secretariat da stadi gida il schef dal departament a sviluppar ed a planisar la politica exteriura. Il secretari da stadi è competent per las relaziuns da la Svizra cun auters stadis, cun l'UE e cun organisaziuns internaziunals sco er per la politica da segirezza, da pasch e dals dretgs umans e la politica umanitara. Al Secretariat da stadi èn attribuids il protocol che procura ch'il Reglament federal davart il protocol vegnia observà sco er il Center per il manaschament da crisis (CMC). Il CMC publitgescha las infurmaziuns da viadi (www.eda.admin.ch/reisehinweise) e coordinescha las mesiras per proteger burgaisas e burgais svizzers en cas da conflicts, da revoltas, d'accidents, da catastrofes da la natira, d'attentats u da rapiments a l'exteriur.

Direcziun politica DP

Directur: **secretari da stadi Yves Rossier**

La Direcziun politica observa ed analysescha la situaziun da la politica mundiala ed è competent per defender ils interess da la Svizra a l'exteriur. Ad ella èn suttamessas 9 partiziuns politicas sco er las represchentanzas a l'exteriur.

Las divisiuns geograficas èn responsablas per las relaziuns bilaterals cun ils pajais da la regiun respectiva; la partiziun Naziuns Unidas ed autras organisaziuns internaziunals represchenta la Svizra en questas organisaziuns; la partiziun Segirezza umana s'occupa da la promoziun civila da la pasch, dals dretgs umans, da la politica exteriura da migraziun e da la politica umanitara; la partiziun Politicas exteriuras sectorialas da l'economia, da l'ambient, dal traffic, da l'energia, da la sanadad, da la furmaziun e da la scienza e la partiziun Politica da segirezza da la segirezza internaziunala.

Direcziun dals affars europeics DAE

Directur: **Henri Gétaz**
www.eda.admin.ch/dae

La Direcziun dals affars europeics è il center da cumpetenza da la Confederaziun per tut las dumondas da la politica europeica. Ella maina las tractativas cun l'UE en collavuraziun cun ils posts spezialisads cumpetents, coordinescha la politica europeica da la Svizra, prepara decisiuns dal Cussegl federal, observa ed analisescha il svilup da l'UE, dal dretg europeic e da sias consequenzas per la Svizra. Ultra da quai ha la DAE l'incumbensa d'infurmar la publicitad davart la politica europeica da la Svizra e davart l'integraziun en l'Europa en general.

Direcziun da dretg internaziunal public DDIP

Directur: **Valentin Zellweger**

La Direcziun da dretg internaziunal public defenda ils dretgs ed ils interess da la Svizra che resultan dal dretg internaziunal. Ella cooperescha en cas da conclusiuns da contracts internaziunals, s'occupa dals aspects giuridics da la neutralitad svizra, dals dretgs umans e da las convenziuns da Geneva. A la DDIP è attribui l'Uffizi svizzer da navigaziun maritima.

Direcziun consulara DC

Directur: **Jürg Burri**

La Direcziun consulara procura sco «guichet unique» ed ensemen cun las represchentanzas sin l'entir mund per servetschs dal consulat effizients e favuraivels a la clientella. Entaifer l'administraziun federala surpiglia ella la rolla da coordinar – sco post da consultaziun central – las fatschentas da Svizras e Svizzers a l'exteriur. Sche Svizras e Svizzers a l'exteriur dovran agid, surpiglia la DC la coordinaziun dal sustegn. La helpline dal DFAE (+41 (0)800 24-7-365) infurmescha ed è cuntanschibla da tuttas uras. Ultra da quai organisescha la DC ensemen cun las represchentanzas la concessiun da visums a l'exteriur.

Direcziun da svilup e da cooperaziun DSC

Directur: **Manuel Sager**
www.eda.admin.ch/deza

La Direcziun da svilup e da cooperaziun è cumpetenta per la coordinaziun totala da la collavuraziun da svilup e da la collavuraziun cun l'Europa da l'Ost sco er per l'agid umanitar da la Confederaziun. Ella cumbatta cunter la povradad en ils pajais dal sid e da l'ost, gida las victimas da crisas e da conflicts e dat – ensemen cun il Corp svizzer d'agid umanitar (CSA) – agid d'urgenza e da reconstrucziun suenter catastrofas da la natira e suenter conflicts da violenza.

Direcziun per resursas DR

Directur: **Jacques Pitteloud**

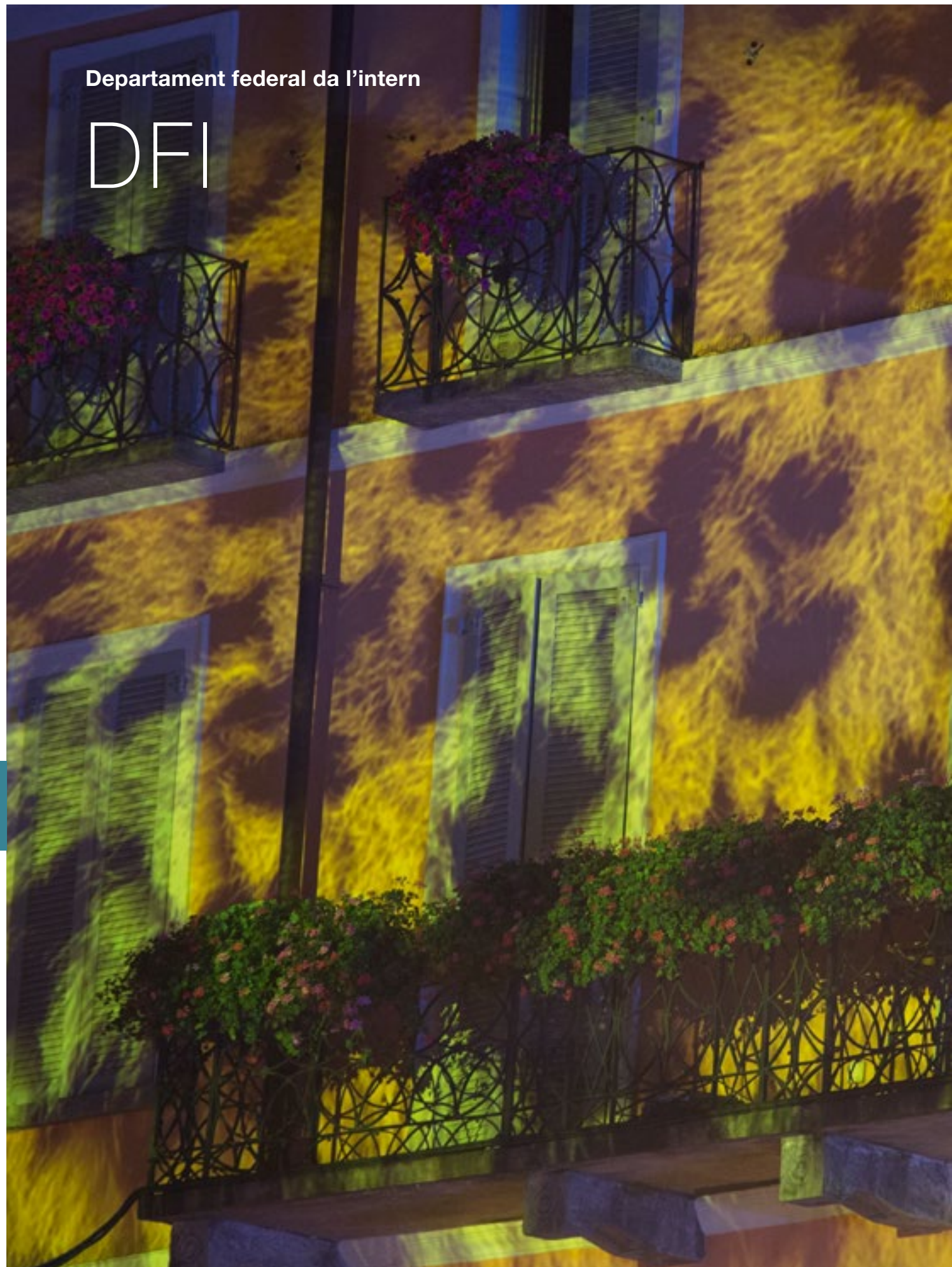
La Direcziun per resursas administrescha e maina il diever effizient da las resursas dal DFAE: persunal, finanzas ed informatica. Ultra da quai presta la DR servetschs logistics per la centrala dal DFAE a Berna e per la rait da represchentanzas svizras sin l'entir mund. A la DR è attribuida la Centrala da viadis da la Confederaziun. Ella è il center da cumpetenza per fatgs da viadi per l'entira administraziun federala.

Departament federal da l'intern

DFI

REGENZA

Fatschada d'ina chasa a la Piazza Grande durant il Festival internaziunal da films a Locarno 2015

Schef dal DFI è Alain Berset. El è cusseglier federal dapi l'onn 2012.

Il Departament federal da l'intern (DFI) s'occupa da bliers temas dal mintgadi dals umans en Svizra sco la prevenziun per la vegliadetgna, la sanadad u la cultura. En quests secturs spetgan grondas sfidas per la societad.

Prevenziun per la vegliadetgna 2020

En in pèr onns cuntanschan las annadas cun in grond dumber da naschienschas la vegliadetgna da l'AVS ed en la prevenziun professunala è l'import da las investiziuns dapi onns memia bass. Perquai ha il Cussegl federal concludì la refurma «Prevenziun per la vegliadetgna 2020». Ella prevesa ina soluziun cumplexsiva transparenta. L'emprima e la segunda pitga duain vegnir reformadas ensemen. La finamira suprema è da mantegnair il nivel da las prestaziuns da rentas. La vegliadetgna da renta vegn fixada per tuts sin 65 onns. Il medem mument vegni pussibilità dad ir en pensiun a moda flexibla en la vegliadetgna da 62 fin 70 onns.

La finamira è
d'augmentar vinavant
la qualidad dal sistem
da sanadad.

Sanadad2020

Il dumber da las malsognas cronicas s'augmenta permanentain, il sistem da sanadad s'orientescha però anc fermamain al provediment acut. Ultra da l'orientaziun a quests novs svilups duain er vegnir meglieradas la transpa- ▶

renza e la dirigibilitad. Il Cussegl federal ha deliberà la strategia Sanadad2020. La finamira è d'augmentar la qualità dal provediment, da tegnair ils custs sut controlla e da garantir a tut ils umans in bun access al provediment da la sanadad. En il center stattan en quest connex ils umans e lur bainesser.

Missiva davart la cultura 2016–2020

Nossa cultura e la lavur culturala èn confruntadas cun grondas midadas sco la globalisaziun, la digitalisaziun u l'individualisaziun. Sut quest aspect metta la nova missiva davart la cultura trais accents fin l'onn 2020. La finamira è d'augmentar la participaziun activa e passiva dad uschè bleras persunas sco pussaivel a la vita culturala, da rinforzar la coesiun sociala en nossa societad linguisticamain e culturalmain multifara e da promover la forza innovativa.

Departament federal da l'intern DFI

Il DFI è «al puls dal mintgadi». L'AVS e la 2. pitga u las assicuranzas da malsauns, d'accidents e d'invalidità, la segirezza dals medicaments, la segirezza da las victualias e la sanadad dals animals tutgan tar las competenzas dal DFI. La cultura, la politica da famiglia, l'egualità tranter dunna ed um e l'egualità da persunas cun impediments, il cumbat cunter il rassissem, la statistica ed er las previsiuns da l'aura èn ulteriurs secturs che fan part dal DFI.

Expensas 2014 **16626 miu. fr.**

Plazzas a temp cumplain 2014 **2229**

www.edi.admin.ch

Secretariat general SG-DFI

Secretari general: **Lukas Bruhin**
www.edi.admin.ch

Il Secretariat general ademplescha sco post da colliaziun tranter il schef dal departament ed ils uffizis federalis incumbensas da planisaziun, da coordinaziun, da cussegliaziun e da controlla. Al Secretariat general èn affiliads la Survegianza federala da las fundaziuns, il secretariat da la Cumissiun federala cunter il rassissem, il Servetsch per il cumbat cunter il rassissem e l'Uffizi federal per l'egualità da persunas cun impediments.

Uffizi federal per l'egualità tranter dunna ed um UFEG

Directura: **Sylvie Durrer**
www.ebg.admin.ch

L'UFEG è responsabel per l'egualità giuridica e factica da las schlattainas. El s'engascha spezialmain per l'egualità dals salaris, per la cumpatibilità da la professiun cun la famiglia sco er per la prevenziun e per il cumbat cunter la violenza a chasa. A l'UFEG è affilià il Secretariat da la Cumissiun federala per dumondas da las dunnas.

Uffizi federal da cultura UFC

Directura: **Isabelle Chassot**
www.bak.admin.ch

L'UFC formulescha la politica culturala da la Confederaziun. El sustegna la lavur culturala e las organisaziuns culturalas. El procura per la protecziun da la patria, per la tgira da monuments e per ils lieus archeologics e promova ultra da quai las differentas cuminanzas linguisticas e culturalas. Tar l'UFC tutgan ils posts spezialisads per art spoglià e per il transferiment da bains culturals. El administrescha in pèr museums e las collecziuns d'art da la Confederaziun.

Biblioteca naziunala svizra BN

Directura: **Marie-Christine Doffey**
www.nb.admin.ch

La BN sco instituziun da memoria rimna en furma analoga e digitala texts, maletgs e tuns che han da far cun la Svizra. Ella als mantegna, als cataloghisescha ed als renda accessibels per tut il mund. Tar la BN tutgan – sper la biblioteca sco tala a Berna – l'Archiv svizzer da litteratura, la Fonoteca naziunala svizra a Lugano ed il Centre Dürrenmatt Neuchâtel.

Archiv federal svizzer AFS

Directur: **Andreas Kellerhals**
www.bar.admin.ch

L'AFS valitescha, conserva, cataloghescha ed intermediescha documents da la Confederaziun cun valur archivarica. En l'effectiv total sa chattan documents originals sco la Constituziun federala, documents administrativs, fotografias, films, documents da tun e bancas da datas.

Uffizi federal per meteorologia e climatologia MeteoSvizra

Directur: **Peter Binder**
www.meteoschweiz.ch

Sco servetsch naziunal per l'aura ed il clima garantescha MeteoSvizra il provediment da basa cun infurmaziuns davart l'aura ed il clima. Staziuns da mesiraziun terrestras, radars da l'aura, satellits, radiosondas ed auters instruments registreschan l'aura. MeteoSvizra è responsabel per avertir las autoritads e la populaziun da malauras e furnescha las datas da basa concernent la midada dal clima.

Uffizi federal da sanadad publica UFSP

Directur: **Pascal Strupler**
www.bag.admin.ch

L'UFSP è – ensem cun ils chantuns – responsabel per la sanadad publica e la politica da sanadad. Latiers tutga er la tgira, il svilup e la surveglianza da l'assicuranza sociala da malsaus e d'accidents. L'UFSP realisescha campagnas e programs da prevenziun per promover la sanadad. Per preparar ils fatgs da sanadad svizzers optimalmain per las sfidas da l'avegnir realisescha l'UFSP ensem cun partenaris e per incumbensa dal Cussegl federal la strategia «Sanadad2020».

Uffizi federal da segirezza alimentara e fatgs veterinars USAV

Directur: **Hans Wyss**
www.blv.admin.ch

L'USAV prepara la legislaziun davart la segirezza da victualias, il nutriment, la sanadad e la protecciun dals animals e sustegna sia execuziun en ils chantuns. El controlla l'import d'animals e da products d'animals ed è l'autoridad d'execuziun da la Cunvegna internaziunala davart la protecciun da las spezias (CITES). L'USAV prenda decisiuns da permissiun per proteger la populaziun svizra cunter engion e cunter la periclitaziun da la sanadad tras victualias e tras objects da diever. Affilià a l'USAV è l'Institut da virologia e d'immunologia (IVI).

Uffizi federal da statistica UST

Directur: **Georges-Simon Ulrich**
www.bfs.admin.ch

Statisticas gidan a stgaffir cun trasparenza ina basa cuminaivla per discurs publics. L'UST registrescha svilups en ils secturs populaziun, economia, societad, furmaziun, perscrutaziun, territori ed ambient e garantescha lur cumparegliabladad transcunfinala sco er temporalas.

Uffizi federal d'assicuranzas socialas UFAS

Directur: **Jürg Brechbühl**
www.bsv.admin.ch

L'UFAS è competent per l'AVS, l'assicuranza d'invalidad, las prestaziuns supplementaras, la prevenziun professiunala (cassas da pensiun), l'urden da cumpensaziun dal gudogn per persunas che prestan servetsch ed en cas da maternitad sco er per ils supplements da famiglia. Er ils temas famiglia, uffants, giuventetgna e vegliadetgna, relaziuns tranter las generaziuns e dumondas generalas da la politica sociala tutgan tar il champ d'activitad da l'UFAS.

Institut svizzer per products terapeutics Swissmedic

Directur: **Jürg H. Schnetzer**
www.swissmedic.ch

Swissmedic è l'autoridad svizra spezialisada per l'admissiun e la surveglianza da medicaments e da products medicinali. L'institut garantescha che mo products terapeutics d'ina auta qualitad, segirs ed effectivs pon vegnir cumprads en Svizra – ina contribuziun impurtanta per la protecciun da la sanadad da l'uman e da l'animal.

Museum naziunal svizzer MNS

Directur: **Andreas Spillmann**
www.nationalmuseum.ch

Sut il tetg dal MNS èn unids trais museums – il Museum naziunal a Turitg, il Chastè da Prangins ed il Forum da l'istorgia svizra a Sviz – sco er il Center da collecziun ad Affoltern am Albis. Cun passa 840 000 objects ha il MNS la collecziun davart l'istorgia culturala e l'artisanadi la pli gronda da la Svizra.

Fundaziun svizra per la cultura Pro Helvetia

Directur: **Andrew Holland**
www.prohelvetia.ch

La Pro Helvetia promova la lavur artistica en Svizra, renda enconuscent l'art svizzer e la cultura svizra a l'exteriur, tgira il barat tranter las culturas e gida ad intermediar ils arts al public. La Pro Helvetia cumplettescha la promoziun da la cultura dals chantuns e da las vischnancas.

Departament federal da giustia e polizia

DFGP

La maridaglia civila – in grond mument en la vita da blers umans, er sche betg tut ils pèrs na pon u na vulan reglar lur convivenza en questa moda e maniera.

Scheffa dal DFGP è Simonetta Sommaruga. Ella è cussegliera federala dapi l'onn 2010.

Immigraziun ed asil

In dals puncts centrals actuals dal DFGP è da realisar l'artigel constituziunal concernent l'immigraziun che las votantas ed ils votants han acceptà il favrer 2014. L'artigel constituziunal cuntogna l'incumbensa da limitar l'immigraziun cun quotas maximalas e cun contingents annuals e da cumenzar cun las tractativas cun l'UE davart l'adattaziun da la Cunvegna davart la libra circulaziun da persunas. In ulteriur punct central è la nova structuraziun dals fatgs d'asil. Grazia ad ella duain las proceduras d'asil vegnir fatgas pli sveltes e sut cundiziuns pli gistas en l'avegnir.

Il dretg da famiglia sto vegnir adattà a nossas ideas d'amur e da famiglia actualas pli libras.

Ulteriur svilup dal dretg da famiglia

Il DFGP s'occupa er cun l'ulteriur svilup dal dretg da famiglia. El sustegna per exempel las lavurs da la Cumissiun da dretg dal Cussegl naziunal en connex cun l'iniziativa parlamentara «Matrimoni per tuts» che vul avrir la lètg per pèrs da la medema schlattaina.

Per uffants plazzads ed autras victimas da mesiras repressivas per motivs da provediment

In tema impurtant è er l'analisa da las mesiras repressivas per motivs da provediment. Durant plirs decennis han ins ►

fatg sufficientscha ad umans cun plazzaments d'uffants en lieus esters, adopziuns sfurzadas, sterilisaziuns e chastraziuns e plazzaments administrativs. Suenten ch'il Cussegl federal è sa perstgisà l'avrigl 2013 vegn ussa tractada en il parlament la lescha federala correspudenta, ina contra-proposta indirecta a l'iniziativa d'indemnisaziun.

Cunter la criminalità organisada

Medemamain sisum l'agenda politica figurescha il cumbat cunter activitads terroristicas e cunter la criminalità organisada sco per exempel la cuntrabanda ed il commerzi cun umans. Il departament collavura qua stretgamain cun partenaris naziunals ed internaziunals.

Departament federal da giustia e polizia DFGP

Il DFGP è confruntà cun in vast spectrum da temas. El s'occupa cun temas da la politica sociala sco per exempel da la convivenza d'umans da naziunalità svizra e da naziunalità estra, cun dumondas d'asil u cun il cumbat cunter la criminalità. Plinavant tutgan per exempel er ils fatgs dal stadi civil e la surveglianza dals gieus da fortuna tar las incumbensas dal DFGP.

Expensas 2014 **2030 miu. fr.**

Plazzas a temp cumplain 2014 **2400**

www.ejpd.admin.ch

Secretariat general SG-DFGP

Secretari general: **Matthias Ramsauer**
www.ejpd.admin.ch

Il SG sustegna e cussegla la scheffa dal departament en sia lavur quotidiana e procura per ina buna cooperaziun da las differents parts dal departament. Ultra da quai maina el ils fatgs da personal e las finanzas. Dal SG fan er part il Center da servetsch d'informatica CSI che sviluppa ed administrescha applicaziuns d'informatica per la giustia, per la polizia e per las autoritads da migraziun da l'entira Svizra. Al CSI è attribui amministrativamain il Servetsch da surveglianza dal traffic da posta e da telecommunicaziun STPT.

Secretariat da stadi per migraziun SEM

Secretari da stadi: **Mario Gattiker**
www.sem.admin.ch

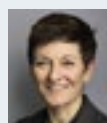
Il SEM regla sut tge cundiziuns ch'ina persuna dastga entrar, viver e lavurar en Svizra. El decida plinavant, tgi che survegn qua protecciun cunter persecuziun. Ensemen cun ils chantuns organisescha il SEM la collocaziun da las requirentas e dals requirents d'asil ed il return da persunas che na dovan betg la protecciun da la Svizra. Il SEM coordinescha ultra da quai la lavur d'integraziun ed è responsabel sin plaun federal per las natiralisaziuns.

Uffizi federal da giustia UFG

Directur: **Martin Dumermuth**
www.bj.admin.ch

L'UFG elavura relaschs en il dretg civil e penal ed en il dretg public ed administrativ. Ultra da quai cussegla el l'administraziun federala en tut las dumondas da la legislaziun. Plinavant ha el la surveglianza suprema en differents secturs, maina il register penal ed il register da stadi civil e collavura cun autoritads estras sin il champ da l'assistenza giudiziala.

Uffizi federal da polizia fedpol

Directura: **Nicoletta della Valle**
www.fedpol.admin.ch

fedpol è l'organ da polizia da la Confederaziun. El investighescha, coordinescha, protegia ed analysescha. Ils temas èn per exempel il cumbat cunter il terrorissem, cunter la criminalità organisada u cunter la lavada da daners. Tar tut sias incumbensas stat fedpol en in stretg contact cun partenaris en Svizra, en l'Europa ed en l'entir mund.

Institut federal da proprietad intellectuala IPI

Directura: **Catherine Chammartin**
www.ige.ch

L'IPI è il center da competenza da la Confederaziun per tut las dumondas en connex cun marcas, patentas, denominaziuns d'origin, la protecziun dal design ed ils dretgs d'autur. En quests secturs prepara el la legislaziun e represchenta la Svizra en organisaziuns internaziunalas ed envers terzs stadis. Persunas singulas ed interpresas laschan proteger lur innovaziuns e lur creaziuns da l'IPI.

Institut federal da metrologia METAS

Directur (fin 31-3-16): **Christian Bock**
www.metas.ch

Cun ses servetschs stgaffescha il METAS las premissas ch'i dovra per pudair mesirar ed examinar en Svizra cun la precisziun ch'è necessaria per l'economia, la perscrutaziun e l'administraziun. Ultra da quai sto el garantir che las mesiraziuns ch'èn necessarias per proteger l'uman e l'ambient vegnian fatgas en moda correcta e conforma a la lescha.

Institut svizzer da dretg cumparativ ISDC

Directura: **Christina Schmid**
www.isdc.ch

L'ISDC è in institut independent da la Confederaziun. Sia incumbensa principala è da render accessibel als tribunals, a las autoritads administrativas, als advocats, als notars ed a persunas privatas il dretg ester ed internaziunal en moda objectiva. Ultra da quai sustegna l'institut las universitads en il sector da la cumparegliaziun dal dretg e fa – en ina tscherta dimensiun – ina perscrutaziun giuridica cumparativa.

Autoritad federala da surveglianza en chaussas da revisiun ASR

Directur: **Frank Schneider**
www.rab-asr.ch

L'ASR è in'autoritad da surveglianza autonoma ed independenta. Principalmain è ella cumpetenta per l'admissiun da persunas e d'interpresas che porschan servetschs en il sector da revisiun e per la surveglianza dals posts da revisiun da societads d'interess public.

Cumissiu federala da bancas da giu CFBG

Directur: **Jean-Marie Jordan**
www.esbk.admin.ch

La CFBG controlla sco autoritad da surveglianza las 21 bancas da giu en Svizra e garantescha ch'ils casinos lavuran cun gieu segirs e transparents. Ultra da quai examinescha ella, sche las bancas da giu realiseschan las mesiras prescrites per prevenir a dependenzas dal giu, persequitescha il giu da fortuna illegal en Svizra ed incassescha la taxa sin bancas da giu.

Cumissiu federala per dumondas da migraziun CFM

President: **Walter Leimgruber**
www.ekm.admin.ch

La CFM è ina cumissiu extraparlamentara. Ella cussegia il Cussegl federal e l'administraziun en dumondas da migraziun, promova la coesiun sociala cun sustegnair projects e publi-tgescha studis e recumandaziuns en connex cun la politica da migraziun.

Cumissiu arbitradra federala per la gestiun da dretgs d'autur e da dretgs parents CAF

President: **Armin Knecht**
www.eschk.admin.ch

Las auturas ed ils auturs d'ovras musicalas, litteraras ed audiovisualas vegnan indemnisads tenor tschertas tariffas. La CAF ha l'incumbensa d'examinar e d'approvar questas tariffas.

Cumissiu naziunala per la prevenziun cunter la tortura CNPT

President: **Alberto Achermann**
www.nkvf.admin.ch

Cun visitar lieus da la privaziun da la libertad gida la CNPT a preservar da tortura e d'in tractament inuman u umiliant. Ultra da quai controlla ella che garantias minimalas dals dretgs fundamentals vegnian observadas a chascun da repatriaments sfurzads per aviu.

Cumissiu independenta d'experts per elavurar scientificamain ils piazzaments administrativs CIE

President: **Markus Notter**
www.uek-administrative-versorgungen.ch

La CIE è vegnida nominada dal Cussegl federal la fin da l'onn 2014 per elavurar scientificamain ils piazzaments administrativs en Svizra avant l'onn 1981. Ella perscrutescha l'istorgia da quests piazzaments inclusiv lur connexs cun autras mesiras repressivas per motivs da provediment e cun auters piazzaments en in lieu ester.

Departament federal da defensiun, protecziun
da la populaziun e sport

DDPS

L'armada sto sa sviluppar vinavant cuntinuadamain. Quai premetta in equipament modern ed ina buna scolaziun da sias commembras e da ses commembers.

Schef dal DDPS è Guy Parmelin. Il december 2015 l'ha il parlament elegi da nov en il Cussegl federal.

Per la pasch e la segirezza

La Svizra è oz segira, il mund displaschavlamain betg. Schizunt en l'Europa vegn puspè malduvrada la guerra per cuntinuar la politica cun auters meds. En quest ambient gida il DDPS a proteger il pajais, la populaziun e l'infrastructura critica.

Moderna ed efficazia

L'armada serve ad impedir guerras, defenda il pajais, sustegna las autoritads civilas e gida a promover la pasch en il rom internaziunal. Grazia a svilups permanents è l'armada preparada per las smanatschas ed ils privels actuals. Impurtanta è e resta ina finanziaziun commensurada per pudair garantir ina scolaziun moderna ed in equipament complet. La finala èsi burgais en uniforma che servan a l'Armada svizra e che ristgan, sche necessari, lur vita.

Il DDPS gida, protegia e cumbatta, sche necessari, per la segirezza da la Svizra.

Gouverner c'est prévoir

Il DDPS gida gia en moda preventiva a mantegnair la segirezza e la libertad da la Svizra. Uschia procura il Servetsch d'infurmaziun datas davart l'exteriur che han ina tscherta relevanza per la politica da segirezza ed ademplescha incumbensas da la segirezza interna. Ma ils meds da procu- ▶

raziun ston vegnir adattads cuntinuadamain a las smanatschas actualas. Adina dentant vegn mantegnì l'equiliber tranter segirezza e libertad.

Er en la protecziun da la populaziun lavura il DDPS en moda preventiva. L'uffizi federal respectiv identifitgescha smanatschas e privels per la populaziun e sias basas d'existenza e per ils bains culturals e s'engascha per lur protecziun.

Hop Svizra!

L'Uffizi federal da sport promova las activitads da sport e da moviment da l'entira populaziun, en spezial dals uffants e dals giuvenils. Plinavant sustegna el il sport da juniors ed il sport d'elita sco er l'organisaziun d'occurranzas da sport internaziunalas.

Departament federal da defensiun, protecziun da la populaziun e sport DDPS

Il Departament federal da defensiun, protecziun da la populaziun e sport (DDPS) è responsabel per la segirezza da la Svizra. L'armada defenda il pajais e sia populaziun, sustegna las autoritads civilas e promova la pasch en il rom internaziunal. La protecziun da la populaziun gida a proteger cunter las consequenzas da catastrofas.

Plinavant proveda il DDPS l'armada e terzs cun systems, vehichels, material ed immobiglias, procura per il Servetsch d'infurmaziun da la Confederaziun, promova il sport e sias valurs ed exequescha ina mesiraziun dal pajais moderna.

Expensas 2014	4782 miu. fr.

Plazzas a temp cumplain 2014	11 598

---

www.vbs.admin.ch

Secretariat general SG-DDPS

Secretaria generala: **Nathalie Falcone-Goumaz**
www.vbs.admin.ch

Il Secretariat general sustegna il schef dal DDPS sco commember dal Cussegl federal e sco schef dal departament. El realisescha las finamiras strategicas dal Cussegl federal e dal schef dal departament, formulescha las directives politicas correspundentas e coordinescha la realisaziun da talas tras las gruppas u tras ils uffizis dal DDPS. Il SG-DDPS dirigia, coordinescha e surveglia l'impundaziun dals meds finansials dal departament. El è plinavant responsabel per la communicaziun, la Biblioteca Am Guisanplatz, ils servetschs da translaziuns ed il Center da donns.

Auditorat superiur

Auditor superiur: **Stefan Flachsmann**
www.oa.admin.ch

L'Auditorat superiur procura che las dretgiras militarass possian ademplir lur incumbensa independentamain da la direenziun da l'armada e da l'administraziun. El inizescha proceduras penals che tutgan a la giurisdicziun militar, surveglia quellas ed ademplescha tut ils auters dretgs e duairs processuals che vegnan attribuids dal legislatur.

Servetsch d'infurmaziun da la Confederaziun SIC

Directur: **Markus Seiler**
www.ndb.admin.ch

Il Servetsch d'infurmaziun da la Confederaziun (SIC) persequitescha ils svilups strategics e la situaziun da smanatscha, giuditgescha la situaziun ed alarmentescha ed avertescha en cas da crisas imminentas, resp. en cas da svilups extraordinaris. Quai cun la finamira da metter a disposiziun infurmaziuns davart la situaziun ch'èn decisivas per ils purtaders da decisziuns da tut ils stgalims. Il SIC è activ en ils secturs terrorissem, proliferaziun, extremissem violent e spiunascha. Il servetsch vegn controllà da differents organs da l'administraziun e dal parlament.

Gruppa da defensiun

Schef da l'armada:
Cumandant da corp André Blattmann
www.armee.ch

La Gruppa da defensiun vegn manada dal schef da l'armada en il rang d'in cumandant da corp. Il Stab da l'armada garantescha il svilup, la planisaziun, la repartiziun da las resursas e la direenziun da l'armada. Il Stab directiv planisescha e dirigia la prontezza da la truppa e las acziuns. Quai po esser la segirezza per il Forum economic mundial WEF a Tavau, la promoziun da la pasch u l'agid sunter lavinas ed en cas d'inundaziuns u d'incendis da guaud en Svizra ed a l'exteriur. Ils cumandants da las Forzas terrestras e da l'Aviatica militara portan la responsabladad generala per la scolaziun e per la prontezza da las furnaziuns terrestras ed aviaticas. En il rom da l'Instrucziun superiura dal cader da l'armada vegnan instruids e perfecziunads ils uffiziers da milissa ed ils militars professiunals. La Basa da logistica garantescha per l'entir refurniment e retransport d'armas, da material e da victualias e procura per il mantegniment da l'infrastructura. Ad ella appartegnan er las truppas da sanidad e da transport. La Basa d'agid al commando metta a disposiziun tut las prestaziuns da sustegn electronicas necessarias.

Uffizi federal da protecziun da la populaziun UFPP

Directur: **Benno Bühlmann**
www.bevoelkerungsschutz.ch

En cas da catastrofes e da situaziuns d'urgenza garantescha la protecziun da la populaziun la collavuraziun da las tschintg organisaziuns partenarias: la polizia, ils pumpiers, ils fatgs da sanidad, ils manaschis technics e la protecziun civila. Cumpetents èn per gronda part ils chantuns. L'Uffizi federal da protecziun da la populaziun (UFPP) procura per las infurmaziuns da basa e per la coordinaziun, per exempel en ils secturs avertiment ed alarm, scolaziun ed infrastructura da protecziun. A l'UFPP appartegnan la Centrala naziunala d'alarm (CENAL) ed il Labor Spiez. En cas d'eveniments da radioactivitad augmentada alar mescha la CENAL la populaziun ed ordinescha las mesiras da protecziun necessarias. Il Labor Spiez è l'institut federal per la protecziun ABC. Ses servetschs vegnan adina puspè duvrads er sin plaun internaziunal.

Uffizi federal da l'armament armasuisse

Schef da l'armament: **Martin Sonderegger**
www.armasuisse.ch

L'Uffizi federal da l'armament armasuisse è il center da cumpetenza dal DDPS per l'acquisiziun, la tecnologia e las immobiglias. El garantescha il provediment da l'armada e da terzs cun sistems, vehichels, material ed immobiglias. El administrescha a moda duravla var 13 500 edifizis e stabiliments e 24 000 hectaras terren dal DDPS. Cunquai che armasuisse accumpogna las armas, ils apparats e las immobiglias durant lur entira «vita», è el er responsabel per lur liquidaziun.

Uffizi federal da sport UFSP

Directur: **Matthias Remund**
www.baspo.ch

L'Uffizi federal da sport (UFSP) promova il sport ed il moviment per tuts. L'UFSP è responsabel per Giuventetgna+ sport, l'ovra da promoziun dal sport la pli impurtanta da la Confederaziun. El maina la scola auta federala da sport a Magglingen SAF-SM, in lieu da furnaziun e da perscrutaziun renomà. Els centers da sport a Magglingen ed a Tenero porschan implants da trenament e da scolaziun moderns per federaziuns, scolars ed unius.

Uffizi federal da topografia swisstopo

Directur: **Fridolin Wicki**
www.swisstopo.ch

L'Uffizi federal da topografia swisstopo è il center da geoinfurmaziun da la Svizra. swisstopo mesira la Svizra, relevescha e documentescha la cuntrada ed il sutterren. Tar ses products tutgan chartas naziunals, models altimetrics e models dal territori, fotografias or da l'aria, ortofotografias, datas e chartas geologicas u applicaziuns en l'internet sco er sin smartphones e sin tablets. Latiers appartegna en spezial il program da chartas da la Confederaziun sin map.geo.admin.ch. Swisstopo maina la coordinaziun da la geoinfurmaziun e da la geologia sin plaun federal e cun ils chantuns, maina l'Institut geografic militar ed ha la surveglianza suprema da la mesiraziun uffiziala e dal cataster da las restricziuns da la proprietad da dretg public.

Departament federal da finanzas

DFF

REGENZA

Guardias da cunfin e chauns – da tuttas uras en acziun cunter cuntribanda, cunter organizaziuns criminalas e cunter martgadants d'umans.

Schef dal DFF è Ueli Maurer. El è cusseglier federal dapi l'onn 2009. L'emprim era el schef dal DDPS, l'onn 2016 ha el midà al DFF.

Surveglianza coordinada dal sector da cunfin

Umans e rauba traversan mintga di ils cunfins da la Svizra. Betg adina legalmain. Er drogas, armas e martgadants d'umans profitan da la permeabilitad dals cunfins en l'Europa. Per pudair cumbatter meglier la criminalitad transcunfinala collavuran anc pli stretgamain differentas autoritads federalas e chantunalas, e quai cun agid da la «Administraziun da duana integrada». Er sin plaun internaziunal.

L'imposiziun da taglia sin interpresas ha in'influenza sin la creschientscha e sin las plazzas da lavur.

Refurma da l'imposiziun da taglia sin interpresas III (RITI III)

Per lur gudogns a l'exteriur ston las societads da holding e las autras societads spezialas pajar oz damain taglias en ils chantuns che las interpresas che fan lur gudogns en Svizra. La RITI III vul eliminar quests privilegis fiscals. Novs instruments per levgiaments da taglia ch'èn acceptads sin plaun internaziunal ed ulteriuras mesiras duain impedir che las interpresas pertutgadas emigreschian a l'exteriur.

L'avegnir da la piazza da finanzas svizra

Qualitad, stabilitad ed integritad èn las finamiras da la politica svizra dal martgà da finanzas. La Svizra duai numadamain disponer er en l'avegnir d'in martgà da finanzas ferm e cumpetitiv sin plaun internaziunal. El duai far frunt schizunt als schocs ils pli vehements sin ils martgads da finanzas internaziunals. Abus en il sector da la lavada da daners e da las taglias duain vegnir cumbattids consequentamain e la fidanza en la piazza da finanzas duai vegnir rinforzada.

Segirezza da las TI en il mund virtual

Cun il svilup da l'internet è s'engrondida er la diversitad da las smanatschas en il mund virtual. Per proteger nossas infrastructures d'infurmaziun e da comunicaziun ha cumenzà la Centrala d'annunzia e d'analisa per la segirezza da l'infurmaziun MELANI l'onn 2004 cun sia lavur. La «Strategia naziunala per proteger la Svizra da ristgas virtualas SNPRV» sto vegnir realisada fin la fin da l'onn 2017.

Departament federal da finanzas DFF

Il Departament federal da finanzas incassescha taglias e dazis e controlla il traffic da persunas e da rauba al cunfin. El furnescha servetschs per l'entira administraziun federala, da l'informatica al personal fin a l'infrastructura. Cun sia politica da taglias e da finanzas garantisce el la capacitad da prestaziun da la Confederaziun svizra e da la Svizra sco piazza economica.

Expensas 2014 **15779 miu. fr.**

Plazzas a temp cumplain 2014 **8539**

www.efd.admin.ch

Secretariat general SG-DFF

Secretari general: **Jörg Gasser**
www.efd.admin.ch

Il SG è il scharnier tranter il schef dal departament ed ils uffizis federals, tranter ils chantuns, tranter las collavuraturas ed ils collavuratur da las medias e tranter las persunas responsablas per la comunicaziun. El planisescha e coordinescha las fatschentas dal DFF per il parlament e per il Cussegl federal. El infurmescha la publicitad davart tut las fatschentas dal Cussegl federal e dal departament.

Secretariat da stadi per dumondas finanzialas internaziunals SFI

Secretari da stadi: **Jacques de Watteville**
www.sif.admin.ch

Il SFI defenda ils interess da la Svizra en dumondas da finanzas, da valuta e da taglia envers pajais partenaris ed en gremis internaziunals. El s'engascha per bunas cundiziuns generalas, cun las qualas la Svizra dispona d'ina piazza finanziaria ed economica segira, cumpetitiva e reconuschida sin l'entir mund. Il SFI è ultra da quai cumpetent per realisar la politica dal martgà da finanzas dal Cussegl federal.

Administraziun federala da finanzas AFF

Directur: **Serge Gaillard**
www.efv.admin.ch

L'AFF suvegla la cassa federala e garantisce la prontadad da pajament da la Confederaziun. Ella elavura il preventiv, il plan da finanzas ed il quint federal. La basa per ina politica da finanzas solida è il frain a l'indebitament, in sguard critic sin il demanar finanziar dals departaments e la consideraziun da la situaziun economica.

Uffizi federal da personal UPPER

Directura: **Barbara Schaerer**
www.epa.admin.ch

Sco patruna stat la Confederaziun en ina dira concorrenza cun autras interpresas. L'UPPER è responsabel per la politica da personal e per la politica preventiva da la Confederaziun. El procura che l'administraziun federala restia ina patruna cumpetitiva.

Administraziun federala da taglia AFT

Directur: **Adrian Hug**
www.estv.admin.ch

L'AFT incassescha la gronda part da las entradas federalas e permetta uschia a la Confederaziun d'ademplir sias incumbensas. Per quest intent incassescha ella la taglia sin la plivalur, la taglia federala directa, la taglia anticipada, las taxas da bul e la taxa da cumpensaziun per l'obligaziun da far servetsch militar. Ultra da quai presta ella agid uffizial internaziunal en dumondas fiscalas.

Administraziun federala da duana AFD

Directur (dal 1-4-2016): **Christian Bock**
www.ezv.admin.ch

L'AFD procura per in traffic transcunfinal da rauba e da persunas cun uschè paucs disturbis sco pussaivel. Per il traffic da rauba èn competentas spezialistas e spezialists civils da duana. La part uniformada ed armada da l'AFD, il corp da guardias da cunfin, surpiglia las incumbensas da segirezza, da duana e da migraziun. La duana incassescha er ina taglia sin la plivalur, ina taglia sin ils ielis minerals ed ina taglia sin il tubac.

Uffizi federal d'informatica e da telecomunicaziun UFIT

Directur: **Giovanni Conti**
www.bit.admin.ch

Sco center da competenza da las TI da la Confederaziun sustegna l'UFIT ils process da lavur da l'administraziun federala e procura per ina telecomunicaziun optimala tranter tut ils uffizis federals en Svizra ed a l'exteriur. En connex cun la colliaziun electronica da la Confederaziun e la publicitad gioga el in rolla centrala.

Uffizi federal per edifizis e logistica UFEL

Directur: **Gustave E. Marchand**
www.bbl.admin.ch

L'UFEL construescha, mantegna ed administrescha las immobiglias civilas da la Confederaziun. Quai èn la Chasa federala, ils edifizis da l'administraziun e las ambassadas svizras a l'exteriur. Sco post central d'acquisiziun cumpra el meds d'informatica, l'equipament per ils biros sco er publicaziuns per l'entira administraziun federala.

Organ da direcziun informatica da la Confederaziun ODIC

Delegà: **Peter Fischer**
www.isb.admin.ch

L'ODIC procura per la realisaziun da la strategia da la tecnica d'infurmaziun e da comunicaziun en l'administraziun federala. Plinavant coordinescha el la realisaziun da la strategia dad e-government en Svizra tranter la Confederaziun, ils chantuns e las vischnancas e maina la Centrala d'annunzia e d'analisa per la segirezza da l'infurmaziun (MELANI).

Administraziun federala d'alcohol AFA

Manader da l'AFA ad interim: **Stefan Schmidt**
www.eav.admin.ch

L'AFA è incumbensada da realisar en la pratica la legislaziun d'alcohol. Ella dirigia il martgà da spirituosas cun taglias e la restricziun da commerzi e da reclama. Cun la revisiun parziala da la Lescha d'alcohol duai la AFA vegnir transferida en l'Administraziun federala da duana.

Autoritad federala per la surveglianza dals martgads da finanzas FINMA

Directur: **Mark Branson**
www.finma.ch

Per survegliar la branscha da finanzas dovri ina surveglianza ferma, cumpetenta ed independenta: la FINMA. Ella s'engascha per la protecziun dals crediturs, dals investiders e da las persunas assicuradas e surveglia la funcziunalitad dals martgads da finanzas. Ella surveglia las bancas, las assicuranzas, las bursas ed ils fonds ch'èn suttemess a l'obligaziun da dumandar ina permissiun.

Controla federala da finanzas CDF

Directur: **Michel Huissoud**
www.efk.admin.ch

La CDF è l'organ suprem per la surveglianza da las finanzas da la Confederaziun. Ella è independenta e controlla il demanar finanziar da l'administraziun federala e dals tribunals sco er da numerusas organisaziuns semistatalas. Il quint da la Confederaziun suttemetta ella ad ina controlla annuala. Sia finamira è d'impunder ils daners da taglia a moda spargnusa ed effectiva.

Cassa federala da pensiun PUBLICA

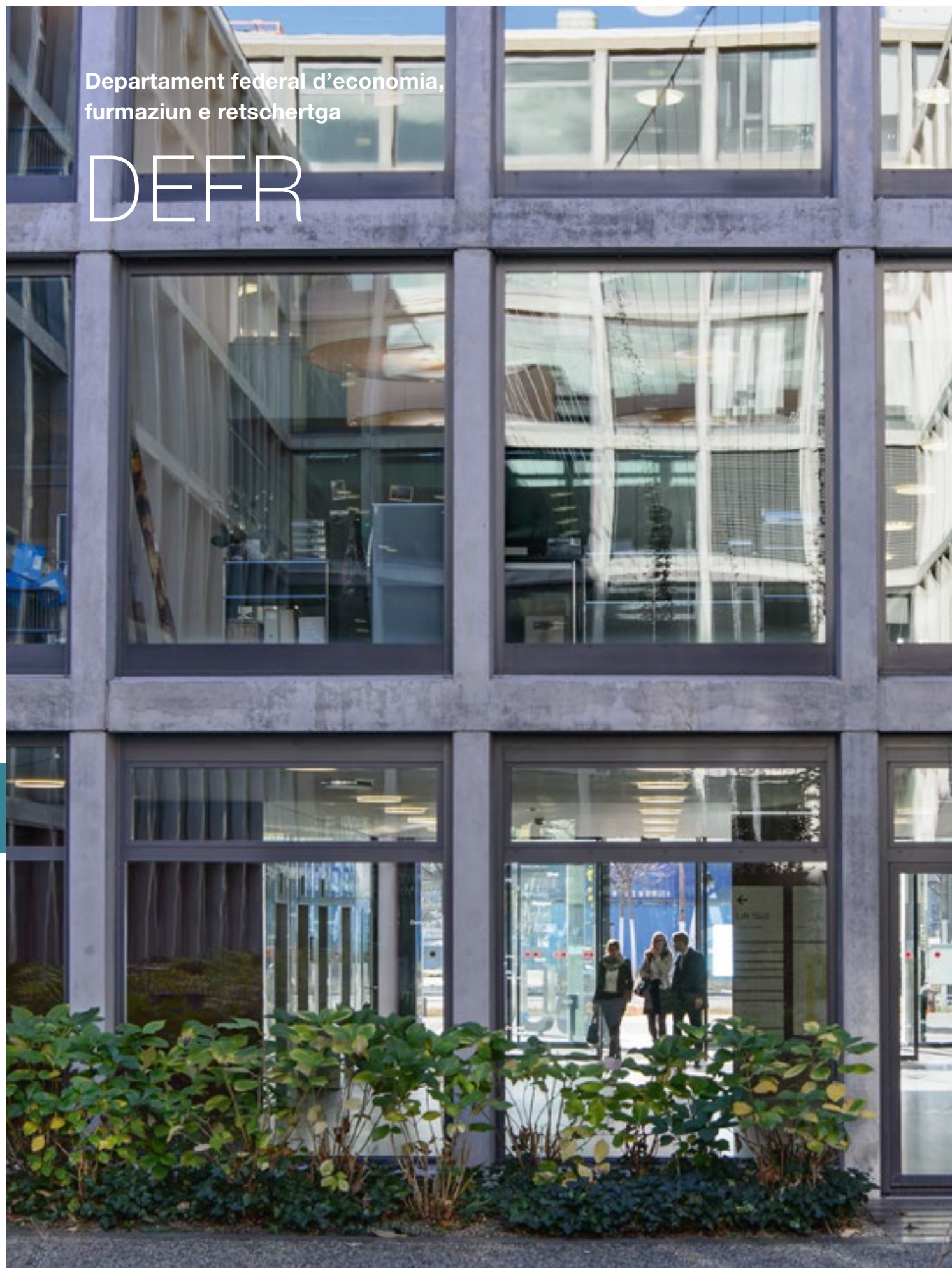
Directur: **Dieter Stohler**
www.publica.ch

Sco instituziun collectiva senza finamira da rendita da la prevenziun professionala administrescha PUBLICA ina facultad totala dad actualmain passa 37 milliardas francs svizzers. Cun 63 000 persunas assicuradas e 43 000 persunas pensiunadas fa ella part da las cassas da pensiun las pli grondas da la Svizra.

Departament federal d'economia,
furmaziun e retschertga

DEFR

REGENZA

Scienza, perscrutaziun ed economia èn in fundament impurtant da la Svizra. Il DEFR fa tut per che noss pajais restia cumpetitiv ed innovativ.

Schef dal DEFR è Johann N. Schneider-Ammann. El è cusseglier federal dapi l'onn 2010. L'onn 2016 è el president da la Confederaziun.

Perspectivas per tuts

La midada tecnologica accelerada e la dinamica globala caracteriseschan noss temp. Las sfidas per l'economia e per il martgà da lavur èn pia grondas. Il DEFR s'engascha per cundiziuns generalas che qualifitgeschan il martgà economic ed il martgà da lavur da dumagnar cun success questa midada. Sche pussaivel duain tut las persunas da quest pajais chattar in'occupaziun che correspunda a lur abilitads. Ina piazza da lavur dat senn e segirezza a la vita ed avra perspectives.

Furmaziun sco investiziun

Investiziuns en la scolaziun e furmaziun supplementara èn la basa per interpresas progressivas e lavurantas e lavurants visiunars. Gist en temps d'ina gronda midada tecnologica èsi impurtant d'investir en la furmaziun. Quai vala tant per la furmaziun professiunala, per la furmaziun gimnasiala sco er per la furmaziun en las scolas autas. Cun scolaziuns che anticipeschan pretensiuns futuras promovain nus la capaciad d'innovaziun e la cumpetitivad da nossa economia.

Investir en la furmaziun
vul dir segirar
plazzas da lavur.

L'innovaziun renda attractiv

En las rangaziuns internaziunalas areguard l'innovaziun occupa la Svizra regularmain plazzas a la testa. Il DEFR

fulla la via. Per l'ina vegnan scolads las spezialistas ed ils spezialists necessaris en las scolas autas, en las scolas autas spezialisadas ed en ils instituts da perscrutaziun. Per l'au-tra sustegna la Cumissiun per tecnologia ed innovaziun CTI la colliaziun tranter l'economia e la perscrutaziun. Sco pajais fitg innovativ essan nus renconuschids sin l'entir mund ed essan ina piazza attractiva per interpresas inter-naziunalas.

Plazza centrala per firmas

Per retegnair interpresas che stgaffeschan plazzas da lavur da l'emigraziun, ma er per che novas interpresas sa domicilieschian qua, duvrain nus cundiziuns favuravlas per l'economia. Alura pudain nus profitar vinavant da nossa posiziun centrala en l'Europa. Grevezas administrativas e prescripziuns limitativas ston vegnir eliminadas dapertut, nua che quai è pussaivel. Il martgà da lavur liberal ed il partenadi social vivi èn la basa per la Svizra sco model da success.

Departament federal d'economia, furmaziun e retschertga

DEFR

En il DEFR vegnan creadas las cundiziuns generalas per plazzas da lavur, per creschientscha e per bainstar en Svizra. Er la politica da furmaziun e da perscrutaziun è ina incumbensa dal departament. Gist quattras han praticamain tut las abitantas ed ils abitants da la Svizra in connex direct cun il DEFR. En il mintgadi giogan dentant ina rolla impurtanta er l'alimentaziun tras l'agricultura, il suttetg en connex cun ils fatgs d'abitaziuns ed il refurniment en cas da crisa grazia al provediment economic dal pajais.

Expensas 2014 **11 377 miu. fr.**

Plazzas a temp cumplain 2014 **2122**

www.wbf.admin.ch

Secretariat general SG-DEFR

Secretari general: **Stefan Brupbacher**
www.wbf.admin.ch

Sco post da stab e da coordinaziun è il Secretariat general dal DEFR suttemess al schef dal departament. El dirigia il basegn da persunal e da finanzas en il departament, prepara las fatschentas per il parlament e per il Cussegl federal ed infurmescha la publicitad. Administrativamain al èn suttemess l'Uffizi federal per dumondas dal consum (UFDC) e l'Organ executiv dal servetsch civil (ZIVI). L'UFDC s'occupa tranter auter d'agids finansials ad organisaziuns da consumers e da la declaraziun da laina e maina – ensemen cun il SECO – il post d'annunzia e d'infurmaziun per la segirezza da products. Il ZIVI instruescha dapi 20 onns Svizzers che fissan abels da far servetsch militar, n'al fan dentant betg per motivs da conscienza, per acziuns a favur da la cuminanza e garanteschas las plazzas d'acziun. Mintga onn vegnan prestads circa 1,5 milliuns dis da servetsch.

Secretariat da stadi da l'economia SECO

Secretaria da stadi: **Marie-Gabrielle Ineichen-Fleisch**
www.seco.admin.ch

Il SECO s'occupa da las dumondas centralas da la politica economica. Sias finamiras èn ina creschientscha economica persistente, in'auta occupaziun e cundiziuns da lavur gistas. Per quests intents stgaffescha el las cundiziuns generalas necessarias per la politica exteriura e l'economia da l'exteriur. Il spectrum dals temas dal SECO tanscha da la politica dal martgà da lavur sur la protecziun dals lavurants, la reducziun da barrieras commercialas, l'access als martgads da l'exteriur fin a la cooperaziun economica al svilup.

Secretariat da stadi per furmaziun, retschertga ed innovaziun SEFRI

Secretari da stadi: **Mauro Dell'Ambrogio**
www.sbf.admin.ch

Furmaziun, retschertga ed innovaziun (FRI) èn las pitgas purtantas da la Svizra. Lur success sa basa decisivamain sin la producziun, la derasaziun e l'utilisaziun d'enconuschientschas e da savida. Il SEFRI ha l'incumbensa da rinforzar e da sviluppar vinavant qualitativamain il sistem FRI tranter auter ensemen cun ils chantuns, cun l'economia, cun las instituziuns e cun ils organs da las scolas autas, da la promoziun da la perscrutaziun e da l'innovaziun.

Uffizi federal d'agricultura UFAG

Directur: **Bernard Lehmann**
www.blw.admin.ch

L'agricultura caracterisescha la Svizra. Per ch'i restia uschia stgaffescha l'UFAG perspectives per in'agricultura e per ina economia alimentara che ha success sin ils martgads cun ses products alimentars d'alta qualitat, che producescha a moda persistente e che schanegia las resursas. L'UFAG s'engascha per cundiziuns generalas che promovon la capacita da prestaziun tenor princips d'interpresa en l'agricultura. L'institut da perscrutaziun Agroscope furnescha la basa scientifica.

Uffizi federal per il provediment economic dal pajais UFPE

Delegada: **Werner Meier**
www.bwl.admin.ch

Sco plattafurma per dumondas da la segirezza dal provediment procura l'UFPE – en stretga collavuraziun cun l'economia privata, cun uffizis partenaris e cun ils chantuns – che grondas streugas da furniziun temporaras en connex cun bains e servetschs essenzials n'hajan betg consequenzas considerablas per la populaziun e per l'economia da noss pajais.

Uffizi federal d'abitaziuns UFAB

Directur: **Ernst Hauri**
www.bwo.admin.ch

Abitar è in basegn fundamental – ed abitaziuns èn in bain economic impurtant. L'UFAB promova in martgà d'abitaziuns ch'è attractiv per investir e che permetta da metter a disposiziun spazi d'abitar suffizient en tut las classes da pretsch. Cun agids finansials sustegna l'UFAB cun cleras intenziuns la construcziun d'abitaziuns d'utilitad publica. En il dretg da locaziun ston vegnir accordads ils interess dals locaturs e dals locataris.

Surveglianza dals pretschs SPR

Survegliader dals pretschs: **Stefan Meierhans**
www.preisueberwacher.admin.ch

Il survegliader dals pretschs intervegn, sch'i dat pretschs che n'èn betg sa furmads en la concurrenza libra e ch'èn abusivamain auts. Ses champs da lavur principals èn ils fatgs da sanadad ed il sector da las infrastructuras.

Cumissiu da concurrenza CUMCO

Directur: **Rafael Corazza**
www.weko.admin.ch

La CUMCO s'engascha per martgads averts. Ella intervegn en cas da cartels, da l'abus da la pussanza sin il martgà, da fusiuns privlusas e d'impediments dal stadi envers la concurrenza. Sco «advocata da la concurrenza» infurmescha e cusseglia ella interpresas e posts statals.

Sector da las Scolas politechnicas federalas Sector da las SPF

President dal Cussegl da las SPF: **Fritz Schiesser**
www.ethrat.ch

Il sector da las SPF furman las duas scolas politechnicas federalas a Turitg (SPFT) ed a Losanna (SPFL) sco er ils quatter instituts da perscrutaziun Institut Paul Scherrer (IPS), Institut federal per la perscrutaziun da guaud, naiv e cuntrada (WSL), Institut federal da controlla da material e da perscrutaziun (Empa) ed Institut federal per provediment, serenaziun e protecziun da las auas (Eawag). Il Cussegl da las SPF è l'organ strategic da direcziun e da surveglianza dal sector da las SPF. El surveglia ils plans da svilup, concepescha il controlling e garantescha la coordinaziun.

Institut federal da scola auta per la furmaziun professiunala IFFP

Directura: **Cornelia Oertle**
www.ehb-schweiz.ch

L'IFFP cun mintgamai in institut regional a Losanna, Lugano, Turitg e Zollikofen è l'organisaziun d'experts per la scolaziun ed il perfeziunament da persunas ch'èn responsablas per la furmaziun professiunala, per la promoziun dal svilup professiunel sco er per la perscrutaziun en la furmaziun professiunala.

Cumissiu per tecnologia ed innovaziun CTI

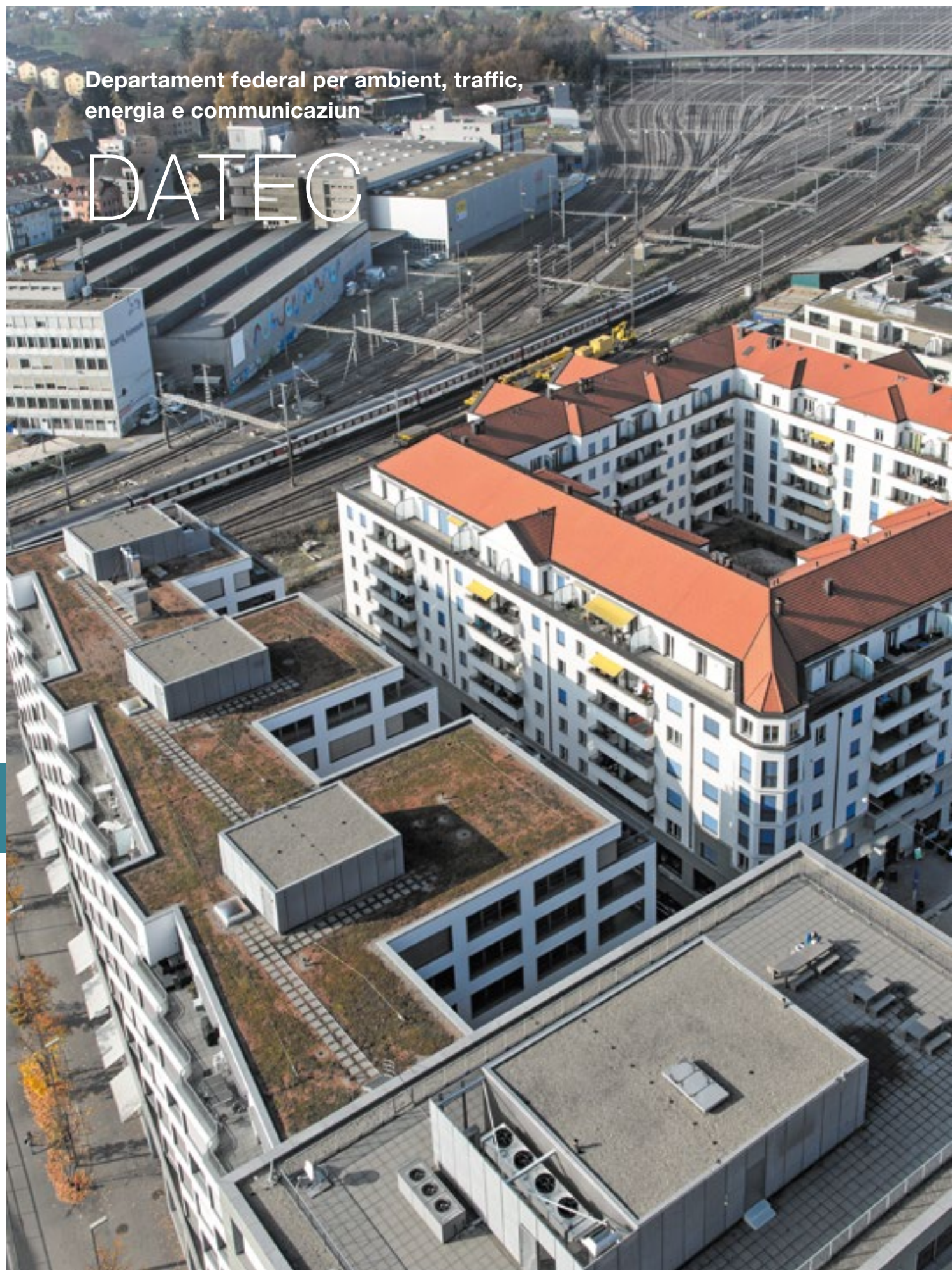
Directura: **Annalise Eggimann**
www.kti.admin.ch

La CTI sustegna il transfer da savida e da tecnologias tranter las scolas autas e l'industria, promova ils interprendiders cun curs ed als assista e sustegna cun projects da perscrutaziun e da svilup che vegnan realisads d'interpresas e scolas autas.

Departament federal per ambient, traffic,
energia e comunicaziun

DATEC

REGENZA

Abitar, lavurar, mobilitad: Malgrà la vischinanza territoriala, sco qua a Dietikon ZH, duain quests secturs anc vegnir colliads meglier in cun l'auter. La Confederaziun gida tar quest process.

Scheffa dal DATEC è Doris Leuthard. Ella è cussegliera federala dapi l'onn 2006. L'emprim era ella scheffa dal DFE (ussa DEFR), l'onn 2010 ha ella midà al DATEC.

Forza economica e qualidad da viver – tuttas duas chaussas dependan d'ina stretga rait d'infrastructuras naziunalas. Colliaziuns da viafier, d'aviatica e da vias, in provediment d'energia stabil e plirs servetschs da telecomunicaziun èn indispensabels per la coesiun da noss pajais. Da questas infrastructuras s'occupa il Departament federal per ambient, traffic, energia e comunicaziun (DATEC). En l'avegnir vegn el a stuair affruntar sfidas pli grondas particularmain en dus secturs.

Profitar meglier da l'infrastructura dal traffic

La mobilitad da personas e da rauba vegn a s'augmentar vinavant – sin la via, en l'aria e sin ils binaris. Per mancanza da daners e da piazza na pon ins però betg engrondir las capacitads a bainplaschair. Ultra d'investiziuns è necessari er in diever optimà da las infrastructuras existentas. Uras da lavur e da scola concepidas a moda flexibla, autos senza manischunzs ed in manaschament intelligent dal traffic pon gidar qua.

Las vias ed ils binaris duessan vegnir tratgs a niz a moda eguala.

Garantir a lunga vista il provediment d'energia

Cun la «Strategia d'energia 2050» vul la Confederaziun reducir il consum d'energia, remplazzar la gronda part da l'energia fossila cun energia da funtaunas regenerablas sco aua, sulegl, vent, biomassa e laina e reducir la dependenza

da l'exteriur. La construcziun da stabiliments per energia regenerabla e raits d'electricitad provochescha mintgant opposiziun. Necessaria è pia ina ballantscha tranter la protecziun ed il niz da la natira.

Questas sfidas prenda il DATEC per maun a moda interdisciplinara. En collavuraziun cun ils chantuns sto il svilup da l'abitadi vegnir accordà pli fitg cun las infrastrukturas dal traffic. La perscrutaziun e la tecnica vegnan a gidar ad augmentar l'effizienz en connex cun il consum d'energia e d'autras resursas. Ina buna accessibladad cun ina rait a bindel ultralartg e cun l'internet permetta da chattar soluziuns ed applicaziuns ch'èn dal tuttafatg en il senn da la Svizra 4.0.

Departament federal per ambient, traffic, energia e comunicaziun DATEC

Il DATEC è il departament d'infrastructura da la Svizra. Vias, binaris e conducts da current: quai che tegna ensemen noss pajais è chaussa dal DATEC. Gist tuttina s'occupa el dal terren, da l'aua, da l'aria, dals animals, da las plantas e da las cuntradas. Questas resursas natiralas èn la basa da la vita, ma stattan sut squitsch pervia da noss cumportament. Mantegnair questa basa è ina da las incumbensas centralas dal DATEC.

Expensas 2014 **9900 miu. fr.**

Plazzas a temp cumplain 2014 **2185**

www.uvek.admin.ch

Secretariat general SG-DATEC

Secretari general: **Toni Eder**
www.uvek.admin.ch

Il stretg entretschament tematic da bleras fatschentas pretenda ina coordinaziun cumplensiva cun ils uffizis speziels dal DATEC e cun ils auters departaments. Questa lavur surpiglia il SG-DATEC. El prepara las fatschentas dal Cussegl federal, guida ad etablir la planisaziun politica, serva sco punct da contact cun il parlament e garantisce la comunicaziun vers anora. Ultra da quai ademplescha el la rolla dal proprietari da la Posta, da las VFF, da la Swisscom e da Skyguide e surveglia la realisaziun da las finamiras strategicas ch'il Cussegl federal prescriba per questas interpresas.

Uffizi federal da traffic UFT

Directur: **Peter Füglistaler**
www.bav.admin.ch

L'uffizi federal da traffic UFT dirige l'engrondiment graduà e la finanziaziun da l'infrastructura da viafier. El realisescha las incaricas dal Cussegl federal e dal parlament, surveglia ch'ils custs ed ils termins vegnian observads e s'occupa da la segirezza en il traffic public. Actualmain prepara l'UFT l'avertura dal tunnel da basa dal Gottard il 1. da zercladur 2016. Quest tunnel è ina part da la NEAT e vegn ad esser il tunnel da viafier il pli lung dal mund.

Uffizi federal d'aviatica civila UFAC

Directur: **Christian Hegner**
www.bazl.admin.ch

L'UFAC s'engascha per in aut standard da segirezza en l'aviatica civila da la Svizra. Per quest intent sa basa el principalmain sin standards accordads internaziunalmain. Supplementarmain a la lavur da surveglianza è el cumpetent per la preparaziun e realisaziun da decisiuns da la politica d'aviatica. L'uffizi s'engascha plinavant en las organizaziuns internaziunalas d'aviatica per ils interess da la Svizra.

Uffizi federal d'energia UFE

Directur: **Walter Steinmann**
www.bfe.admin.ch

La politica d'energia dal Cussegl federal ha l'intent da megliar l'effizienz energetica, d'amplifitgar las energias regenerablas, cunzunt la forza idraulica, da sviluppar vinavant las raits d'electricitad, da rinforzar la perscrutaziun d'energias e da promover la collavuraziun internaziunala. L'UFE realisescha quests principis en la pratica. El elavura per exempel prescripziuns davart il consum d'energia d'apparats dal tegnairchasa, da l'electronica da divertiment, da lampas e da motors electricis. La finamira è da metter a disposiziun er en l'avegnir in provediment d'energia sufficient, segir, pajabel ed ecologic.

Uffizi federal da vias UVIAS

Directur: **Jürg Röthlisberger**
www.astra.admin.ch

Per incumbensa dal Cussegl federal e dal parlament s'occupa l'UVIAS da l'engroniment e dal mantegniment da las vias naziunalas. Ultra da quai realisescha el il program da segirezza dal traffic «Via sicura». La finamira è da reducir anc pli fitg il dumber dals mortoris e da las persunas blessadas a chaschun d'accidents da traffic. Mo manischunzs bain scolads duain charrar cun vehichels segirs sin vias segiras.

Uffizi federal da comunicaziun UFCOM

Directur: **Philipp Metzger**
www.bakom.admin.ch

Telefonar, scriver e-mails u SMS e navigar en l'internet – per quai dovri in'infrastructura da comunicaziun da gronda prestaziun. L'UFCOM gida a metter a disposiziun quella en l'entira Svizra. El reparta ils retgavs da las taxas da radio e da televisiun als emetturs regionalis ed a la SRG SSR e procura che la pressa possa profitar da custs da spediziun favuraivels. Plinavant surveglia el il provediment da basa dal traffic da pajaments tras la Posta.

Uffizi federal d'ambient UFAM

Directura a.i.: **Christine Hofmann**
www.bafu.admin.ch

Las resursas natirals aua, terren ed aria èn sut squitsch perquai ch'ellas vegnan savens surduvradas. La politica d'ambient da la Svizra procura ch'ellas stettian a disposiziun er a las generaziuns futuras. L'incumbensa centrala da l'UFAM è da mantegnair ils sistems ecologics cun lur flora e fauna sco basa da la vita. L'UFAM s'occupa er dals motivs da la midada dal clima e da sias consequenzas. El gida ils chantuns e las vischnancas a sa proteger cunter aua gronda, crudada da crappa u lavinas. Quai fa el cun segirar las vias ed ils abitadis cun guauds da protecziun intacts u cun proteger cunter auas grondas renaturalisond ils flums.

Uffizi federal da svilup dal territori UFST

Directura: **Maria Lezzi**
www.are.admin.ch

L'augment da la populaziun, la mobilitad creschenta, las pretenziuns pli autas a la surfatscha d'abitar – dentant er la protecziun da la cuntrada: en quest champ da tensiun sa mova l'UFST. Per schanegiar il terren che daventa pli e pli stgars promova e surveglia el la basa giuridica per il svilup da l'abitadi. L'UFST gida ad accordar meglier l'infrastructura da traffic cun il svilup da l'abitadi. Il concept dal territori per la Svizra ch'è vegnì elavurà – sut la direcziun da l'UFST – da la Confederaziun, dals chantuns, da las citads e da las vischnancas tschenta las directivas per sviluppar il territori da noss pajais.

Inspecturat federal per la segirezza nucleara IFSN

Directur: **Hans Wanner**
www.ensi.ch

L'IFSN controlla che las ovras nuclearas funcziunian a moda segira en Svizra. Sia finamira suprema è da proteger l'uman e l'ambient cunter donns da radioactivitad. Perquai surveglia l'IFSN las 5 ovras nuclearas da la Svizra, ils deposits temporars per il rument radioactiv e la perscrutaziun nucleara a l'Institut Paul Scherrer, a la SPF Losanna ed a l'Universitad da Basilea.

La Chanzlia federala

CHF

A las sesidas dal Cussegl federal è adina preschents il chancelier federal ed ils dus vicechanceliers.

Al timun da la Chanzlia federala stat Walter Thurnherr. Il december 2015 l'ha il parlament elegì sco nov chancelier federal.

Il post da stab dal Cussegl federal

La Chanzlia federala è l'autorità la pli veglia da la Confederaziun, ella exista dapi l'onn 1803. Oz è ella il post da stab dal Cussegl federal e funcziuna sco scharnier tranter la regenza, l'administraziun, il parlament e la populaziun.

Sco ils commembers dal Cussegl federal vegn er il chancelier federal elegì dal parlament per 4 onns. Sco schef dal stab dal Cussegl federal procura el che la regenza funcziunia senza incaps. Ensemen cun ils dus vicechanceliers sa participescha el a las sesidas dal Cussegl federal. Il chancelier federal po far propostas tar tut las fatschentas dal Cussegl federal, n'ha dentant betg il dretg da votar.

Chanzlia federala ChF

La Chanzlia federala è il post da stab dal Cussegl federal. Ella prepara las sesidas da la regenza ed infurmescha davart ses conclus. Ella controllescha che las iniziativas ed ils referendums sajan legitims e procura che las elecziuns e votaziuns naziunalas vegnian realisadas correctamain. Ella publitgescha texts uffizials en pliras linguas.

Budget 2014 **46 miu. fr.**

Plazzas a temp cumplain 2014 **216**

www.bk.admin.ch

Planisescha per il Cussegl federal

La politica dal Cussegl federal è integrada en ina planisaziun. La Chanzlia federala prepara ils instruments da planisaziun en stretga collavuraziun cun ils departaments: i dat ina planisaziun da la legislatura da 4 onns. Da quella vegnan deducidas finamiras annualas. En il rapport da gestiun mussa il Cussegl federal, sche las finamiras èn vegnidas cuntanschidas.

Prepara las sesidas dal Cussegl federal

Il Cussegl federal discuta e decida circa 2500 fatschentas per onn. Per quest intent sa raduna el per regla ina giada l'emna ad ina sesida. La Chanzlia federala fa la glista da tractandas. Avant ch'il Cussegl federal tracta sias fatschentas, pon ils departaments ed ils uffizis federali inoltrar lur valitaziun en chaussa e far propostas. La Chanzlia federala coordinescha questa procedura da cunrapport ed examinescha las fatschentas ord vista formala e giuridica.

Infurmescha davart las decisiuns dal Cussegl federal

Suenter mintga sesida dal Cussegl federal sa preschenta il pledader dal Cussegl federal, il **vice-chancelier André Simonazzi**, a las medias ed orientescha la publicitad davart las decisiuns dal Cussegl federal. Savens vegn el accompagnà d'in u

da plirs commembers dal Cussegl federal e da persunas spezializadas da l'administraziun federala. Els tuts dattan pled e fatg als schurnalists durant las conferenzas da medias.

www.admin.ch/tv (conferenzas da medias)

www.admin.ch/news (communicaziuns a las medias)

Suenter las sesidas dal Cussegl federal infurmescha la Chanzlia federala er ils set departaments davart las decisiuns prendidas. Per questa incumbensa è responsabel il **vicechancelier Thomas Helbling**. La Chanzlia federala publichescha ils

conclus federali ed ils rapports en il Fegl uffizial federal en las trais linguas uffizialas. Leschas ed ordinaziuns novas u midadas publichescha ella en la Collecziun uffiziala dal dretg federal. Là è il dretg actual accessibel da tut temp per la publicitad.

www.admin.ch/dretgfederal

Publichescha sin tut ils chanals

Avant mintga votaziun survegnan las var 5 milliuns persunas cun dretg da votar ina brochura davart ils projects da votaziun. La Chanzlia federala realisescha quella en collavuraziun cun ils departaments. Avant las elecziuns federalas edescha ella mintgamai in mussavia electoral. Cun brochuras sco «La Confederaziun en furma concisa» e cun duas paginas d'internet infurmescha la Chanzlia federala davart las activitads e davart las caracteristicas da la regenza e da las autoritads.

www.admin.ch (regenza ed administraziun)

www.ch.ch (Confederaziun e chantuns)

Translatescha en pliras linguas

En la Svizra plurilingua èn il tudestg, il franzos ed il talian las linguas uffizialas. Ils texts da las leschas, da las ordinaziuns e dals contracts internaziunals sco er ils documents per las votaziuns e per las elecziuns ston star a disposiziun almain en questas trais linguas. Ils servetschs linguistics da la Chanzlia federala èn responsabels per in'auta qualitat linguistica e fan sche necessari translaziuns en rumantsch ed en englais.

Surveglia ils dretgs dal pievel

Sin plaun naziunal pon las Svizras ed ils Svizzers votar trais fin quatter giadas ad onn. Mintga 4 onns elegian els in nov parlament. La Chanzlia federala procura che tut gaja senza incaps. Tgi che vul lantschar ina iniziativa dal pievel u in referendum, chatta tar la Chanzlia federala las infurmaziuns necessarias per proceder correctamain. La Chanzlia federala controllescha er, sche las dumondas dal pievel adempleschan las premissas formalas.

Maina il project «Vote électronique»

Ensem cun ils chantuns vul la Chanzlia federala stgaffir la pussaivladad che tut las votantas e tut ils votants pon votar ed eleger en l'avegnir er sin via electronica. L'introducziun da la votaziun sur l'internet tegna quint dal svilup da la societad e duai preparar ils instruments democratics per il 21. tschientaner.

Sustegna il president da la Confederaziun

Durant ses onn presidial resultan incumbensas supplementaras per in cusseglier federal. La Chanzlia federala al sustegna en ses servetsch presidial cunzunt en dumondas da la diplomazia e da la comunicaziun.

Intermediescha politica en il Käfigturm

Ensem cun ils Servetschs dal parlament maina la Chanzlia federala en il Käfigturm a Berna il forum politic da la Confederaziun. Exposiziuns, referats, discussiuns da podium e films intermedieschan enconuschientschas davart la politica e porchan l'ocasiun per discussiuns tranter burgaisas e burgais interessads.

www.kaefigturm.ch

Incumbensà federal per la protecziun da datas e per la trasparenza IFPDT

Incumbensà a.i. **Jean-Philippe Walter**
www.edoeb.admin.ch

L'incumbensà federal per la protecziun da datas e per la trasparenza controllescha che la Lescha federala davart la protecziun da datas vegnia observada, uschia che la sfera privata da las burgaisas e dals burgais vegn protegida, ed el cusseglia en dumondas da protecziun da datas. Ultra da quai procura el per la realisaziun dal princip da trasparenza. Quest princip garante-scha l'access a documents uffizials da l'administraziun federala. Sch'ina autoritad refusa l'access, po vegnir inoltrada a l'IFPDT ina dumonda da mediaziun.

La giudicativa

ILS TRIBUNALS

TRIBUNALS

La giudicativa 76

Il Tribunal federal ed ils tribunals d'emprima
instanza da la Confederaziun 78

Il barat spontan d'ideas tranter las derschadras ed
ils derschaders fa part dal mintgadi en il Tribunal federal.
Decidids vegnan ils cas en ina procedura formala.

La terza pussanza en il stadi

LA GIUDICATIVA

Intervista cun il president dal Tribunal federal Gilbert Kolly

Signur Kolly, quants cas liquidescha il Tribunal federal per onn?

Il Tribunal federal decida mintga onn 7500 fin 8000 recurs. En quest connex vegn circa mintga settavel recurs approvà per part u dal tuttafatg.

Tge decisziuns impurtantas ha il Tribunal federal prendì ils ultims onns?

Il Tribunal federal giuditgescha regularmain davart dumondas giuridicas d'ina impurtanza fitg gronda per la societad u per l'economia. En la publicitad vegnan las sentenzias savens tematisadas e discutadas en moda cuntraversa. In exempel da l'ultim temp è la reconuschientscha en Svizra da geniturs d'uffants parturids d'ina mamma da substituziun a l'exteriur. Mintgatant attiran dentant er dumondas plitgunsch anecdoticas l'interess, sco per exempel la punibilitad dal viandar niv.

Co vegn applitgada la dumonda da las differentas linguas naziunalas?

Davant il Tribunal federal pon las personas che tshertgan dretg e lur advocatas ed advocats duvrar a libra tscherna ina da las quatter linguas uffizialas tudestg, franzos, talian u rumantsch. Quai premetta che las derschadras ed ils derschaders chapechian las emprimas trais linguas; en cas da las inoltraziuns fitg raras en rumantsch vegn fatga ina translaziun. Actualmain èn 23 derschadras e derschaders da lingua tudestga, 12 da lingua franzosa e 3 da lingua taliana. La decisziun dal Tribunal federal vegn per regla redigida en la medema lingua sco la sentenza contestada.

Co vegn il Tribunal federal a sias sentenzias?

Suenter l'entrada d'in recurs vegn il cas attribuì ad ina derschadra u ad in derschader che fa suletta u sulet ubain en collavuraziun cun in'actura u in

actuar da dretgira in sboz da la sentenza. Il sboz vegn suttamess a las autras derschadras ed als auters derschaders da la partiziun pertutgada. Sche tuttas e tuts èn d'accord, è il cas decidi en il senn dal sboz. Cas cuntrari datti ina tractativa publica da la sentenza. En quest connex preschantan las tshintg derschadras ed ils derschaders a bucca lur differentas opiniuns, avant ch'i vegn votà cun tegnair si il maun e che la sentenza vegn tratga en il senn da la majoritad. Mintgin po consultar las datas da las sesidas publicas sin la pagina d'internet dal Tribunal federal e po assister a las tractativas al lieu.

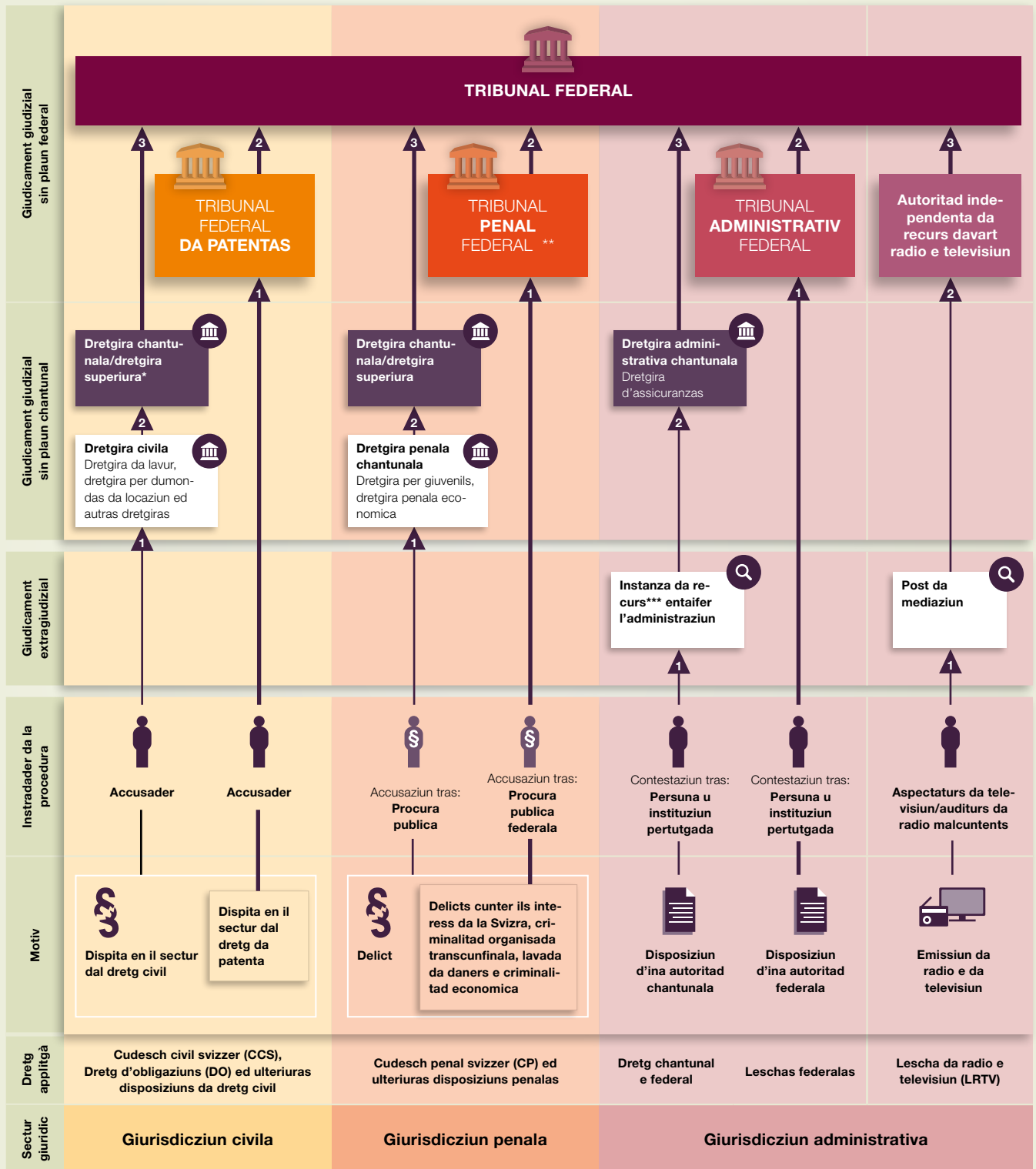
Il Tribunal federal decida davart dumondas da gronda impurtanza per la societad.

Tge giavischa il Tribunal federal per l'avegnir?

Il Tribunal federal ha inoltrà propostas per rinforzar sia posiziun costituziunala sco dretgira suprema. En quest connex duain vegnir extendidas sias competenzas sco istanza da recurs, uschia ch'ils cas giustiziabels da tut ils secturs giuridics al pon vegnir suttamess. Percunter duain – sco distgargia – vegnir restrenschidas las pussaivladads da far recurs en tsherts cas ch'èn objectivamain main impurtants.

VIAS DA PROCEDURA TIPICAS EN IL SISTEM GIURIDIC SVIZZER

* En ils chantuns Turtig, Berna, Son Gagl ed Argovia datti ultra da quai ina dretgira commerciala che decida sco suletta instanza chantunala en cas da disputas da dretg commercial.

** Plinavant decida la Chombra da recurs dal Tribunal penal federal davart ordinaziuns da las autoritads da persecuziun penala da la Confederaziun, en il dretg penal administrativ, en cas d'assistenza giudiziala internaziunala en chaussas penalas ed en conflicts da competenzaza.

*** Tut tenor il chantun/la materia è competentain la dretgira administrativa chantunala.

Ils tribunals sin plaun federal

IL TRIBUNAL FEDERAL ED ILS TRIBUNALS D'EMPRIMA INSTANZA DA LA CONFEDERAZIUN

Il Tribunal federal

President:
Gilbert Kolly

Vicepresident:
Ulrich Meyer

Il Tribunal federal è l'autorità giudiziaria suprema da la Svizra. El giuditgescha sco ultima istanza tut ils recurs cunter sentenzias da las dretgiras chantunales supremas, dal Tribunal penal federal, dal Tribunal amministrativ federal e dal Tribunal federal da patentas. Cun sias sentenzias procura il Tribunal federal ch'il dretg federal vegnia applitgà correctamain en il cas singul e ch'ils dretgs costituziunals da las burgaisas e dals burgais vegnian protegids.

Il Tribunal federal giuditgescha sco ultima istanza cas da quasi tut ils champs giuridics. Sin recurs da personas pertugadas examinescha el, sch'il dretg è vegnì applitgà correctamain en cas da la decisiun contestada. Cun sias sentenzias garantgescha il Tribunal federal ch'il dretg federal vegnia applitgà en moda unitara en tut la Svizra. Sias decisiuns gidan a sviluppar il dretg e d'adattar el a las relaziuns midadas. Las autras dretgiras e las autoritads amministrativas s'orienteschan a la giurisdicziun dal Tribunal federal e surpiglian ses principis. La procedura avant il Tribunal federal vegn fatga en scrit. Ina tractativa avant dretgira cun in'audiziun da partidas e da perditgas u cun plets da defensiun da las advocatas e dals advocats na datti betg. Anzi, per sia sentenza sa basa il Tribunal federal sin ils fatgs sco quai ch'els èn vegnids constatads da las istanzas precedentas e notads en las actas da l'anteriura procedura. Sch'il Tribunal federal arriva a la conclusiun ch'ina dretgira inferiura n'haja betg decidì correctamain, annullescha el la decisiun contestada e la trametta eventualmain enavos a l'istanza precedentata per la giuditgar da nov. Ultra da sia activitad sco organ giudicativ suprem exequescha il Tribunal federal la sorveglianza administrativa dal Tribunal penal federal, dal Tribunal amministrativ federal e dal Tribunal federal da patentas.

Il Tribunal federal ha sia sedia a Losanna ed è structurà per sia giurisdicziun en set partiziuns ch'èn mingamai responsablas per lur champs giuridics specifics. I dat duas partiziuns dal dretg public, duas dal dretg civil, ina dal dretg penal e duas dal dretg social; las ultimas duas partiziuns han lur sedia a Lucerna. Il secretariat general s'occupa da las incumbensas amministrativas dal Tribunal.

Las 38 derschadras e derschaders dal Tribunal federal vegnan elegids da l'Assamblea federala plenara (Cussegl naziunale e Cussegl dals chantuns) sin proposta da la Cumissiun giudiziala parlamentara tenor criteris professiunals, linguistics, regiunals e da la politica da partida per ina perioda d'uffizi da mingamai 6 onns. Las derschadras federalas ed ils derschaders federali pon vegnir reelegids uschè savens sco quai ch'ellas ed els sa mettan a disposiziun; la limita da vegliadetgna è 68 onns. Or dal ravugl da las derschadras e dals derschaders en uffizi elegia l'Assamblea federala la presidenta u il president e la vicepresidente u il vicepresidente dal Tribunal federal. Al Tribunal federal lavuran ultra da quai 19 derschadras federalas e derschaders federali en uffizi accessoric. Plinavant datti var 280 plazzas per actuaras ed actuars da dretgira e per autras collavuraturas e collavuratur.

Sedia: Losanna
www.bger.ch
www.eidgenoessischegerichte.ch

Il Tribunal penal federal

President:
Daniel Kipfer

Il Tribunal penal federal giuditgescha cas penals ch'èn suttamess a la giurisdicziun da la Confederaziun pervia da lur tematica speziala u pervia da lur impurtanza. Ultra da quai decida el davart recurs cunter las autoritads da persecuziun penala da la Confederaziun, en cas d'assistenza giudiziala ed en cas da conflicts da cumpetenzza.

La gronda part dals cas penals vegnan decidids en emprima istanza da las dretgiras chantunalas. Mo tar tschertas categorias da delicts prevesa la lescha in giudicament sin plaun federal tras il Tribunal penal federal. Latiers tutgan delicts cunter ils interess da la Confederaziun, delicts cun materias explosivas, cas transcunfinals da criminalità economica, da criminalità organisada, da corrupziun e da lavada da daners sco era delicts che han in connex cun l'aviatica u cun material da guerra. Il Tribunal penal federal controlla ultra da quai sin recurs las ordinaziuns da las autoritads da persecuziun penala da la Confederaziun, en il dretg penal administrativ ed en l'assistenza giudiziala internaziunala en chaussas penals. Plinavant decida el en cas da conflicts da cumpetenzza tranter las autoritads da persecuziun penala. Cunter la gronda part da las decisziuns dal Tribunal penal federal pon ins far recurs tar il Tribunal federal.

Correspondentamain a sias incumbensas è il Tribunal dividì en ina chombra penala ed en ina chombra da recurs. Las 18 derschadras e derschaders dal Tribunal penal federal vegnan elegids da l'Assamblea federala per ina durada d'uffizi da 6 onns.

Il Tribunal penal federal exista dapi l'onn 2004 ed ha sia sedia a Bellinzona. L'onn 2013 han las var 65 collavuraturas e collavuratur è il Tribunal administrativ federal il Tribunal il pli grond da la Confederaziun.

Sedia: Bellinzona
www.bstger.ch
www.eidgenoessischegerichte.ch

Il Tribunal administrativ federal

President:
Jean-Luc Baechler

Il Tribunal administrativ federal decida davart recurs cunter ordinaziuns da las autoritads federalas. Ils var 7500 cas da la dretgira la pli gronda da la Confederaziun concernan ils secturs da vita ils pli differents.

Ils temas dals cas ch'il Tribunal administrativ federal sto tractar tanschan da l'ambient, il traffic, l'energia, taglias e la furnaziun sur l'economia, la concorrenza, l'assicuranza sociala ed ils fatgs da sanadad fin al dretg da burgais, da persunas estras e d'asil. Las dumondas tematisadas èn per part socialmain u politicamain cuntraversas, per exempel en connex cun decisziuns da princip en il dretg d'asil ed en cas da gronds projects da traffic u d'infrastructura. Ultra da las disposiziuns da l'administraziun federala pon vegnir suttamessas al Tribunal per l'examinaziun era decisziuns da las regenzas chantunalas che pertutgan tschertas domenas. Per regla pon ins far recurs tar il Tribunal federal. En tschertas materias, sco per exempel en il sector d'asil, decida il Tribunal administrativ federal per cunter definitivamain.

Il Tribunal administrativ federal ha 5 partiziuns ch'èn mintgamai cumpetentas per tschertas materias giuridicas. Las derschadras ed ils derschaders vegnan elegids da l'Assamblea federala per ina durada d'uffizi da 6 onns.

Il Tribunal administrativ federal exista dapi l'onn 2007 ed ha dapi l'onn 2012 sia sedia a Son Gagl. Per onn decida il Tribunal en circa 7500 cas. Cun 72 derschadras e derschaders e cun ulteriuras 320 collavuraturas e collavuratur è il Tribunal administrativ federal il Tribunal il pli grond da la Confederaziun.

Sedia: Son Gagl
www.bvger.ch
www.eidgenoessischegerichte.ch

Il Tribunal federal da patentas

President:
Dieter Brändle

Il Tribunal federal da patentas decida dispitas davart patentas, oravant tut plants cunter violaziuns da patentas e plants da nullità. L'integraziun da derschadras e derschaders cun enconuschientschas specificas tecnicas pussibilescha proceduras sveltas e favuraivlas.

Invenziuns tecnicas, da las qualas il svilup chaschuna savens gronds custs, vegnan protegidas cun patentas ed èn uschia in bain giuridic prezios. Il Tribunal federal da patentas decida en cas da disputa, sche la protecziun tras ina patenta po vegnir pretendida per in nov svilup tecnic e sche dretgs da patenta èn vegnids violads. Il Tribunal federal da patentas decida per exempel er, tgi ch'è il possessur legal d'ina patenta u co ch'ina patenta dastga vegnir duvrada en il rom d'ina licenza. Las sentenzias dal Tribunal federal da patentas pon vegnir contestadas tar il Tribunal federal.

Las derschadras ed ils derschaders dal Tribunal federal da patentas vegnan elegids da l'Assamblea federala per ina durada d'uffizi da 6 onns. L'integraziun da derschadras e derschaders cun enconuschientschas specificas tecnicas pussibilescha proceduras sveltas e favuraivlas, perquai ch'i po vegnir desisti per regla d'expertisas externas che chaschunan blera lavur e gronds custs. Ina gronda part da las proceduras vegn terminada cun in accommodament.

Il Tribunal federal da patentas exista dapi l'onn 2012 ed ha sia sedia a Son Gagl. Ina particularità è l'applicaziun da las linguas: ultra dal tudestg, dal franzos, dal talian e dal rumantsch pon las partidas da procedura duvrar – en enclegientscha vicendaivla – era l'englais.

Sedia: Son Gagl
www.bpatger.ch
www.eidgenoessischegerichte.ch

Impressum

Ediziun

Chanzlia federala, Secziun da sustegn per la communicaziun
Chasa federala vest, 3003 Berna
info@bk.admin.ch

Texts e redacziun

Servetschs d'infurmaziun da la Chanzlia federala, dals departaments,
dals Servetschs dal parlament e dals tribunals federals

Translaziuns

Servetschs linguistics centrals da la Chanzlia federala, dals departaments, dals Servetschs
dal parlament e dals tribunals federals

Concepziun

Chanzlia federala, Secziun da sustegn per la communicaziun
moxi ltd., Biel (Concept da furmaziun ed infograficas)
Atelier Bundi, Boll (concept frontispizi)

Fotografias

Béatrice Devènes, Berna

Martin Mägli, Herbligen (frontispizi)

Edouard Rieben (fotografia dal Cussegl federal p. 38–40)

Fotografia p. 8/9:

1. retscha (da san. a dretga): L'engirament dal Rütli da Charles L'Eplattenier: DDPS; Sigil dal stadi 1815: Chanzlia federala; Guerra dal Sonderbund 1847: Illustrierte Geschichte der Schweiz, Zürich 1961; Cupla da la Chasa federala 1901: Servetschs dal parlament; General Guisan 1939: DDPS; Cussegl federal 2003: Chanzlia federala
2. retscha (da san. a dretga): Uffants da la champagna dad Albert Anker 1876: Musée d'art et d'histoire Neuchâtel; Contract federal 1815; Die Schweiz und ihre Geschichte, Lehrmittelverlag des Kantons Zürich, 1998; Constituziun federala 1848. Schweizer Geschichtsbuch 2, Berlin 2010; Passagi militar: Archiv federal svizzer; Edifizi dal parlament: Servetschs dal parlament

Fin da redacziun

31 da december 2015

Ediziun

En total	245 000
• tudestg	160 000
• franzos	50 000
• talian	17 500
• rumantsch	2 500
• englais	15 000

Distribuziun

Questa publicaziun po vegnir empustada gratuitamain tar
l'Uffizi federal per edifizis e logistica UFEL
Distribuziun publicaziuns, 3003 Berna
www.bundespublikationen.admin.ch
Nr. d'artitgel 104.617.r

38avla ediziun, favrer 2016

www.admin.ch

www.ch.ch

www.parlament.ch

